891.7908
F319r
1899

Русский

СБОРНИКЪ

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS
AT URBANA-CHAMPAIGN

ELIAS CZAYKOWSKY
COLLECTION OF
UKRAINIAN CULTURE

891.7908
F319r
1899

Очерецький

РУСКИЙ СЬПІВАНИК

ПРИВАТНА БІБЛІОТЕКА
ОСИПА І АНАСТАЗИЇ КОЧАН
ЗДА

Зібрав

КОСТЬ ФЕДЬКІВ.

Другий наклад.

Коштом товариства „Просьвіта“.

У ЛЬВОВІ, 1899.

З друкарні Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарского.

Руска пісня благовістна, гармоній́на, мила,
Пестить, любить і голубить наче сонні крила,
Пригортає, обнимає і гладить серденько,
Що гадаєш, що ти в раю, так серцю миленько.
О руска пісне! звуком соловія,
Здвигни нас пісне, збуди з дрімоти;
Звісти родині прекрасну надію,
День волі, долі, слави, свободи!
Звени, заграй! чародійно нам нині,
Веди нас пісне на бій за жите;
Твій звук небесний, грімкий, благовістний,
А в кождім звуці серце руске бє.
Заграй нам пісне грімко, голосненько,
Щоб чути далеко, далеко до зір,
Най зрадується серце і рідня миленька
І руская ненька і Божий весь мір.

891.7908
F319л
1899

По вичерпаню першого накладу „Руского сьпіваника“ рішило товариство „Просьвіта“ у Львові (ринок ч. 10) видати сей збірник пісень другим накладом.

Пісні в сім збірнику поділені на сім віддїлів, а то на: 1) історичні і полїтичні, 2) козацкі, чумацкі, бурлацкі і рекрутскі, 3) думки, 4) любовні, 5) жартобливі, 6) колядки і щедрівки, 7) коломийки. В кождім віддїлї поміщені народні пісні а лїтературні складаня окремо.

При кождій пісні в списі подане також, о скілько се лиш було можливим, і м я к о м п о з и т о р а, а для тих, котрим нота деяких поданих тут пісень може ще не звістна, і спис важнїйших збірників композицій:

1) „Пісні, думки і шумки на Украіні, Поділю і Малоросиї. Ант. Коципиньский“. Київ 1862. 1 сотка 50 коп.

2) „Народні пісні з голосом О. Гулака Артемовского“. Випуск I. Київ 1885. 80 коп.

3) „Маркевич Н. 19 малоросийских пісень“. 75 коп. Київ. Болеслав Корейво.

4) „Збірник украіньских пісень. Микола Лисенко“. Київ. Випуск I, II, III і IV, кождий по 3 руб.

5) „Muzyka do pieśni polskich i ruskich Wacława z Oleska“. Karol Lipiński, Lwów 1833.

6) „Александрів Вл. Народний пісенник з найкрасших украіньских пісень.“ Харьків 1887 ціна 1 руб.

7) „Сдличка А. Зібране малоросийских народних пісень“ 2 части. 4 руб.

8) „М. Лисенко. Молодощі, збірник танків та веснянок“. Київ, ціна 1·20 руб.

9) „Рубець А. І. 216 народних напівів“. Випуск 1, 2, 3, 4, кождий по 75 коп.

10) „Торбан, квартети на хор“. Львів випуск 1, 2, 3, 4 по 20 кр.

11) „Збірник народних пісень для хору. Микола Лисенко“. I і II десяток. Київ. Кождий по 50 кр.

12) „Музика до Кобзаря Т. Шевченка. Микола Лисенко“. Київ, серия перша (1—13) 2 руб.; серия II (14—26) 2 руб.; серия III (27—40) 2 руб.

13) „Боян, збірник квартетів Вик. Матюка“. Львів 1896. Ціна 1·50 зр.

14) „Кобзар, збірник квартетів, виданий питомцями гр. кат. дух. сїменища“. Львів 1885. Ціна 60 кр.

15) „Видавництво музикальної бібліотеки у Львові“. Ринок ч. 10. 18 випусків по 10—30 кр.

Гимн народний.

Ще не вмерла Україна і слава і воля!
Ще нам, братя молодії, усьміхне ся доля!
Згинуть наші вороженьки, як роса на сонци;
Запануєм і ми братя, у своїй сторонці.
Душу, тїло ми положим за нашу свободу!
І покажем, що ми, братя, козацького роду!
Гей-гей, братя милі, нумо брати ся за дїло!
Гей-гей пора встати, пора волю добувати!

Наливайко, Залїзняк і Тарас Трясило
Кличуть нас із за могил за сьвятеє дїло.
Ізгадаймо славну смерть лицарства-козацьтва,
Щоб не втратить марне нам свойого юнацтва.
Душу, тїло . . . . . .

Ой, Богдане, Богдане, славний наш гетьмане!
На щось віддав Україну Москалям поганим?!
Щоб вернути єї честь ляжем головами,
Назовем ся України вірними синами!
Душу, тїло . . . . . .

Пісні історичні і політичні.

а) Народні:

1.

Ой, полети галко, ой полети чорна
Да й на Січ риби їсти;
Ой, принеси галко, ой принеси чорна
Від кошового вісти.

Ой, да уже-ж галці, ой, да уже-ж чорній,
Да на Січ не літати,
Ой, да уже-ж галці, да уже-ж чорній
Вістий не слихати.

Гей, ви запорожці, гей, ви молодії,
Да де-ж ваші жупани?
Ой, наші жупани поносили пани,
Самі ми пропали.

Гей, ви запорожці, гей ви молодії,
Ой, та де-ж ваші списи?
Ох, і наші списи у пана у стрісі,
Самі ми у лісі.

Гей, ви запорожці, гей ви молодії,
Да де-ж ваші рушниці?
Ой, наші рушниці в пана у сьвітлиці,
Самі ми в темниці.

Ой, полети галко, ой полети чорна
Да й на Січ риби їсти;
Ой, принеси галко, ой, принеси чорна
Від кошового вісти.

Ой, да уже-ж галцї, ой, да уже-ж чорній
Да на Сїч не лїтати,
Ой, да уже-ж галцї, ой, да уже-ж чорній
Вістий не слихати.

2.

Ой став пугач на могилї
Тай крикнув він: пугу!
Чи не дасть Біг козаченькам
Хоч тепер потугу?

І день і ніч війни ждемо,
Поживи не маєм;
Давно була Хмельниччина,
Що вже й не згадаєм!

Ой, колись ми воювали
Та більше не будем;
Того щастя й тої долї
По вік не забудем!

Хоч шаблї вже заржавіли,
Мушкети без курків;
А ще серце козацькеє
Не боїть ся Турків.

3.

Ой не гаразд, запорозцї, не гаразд вчинили,
Степ широкий, край веселий, та занапастили!

Наступає чорна хмара і дощик із неба,
Зруйновали Запороже а не було треба!

Ой чи гаразд, чи не гаразд, нїчого робити,
Добре буде запорожцям і під Турком жити.

Катерино, вража дочко, щож ти учинила?
Степ широкий, край веселий, та занапастила!

4.

Ой Морозе, Морозеньку, ти преславний козаче!
За тобою Морозеньку, вся Україна плаче;
Не так тая Україна, як те гордеє військо; —
Заплакала Морозиха йдучи рано на місто.

Здибали ю три козаки із замку ідучи:
„Перестань, Морозихо, по синї тужити.
Не плач, не плач, Морозихо, не плач, не жури ся.
Ходи з нами, з козаками, мед вина напий ся.“

„Ой пийте ви здоровенькі, та коли вам пється,
Коли моєй головоньки все лишенько вється.
— Чого-ж менї, мої братя, мед-вино не петь ся;
Ой десь то мій Морозенько та з Ляхами бєть ся!“

Ой з за гори, з за крутої військо виступає,
По сам перед Морозенько конем вигравае;
Схилив, склонив головоньку коню на гривоньку, —
Біднаж моя головонька, чужа сторононька!

По під гору камінную покопані шанцї,
Ой зловили Морозенька в недїленьку в ранцї,
Ой зловили Морозенька, рученьки звязали,
Ой, рученьки та звязали, до суду віддали.

Посадили Морозенька на жовтім пїсочку,
Зняли, зняли з Морозенька шовкову сорочку;
Посадили Морозенька на крутій могилї,
Поглядає Морозенько по всїй Українї.

5.

Ой, у лузї тай при березї червона калина,
Породила тай удовонька хорошого сина,
Породила тай вона сина в зеленій дуброві,
Дала єму стан хороший та чорниї брови.
Дала єму карі очи, тай чорниї брови,
Та не дала тому козакови нї щастя нї долї.
Та було менї моя мати щасте-долю дати,
Тепер мене моя мати вписали в салдати.
Розвивай ся ой ти старий дубе, завтра мороз буде,
Виряжай ся молодий козаче, завтра похід буде.
Я морозу тай не бою ся, за ніч розівю ся,
Я походу тай не бою ся, зараз виберу ся.
Ой гай мати, ой гай моя мати, ой гай зелененький,
Ой помандрував із свого села козак молоденький.
Тай не жаль єму та доріженьки, що закурила ся,
А жаль єму тай рідної неньки, що зажурила ся.
Ой не жаль єму та доріженьки, що пилом припала,
А жаль єму тої дівчиноньки, що із личка спала.
Ой ви галочки чорноперочки, піднїмїть ся в гору,
Ой ви хлопцї, славні запорожцї, вертайтесь до дому.
Радіб галки в гору підняти ся, туман налягає,
Радіб хлопцї домів вернути ся, гетьман не пускає.
Не так гетьман, не так гетьман, як гетьманска мати,
Хоче з нами, з нами козаками Турка звоювати.
А ми знаєм, що ми не звоюєм, тілько роздратуєм,
Тілько нами, нами козаками Дунай загатуєм.
А вже галочки, чорноперочки, підняли ся в гору,
А вже наші славні запорожцї вернулись до дому.

6.

Гей, на горі там женцї жнуть;
А по під горою, по під зеленою, козаки йдуть.

А по переду Дорошенко:
Веде своє військо, веде запорозке хорошенько

По середині пан хорунжий:
Під ним кониченько, під ним вороненький, грає дужий.

А по заду Сагайдачний;
Що проміняв жінку на тютюн та люльку, необачний!

Гей, верни ся Сагайдачний!
Возьми свою жінку, віддай тютюн-люльку, необачний!

Мені з жінков не возить ся;
А тютюн і люлька козаку в дорозї знадобить ся.

Гей, хто в лїсї, озови ся;
Та викрешем огою, та потягнем люльку, не жури ся!

7.

Максим козак Залїзняк,
Козак з Запорожа,
Ой виїхав на Вкраїну, —
Як повная рожа!

Зібрав війска сорок тисяч
В містї Жаботинї;
Обступили город Уман
У одній годинї!

Обступили город Умань,
Поробили шанцї;
І вдарили з семи гармат,
У середу в ранцї.

Як вдарили з семи гармат
У середу в ранцї,
Накидали у годинї
Жидів повні шанцї.

8.

Ой, пє Байда мід, горілочку,
Та не день, не нічку та не годиночку.

Прийшов до него цар турецкий:
„Ой щож ти робиш, Байдо молодецкий?“

„Ой пю, царю, мід. горілочку,
Та не день, не нічку, та не годиночку“.

„Покинь, Байдо, байдувати,
Сватай мою дочку, та іди царювати.“

„Твоя дочка поганая,
Гей, твоя віра, віра проклятая.“

Ой як крикне цар турецкий,
Та на свої слуги, слуги молодецкі.

„Возьміть Байду ізвяжіте,
Та за ребро гаком, гаком зачепіте.“

Взяли Байду ізвязали,
Та за ребро гаком, гаком зачіпали.

Висить Байда на дубочку,
Та не день, не нічку, не годиночку.

Прийшов до него цар турецкий:
„Ой, що ти бачиш, Байдо молодецкий?“

„Бачу, царю, два дубочки,
А на тих дубочках сидять голубочки.

Позволь царю лучка взяти,
Тобі на вечерю голубочка зняти.“

Ой, як стрельнув Байда з лука,
Та попав царя поміж самі вуха.

А царицю в потилицю,
А цареву дочку в саму головочку.

„Тобі царю в земли гнити,
Байдї молодому мід, горілку пити.“

9.

Ой ти тату, тату наш!
Де подїв, ти, маму нам?
Чи ти єї, тату, та продав,
Чи ти єї, тату, проміняв!
Чи ти єї, тату, та на той бік передав?

Анї я ї не продав,
Нї я єї проміняв:
Тільки я і хлопцям-риболовцям,
Хлопцям риболовцям
Та на той бік передав.

Ой Богдане, наш пане!
Наш преславний гетьмане!
Нащось Україну запродав?
Нащось нашу Україну
Та Москалям запродав?!

10.

Не журь мене, моя мати,
Бо я й сам журю ся:
Ой як вийду за ворота,
Від вітру валю ся.

Осїдлаю кониченька,
Коня вороного, —
Нехай несе в чисте поле
Мене молодого!
В чистім полю тирса шумить,
Катран зеленїє,
В чистім полю своя воля,
Що й серце нїмїє.
Ой зійду я на могилу,
Гляну-подивлю ся...
Як згадаю про ту волю,
То й знов зажурю ся.
Про ту волю козацькую,
Що була-минула,
Тепер вона як дитина
В повитку заснула..
Чи довго ще буде спати?
Нема тих, що будють, —
Зістали ся на сїм сьвітї
Ті, що сьвітом нудють.

б) Складаня:

1.

Ой, чого ти почорнїло
Зеленеє поле?
„Почорнїло я від крови
За вольную волю.
Круг містечка Берестечка,
На чотири милї,
Мене славні запорожцї
Своїм трупом вкрили.
Та ще мене гайворони
Укрили з півночи,

Клюють очи козацкії,
А трупу не хочуть.
Почорнїло я зелене
Та за вашу волю;
Я знов буду зеленїти,
А ви вже нїколи
Не вернете ся на волю;
Будете орати
Та орючи у кайданах
Долю проклинати...

2.

Замовкли торбани — оглухли мабуть,
Нї сьпіву, нї думи в хуторах не чуть;
Лише на могилах голосить ворон
Козачої слави старої гомон.
О руська земле, о рідна моя!
Коли то прийдем ми ще до добра?

Де дїлись — задїлись ті давні часи,
Славетні, гетьманьскі — де щезли они?
Бувало отаман як скличе на бій,
Козаки як хмари злетяться як стій.
О руська земле, о рідна моя!
Чи верне — поверне та слава твоя.

В кайданах, в неволи козача семя;
По дворях шляхетских у наймах сестра,
А син на послугу пішов Москалям, —
На глум на посьміх своїм ворогам.
О руська земле, о рідна моя!
Коли же скінчить ся неволя твоя?

Прокиньте ся дїти! насьпів вже сей час,
Заплакана мати вже кличе на нас,

Щоб стать односердно за дїло сьвяте,
А слава нам давна ще раз розцвите.
О руська земле, о рідна моя!
Та вже прийдем і ми раз до добра!

3.

Понїміли по Вкраїнї
Бандури, торбани:
Де лиш глянеш, — сумно, тихо,
Що аж серце вяне.
Анї кобзи, голосної
Думи не чувати, —
Плаче батько, плачуть дїти,
Плаче й стара мати.

Сїч, козацтво, отамани
Мов у море впали,
Сила й воля, правда й слава
В безвісти пропали.
Київ славний златовратий
З баштами, з церквами
Зажурив ся, засмутив ся,
Бо в нїм тихо стало.

І Днїпро вже филеньками
Не гремить так грімко;
Водоспади не падуть так
Із скал шумно, стімко.
І він, батько, зажурив ся,
Що вже байдаками
Не укриєсь сивоусий,
Не звенить пїснями.

Все знїміло, все пропало...
Тілько ся лишили
Чорним шляхом по Вкраїнї:

Кургани, могили.
Ах! і они пощезають,
Заростуть травою,
Лиш лишить ся жаль і смуток
І око з слезою.

4.

Верховино, сьвітку ти наш,
Гей, як у тебе так мило!
Як ігри від пливе тут час
Свобідно, шумно, весело:
Ой нема то, краю, краю, над ту Верховину,
Коби менї погуляти хоть одну годину.

З верху на верх, а з бору в бір,
З легкою в серци думкою; —
В чересї кріс, в руках топір,
Буяє легинь тобою:
Черемоше, Черемоше, чиста твоя вода,
Дївчинонько з Верховини, якаж твоя врода.

Лїтом цїлим, би ніч, би день,
Хлопцї буяють тут наші;
Свобідна тут вода, огонь,
Достатком лїса і паші:
Задуднїли сїромахи в полонинї чути,
Як жеж тебе Верховино тяжко позабути.

Там пан не клав ланцухом меж,
Чужий не станув стопою;
Буйная тут землї одеж,
Плекана піснев, росою:
А я тее дївча любю, що біле як гуся,
Оно мене поцїлює, тілько оберну ся.

Не вабить нас баришів лесть,
Коби лиш порох та цівка;
У Бога сьвіт, у людий честь,
Та овець турма, сопівка!
Вже нам більше не задзвонять дзвони в Коломиї,
Вже нас більше не погонять зо стричком на шиї.

Та коби пирс хребет із від
Та медвідь шибнув лїсами;
Завіяв юг, заграв Бескид,
Черемош гукнув скалами:
Ой на Кути дороженька, на Кути, на Кути,
Бувай любко здоровенька, бо іду в рекрути.

Там то бренить трімбіти звук,
Щебече любо сопівка;
А як зьвіра завиє звук,
В челюсти плюне му цївка.
Як зашумить коломийка, ватаг загуляє,
Чорнобриву дївчиноньку кругом обертає.

5.

Вже більше лїт двіста як козак в неволи
Ходить понад берег, викликує долї:
„Гей вийди, вийди із води,
Визволь мене серденько із біди.“

„Не вийду козаче, не вийду соколе,
Хоть радам не вийду, бом сама в неволи
Гей, у неволи у ярмі,
Під московским каравулом у тюрмі.

Мене молодую, козацькую долю
Запродали в тяжку московску неволю,
Гей у неволю, в кайдани,
Нерозумний ти гетьмане Богдане.

Із ратищ козацьких серпи поробили,
А списи, шаблюки в коси поломили.
Деж наші коні соколи,
Самі козаченьки як орли.

Коні ваші в плузї а козак за плугом.
Аж вітер сумує вганяючи лугом.
Гей ти, козаче, покинь плуг,
Тай на коня і на волю в луг."

6.

Чом річенько домашная
Так пливеш поволи?
Чом водиці не розлїєш
З берегів на поле?

Годї плисти самотою,
Час вже тугу збути;
Шуми, гуди филенькою,
Щоб далеко чути!

— „Як же менї, рідний сину,
Не плисти поволи?
Високїї береженьки
І рівненьке поле.

Я би в фалю загреміла.
Та водицї мало;
За то гладке личко моє,
Чисте як зеркало.

Були тучі, дощі, громи
Води забренїли;
Щож!... підрили береженьки,
Воду сколотили.

Лучше плисти по тихоньки,
Та певненьким ходом;
Оминати островоньки,
Каміне й колоди.

Так поплину тихо, смирно,
Без шуму, без горя;
З личком чистим, незмученим,
Чей дійду до моря."

7.

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько
Але камінь має.

Як ту мову мож забути,
Що нею учила
Нас всїх ненька говорити,
Ненька наша мила?!

Як ту мову мож забути?
Таж звуками тими
Ми до Бога мольби слали
Ще дїтьми малими!

У тій мові ми сьпівали,
При грі розмавляли;
У той мові нам минувшість
Нашу розказали.

Мово рідна, слово рідне,
Хто вас забуває,
Той у грудях не серденько,
Але камінь має!

8.

Там, де Дніпро поблискує своїми водами,
Там лежить край, що ся вславив своїми битвами.
Там то козак слободами,
Бився за віру з ворогами:
Україна, Україна, славний край козацкий!

Ой ти славний козаченьку з Хмельника Богдане!
Ах! хтож тепер в обороні свобід наших стане?
Чи верне ся ще кінь сивий,
Руским потомкам так милий:
Україна, і т. д.

Українці-Запорожці — веселії люди!
Днесь так дуже подивляєм ми ті ваші чуда:
Бо, як пташок в буйній ниві,
Так ви були там щасливі:
Україна, и т. д.

Якби не ви, Українці, вже би нас Татари,
Давно були положили на смертнії мари:
Лиш ви братя не дрімали,
Сотнями Татар вязали:
Україна, Україна, славний край козацкий.

9.

Де Дніпро наш котить хвилї, рве стрімкі пороги,
Там країна, все зелена, славний край розлогий.
Там козацтво виростало, слави-волї добувало.
Україна, Україна, славний край козачий!

Там, де Чорне море грає, Бог, Дністер хвилюють,
Де шляхами, де степами чумаки вандрують.
Там за нарід і за віру ніс козак житє в офіру.
Україна, Україна, славний край козачий!

Там була і Сїч лицарска, там були гетьмани,
Їх затямив Дон і Кубань, тямлять їх лимани!
Перед ними у Стамбулї крив ся Турок в Едикулї.
Україна, Україна, славний край козачий.

І не стало Запорожа, вже нема гетьманів,
Над степами України чути звук кайданів.
І мов сонця цьвітка в поли воскресеня жде і волї
Україна, Україна, славний край козачий.

10.

На чужинї загибаю,
Марно житє йде,
За родиною глядаю,
А деж она де?

О, мій Боже милостивий,
Верни-ж мя домів,
Най почую ще раз милий
Звук родинних слів.

Відтам легше вітер віє,
Де родинний край;
Там инакше вечерів,
Там то щастя рай;

То-ж мя гадка туди тягне,
То-ж і сну нема,
Поки серце там не лягне,
Не усхне слеза.

Ви, родинні, мої ниви,
Коли-ж знов до вас
Пригорну ся, і щасливі
Будем снити враз.

О любощах і о доли
Свої вітчини,
Чи не вернуть ся ніколи
Часочки весни?

Як мають ся повертати,
Скажіть ми, скажіть!...
Бо-ж горести потішати
Нїт поради, нїт!

Ой, тогди буде милїйше
Хоть і в чужинї,
Коли лїто щасливійше
Зійде вітчинї.

11.

Мир вам, братя, всїм приносим,
Мир, то наших отцїв знак,
Мира з неба всї днесь просим
Чи богатий, чи бідак.
Разом руки си подаймо,
І як братя ся любім,
Одні другим помагаймо,
К спільній метї поспішім!

Що-ж нам нинї на завадї?
Все вже зникло — тепер час!
Далїй в мирі, далїй в ладї!
В імя Боже, лише враз!
Мир вам! Мир вам, рускі дїти!
І гаразд вашим хатам;
Разом сили сполучіте, —
Добре, добре буде нам!

12.

Щасть нам Боже, щасть нам, щасть!
Розвивати руский цьвіт;
Бог нам з неба сили дасть,
І сотворим новий сьвіт.
Нуже братя! ну-ж дїлати,
Поки путь ще перед нами,
Щоби сьвіту показати,
Що ми ще є Русинами.

Щасть нам Боже, щасть нам, щасть!
Зачинати в добрий час,
Та-ж за нами Божа власть,
Та-ж і нарід наш не згас;
Славу нашу повитаєм
Руским серцем, руским словом
І весело засьпіваєм
Надбескидским гуком, громом.

13.

Буковино моя мила,
Мій солодкий краю,
Як на тебе сиротина
Нишком погадаю,
То заплачу жалібненько
На чужій сторонцї,
Бо тут вяну і всихаю
Як листок на сонци.

Рідне слово тут не чую,
Пустка тут усюди,
Тут не наші щирі, рускі,
Но чужиї люди.
Тут нї друга, нї родини,

Нї рідної хати,
Тяжко, Боже, на чужинї
Вік свій вікувати.

Як би крильця соколові
Мав я сиротина,
Полетїв би, де зелена,
Люба Буковина,
Де Прут, Черемш, де Бистриця,
Де гори Карпати....
В Буковинї мило жити,
Мило й умирати.

В Буковинї любо, мило,
Наче в Божім раю;
Як тебе я рідний краю,
Серденько, згадаю,
То заплачу на весь голос
На чужій сторонцї,
Бо тут вяну і всихаю
Як листок на сонци.

14.

Чи такая Божа воля, чи така судьба вже нам,
Щоб той красний край Поділя все служив чужим панам;
Що Татари не забрали, тее знищив нїмець, жид,
І всї край наш руйновали, тепер нужда що аж встид.
Однак прийде преціньчас лучшої долї й для нас.

Від вік віка тую землю руска сїяла рука,
А широкий степ Поділя видоптав кінь козака;
Нїмцї степи поміряли, в поле в хату жид іде,
А де батьки наші жили, синам жити нема де.
Однак прийде преціньчас лучшої долї й для нас.

Русин з віка свою мову і свій власний закон мав,
Старші клали установу, він сам старших вибирав.
Тепер право тра платити, нїби право який дар,
За вік, за смерть заплатити, щоб не з'їхав жид, нотар.
Однак буде преціньь час лучшої долї й для нас.

15.

Помарнїла наша доля, у темнотї гине люд;
Чорні мраки, тяжкі болї задавляють руску грудь.
Попустїли наші ниви, западають ся стріхи;
Ходим, блудим нещасливі по під тином Русини.
А вже прийде може час лучшої долї й для нас.

Хто поможе на страданє, хто стрясе наш сон з повік?
Хто поверне жизнь нам давну і подасть цїлючий лїк?
На Тарасовій могилї покладїм сьвятий обіт,
До послїдної жизни хвилї боронити руский рід.
А вже прийде може час лучшої долї й для нас.

Доки же нам старчить крови, а серця у груди бють,
Най нас грїє жар любови на забутий темний люд.
І всю працю і всї думи пожертвуймо вітчинї,
Бо лиш в працї рук і ума воскресають люди всї.
А настане певно час лучшої долї й для нас.

16.

Чого вітре, чого буйний,
Дмеш на Украïну?
Вона і так обідрана,
Вона сиротина.
Було колись і в нас тепло,

Було — та пропало.
Засвистїла хуртовина
І холодно стало.
Стихни вітре, схамени ся,
В нас нема кожуха,
Не руш хмари, дощу треба,
Бо буде засуха.

Нехай поля Украïни
Знов зазеленіють;
Начинають жита сходить, —
Нехай же поспіють.
Не вій вітре від півночи,
Ми тебе благаєм,
Бо спинити, не пустити
Ми сили не маєм.
Повій вітре тихесенький
З-за синього моря,
Та принеси в Украïну
Козацькую волю!

17.

Де дім єсть мій, де жизнь моя?
Там де Днїстер бистротечний,
Безпредїльний, безконечний,
Днїпро, Сян і Буг і Прут
Серебром в руслах текуть;
Там рідненька сторона,
Там мій дім і жизнь моя!

Де дім єсть мій, де жизнь моя?
Де кургани і могили,
Городища старожилі,
Порох прадїдїв хоронять,
Де бояни наші спять;

Там рідненька сторона,
І мій дім і жизнь моя!

Де дім єсть мій, де жизнь моя?
Де Мстислав, Роман, Данило,
Лев, чубаті козаки
Край і віру стерегли
Від врагів і гибели;
Там рідненька сторона,
І мій дім і жизнь моя!

Де дім єсть мій, де жизнь моя?
Де народ сердечний, добрий,
В битвах сильний і хоробрий,
В смирній хатині живе,
Золотеє жито жне;
Там рідненька сторона,
Там мій дім і жизнь моя.

18.

Не згасайте ясні зорі,
Не вій вітре з над Днїстра!
Не темнїйтесь красні звори,
Днесь Галиче, честь твоя.
Гей хто Русин підлїтайте,
Соколеньком на врага
Жваво в танець; засьпівайте
Пісньь свободи гура га!

Забари ся облак тьмистий,
Ще годинку, ще постій,
Тобі прийде розповісти,
Славний Руси з Ляхом бій.

Від Бескида ажь до моря
Пісньвесела загула;
Від запада аж до зоря,
Чути голос гура га!

19.

Серед поля широкого
Дубець виростає;
Ой тим полем на воронім
Молодець гуляє.

Віють вітри, віють буйні,
Ажь дуб похилив ся;
Скажи, скажи, козаченьку,
Куди ти пустив ся?

Чи ти їдеш в Туреччину
Христян визволяти,
Чи ти їдеш на Вкраїну
Волї добувати?

Не піду я в Туреччину,
А на Украіну:
Від могили до могили
Соколом полину.

Полину я, полину я —
До могил приляжу,
Батькам нашим всю тяженьку
Недолю розкажу.

Розкажу я наше горе
Наше лихолїтє;
Тепер, скажу, сердечнії,
Поблагословіте!

Поблагословіть! погуляєм
У чистому полї:
Не чужої ми бажаєм,
А своєї долї!

Не чужого ми бажаєм,
А свого то права;
Де полягла, там воскресне
Наша руска слава!

20.

Чи знаєш, де країна тая мила,
Де явір ріс і де калина цвила,
Де Днїстер грав, де Галич печалїв,
Де руский край, де руске серце млїв?
Чи знаєш де, чи знаєш моя доле?
Туда, туда піду з тобов соколе.

Чи знаєш, де та Левова палата,
А в їй мурах вибивана кімната,
Де образи по стїнах золочені,
Де Лев наш, де? питають засмучені,
Чи знаєш де, чи з знаєш моя доле?
Туда, туда піду з тобов соколе!

Чи знаєш, де ті сині наші гори,
Де Черемош де ті буйниї ізвори,
Де рутин цьвіт з барвінком зеленїє,
Де Божий дух на землю з неба віє,
Чи знаєш де, чи знаєш моя доле?
Туда, туда підемо мій соколе.

21.

Козак пана не знав з віка,
Він родив ся на степах ;
Став ся птахом з чоловіка,
Бо взріс в кіньских стременах.

Коли часом змучив ноги,
Під медведем в снїгу спав;
То на кождий клик тревоги
Сотню татар навязав.

Довге море, темні гущі,
Чули голос: гура га!
Коли рідні дїти пущі
Підлїтали на врага.

У нас порог не загостить,
Нам ворогом цїлий мир;
Наша шабля не запостить
А все має сьвіжий жир.

Ми не любим довго жити,
Шаблї - сивий вус не знав;
Нам найлучше так кінчити
Як би лихий душу взяв.

22.

Гей козаче в імя Бога!
Вже голосить в церкві звін;
Кому милий дім, небога,
За проклятим на здогін!
Гей козаче на врага
Гура га! гура га!

Тутка гори — а там став,
Ступай, ступай куда хоч;
Через воду можна в плав,
Через гору перескоч!
Далїй хлопцї на врага
Гура га! гура га.

В низ ратища, очи в шлях!
Нїм западе мрачна нїч,
Нїм ворогів схопить страх,
Ще уточить юхи сїч.
Далїй, далїй на врага
Гура га! гура га!

Низом списи, низом списи,
Бо вже танець ся начав;
Пропадете чорні біси,
Козак шаблю в руки взяв.
Козак летить на врага
Гура га! гура га!

23.

Закувала та сива зазуля
Ранним, рано на зорі,
Ой, заплакали хлопцї-молодцї
Гей! гей! та на чужинї, в неволї, в тюрмі.
Вони плакали, — гірко ридали,
Свою долю викликали:
„Ой повій, повій та буйнесенький вітре
Та понад море;
Та винеси нас із кайданів з неволї
В чистеє поле,
Та понеси на Вкраїну...
А на Українї,
Там сонечко сяє,
Козацтво гуляє
І нас виглядає“.

По синьому морю
Байдаки під вітром гуляють,
Братів щоб ратувати,
Запорожцї чим дуж поспішають.
Гей! як зачули турецкі султани,
Та і звеліли ще гірші кувати кайдани.

24.

Дай нам Боже добрий час
Як у людий так у нас,
І в щасливу годину
Розвеселїм родину:
Ой ну, ну, ой ну, ну,
Розвеселїм родину!
В нас родина вся одна,
Цїла наша Русь сьвята,
Чи опанча, чи сердак,
Чи гуцул, чи подоляк:
Ой так, так, ой так, так,
Чи гуцул, чи подоляк.
Де Днїпро, де Сян і Прут,
Рускі річеньки пливуть,
І від степів за Бескид
Всюди честний руский рід
Ой наш рід, руский рід,
Хоть підеш і за Бескид!
Най щезає вся біда,
Най жиє нам свобода!
Рускі люди, руский край,
Руска мова і звичай,
Ой наш край, руский край,
Руска мова і звичай!

II. Козацкі, Бурлацкі, Рекрутскі і Чумацкі.

а) Народні:

1.

Засвистали козаченьки
В похід з полуночи;
Заплакала Марусенька
Свої чорні очи.

„Не плач, не плач, Марусенько,
Не плач не жури ся,
А за свого миленького
Богу помоли ся“.

Стоїть мїсяць над горою,
Та сонця не має;
Мати сина в дороженьку,
Слезно провожає.

„Пращай милий, мій синочку!
Та не забавляй ся!
За чотири недїленьки
До дому вертай ся!“

„Ой рад би я матусенько
Скорійше вернуть ся —
Та вже щось мій вороненький
В воротах піткнув ся.

Ой Бог знає, коли вернусь,
В якую годину;
Приймижь мою Марусеньку
За свою дитину!

Прийми єї матусенько
Всї ми в Божій воли,
Бо хто знає, чи жив вернусь
Чи ляжу на поли?

Ой не плачте, не журіть ся
В тугу не вдавайтесь,
Заграв кінь мій вороненький
Назад сподівайтесь".

2.

Ой нема то так нїкому,
Як бурлацї молодому!
Гей! гей!
Як бурлацї молодому!

Бурлак робить, заробляє,
Піт му очи заливає.
Гей! гей!
Піт му очи заливає.

Заросив ся, забродив ся,
Де ти бурлак волочив ся!
Гей! гей!
Де ти бурлак волочив ся!

Яром, яром за товаром,
А лугами за волами.
Гей! гей!
А лугами за волами.

Прийшов бурлак та до хати:
„Дай хозяйко вечеряти!“
Гей! гей!
Дай хозяйко вечеряти.

Нї палила, нї топила,
Вечеряти не варила;
Гей! гей!
Вечеряти не варила.

Лягай бурлак і так спати,
Бо нема що вечеряти.
Гей! гей!
Бо нема що вечеряти.

Ще й бурлака не послав ся;
А хозяїн вже проспав ся.
Гей! гей!
А хозяїн вже проспав ся.

Вставай бурлак, годї спати;
Пора воли у степ гнати.
Гей! гей!
Пора воли у степ гнати!

Нема свити — не вдягав ся,
За волами поспішав ся.
Гей! гей!
За волами поспішав ся.

Пішов яром за товаром
А лугами за волами.
Гей! гей!
А лугами за волами.

3.

Летїв орел, летїв,
З гори на долину,
Козак неньку старенькую,
На віки покинув.

„Ой ти орле сизий,
По сьвітї лїтаєш,
Чи богато мого сина
На війнах видаєш?“.

„Ой там твій синонько
Лежить край степоньку,
Єму очи видзюбує
Сивий соколонько“.

„Ой ти мій синоньку,
Ой ходив єсь в шовку;
Та хто-ж тобі мій синоньку
Та змиє головку?“.

„Змиють ми головку
Дощі маєвиї,
А розчешуть кучерики
Терні густенькиї.

Змиють ми головку
Та дощі дрібниї,
А висушать моє тїло
Та вітри буйниї.“

4.

Ой, не стели ся хрещатий барвінку
Та по крутій горі;
Гей, не втїшайтесь злиї вороженьки
Та пригодоньцї моїй.

Бо моя пригодонька козацкая врода,
Як та ранная роса;
Що вітер повіє, сонечко пригріє,
Та і спаде вона вся.

Що вітер повіє, сонечко пригріє,
Роса на землю впаде;
Так моя неслава, людска поговірка
Собі марно пропаде.

Наїхали пани й жиди арендарі
Воли і вози забирать;
Гей беріть же ви всю худобоньку,
Не маю вам що казать.

А як жив буду, то все то здобуду,
Воли і вози покуплю;
Мережені ярма, тернові занози
Ще-ж бо і сам я пороблю.

На людскую славу й тую поговірку
Ще раз у Крим ізхожу;
Повні вози соли, повні мажі риби
Ще до дому привезу.

5.

Ой три лїта, три недїлї
Минуло ся на Вкраїнї,
Як козака Турки вбили,
Під явором положили.
Під явором зелененьким,
Лежав козак молоденький;
Єго тїло почорнїло
А від вітру пострупіло.
Над ним коник зажурився,
По колїна в землю вбився.

Не стій коню надімною,
Бачу-ж бо я щирість твою;
Біжи степом та гаями,
Долинами, байраками,
До моєї родиноньки,
До вірної дружиноньки!
Ой вийде брат — понурить ся,
Вийде мати — зажурить ся,
Вийде мила — порадіє,
Стане, гляне тай зомлїє.
А десь коню пана скинув,
Кажи-ж коню, чи не згинув?
Ой цить мати не журн ся,
Вже-ж бо твій син оженив ся,
Взяв він собі за жіночку
Та крутую могилочку;
Возьми мати піску жменю
Посїй єго на каменю;
Коли-ж от той пісок зійде,
Тогди твій син з війска прийде.

6.

Ой у гаю, у гаю, гей, гей!
Чабан вівцї зганяє;
Чабан вівцї зганяє,
Тай на хлопців гукає:
„Та вн хлопці, молодці,
Скажіть то тій дївочці,
Що в шовковій сорочці,
Нехай мене не любить,
Лїта свої не губить!
Бо я чабан молодий
Ще до того убогій:
Стадо коний в дубнику,
Сїм сот овець в дійнику,

Ялівнику без лїку,
А дївчина в лїтнику.“
— „Щоби, ненько, робити,
Не хоч чабан любити?“
— „Копай доню коріня
З під білого каміня;
Вари єго в молоцї,
Щоб любили молодцї!“
Єще корінь не вскипів,
А вже чабан прилетїв:
„А що тебе принесло
Чи човенчик чи весло?“
„Принїс мене сивий кінь
До дївчини на поклін“.

7.

Гей чумаче, чумаче!
В тебе личко козаче;
Чом не рано з Криму йдеш?
Всїх чумаків не ведеш?
„Ой я рано з Криму іду,
Всїх чумаченьків веду,
Нема лише одного,
Брата мого рідного.
Шукав, шукав, не знайшов,
Взяв заплату, тай пішов;
Шукав, шукав, не знайшов
Запряг воли тай пішов.“ —
„Отамане батьку наш,
Порядь тепер хоч ти нас,
Що матимем робити,
Ой чим волів кормити?“ —
„Ой ще, хлопцї, не біда,
Бо є в поли лобода:
Косїть, ломіть лободу,
Забувайте на біду!“

8.

Як були ми на морі,
Та й гуляли до волї!
Тепер же ми не на волї!
Без білетів жить нам горе
В чужій сторонї.

Отаман — голова
Нерозсудливая!
Гей він суду не розсудить,
З нас, бурлаків, грошї лупить
У свою користь.

Ранесенько встану,
В кишеню загляну, —
Нема гроший, анї чого,
Щоб купити було чого,
На похмілячко.

Продам же я воли,
Продам же я й вози,
Продам воли, продам кози,
Продам ярма і занози —
Все своє добро.

Продам же я і свиту,
Та найму музику,
Буду пити та гуляти,
Свої краї забувати —
До дому не йти.

9.

Від Бендеру до Дунаю
Два козаки мандровали;
Два козаки мандровали,
Одно дівча підмовляли:

„Мандруй, мандруй, дівча, з нами,
З молодими козаками;
Справим тобі два жупани:
Два жупани голубії,
Два перстені золотії!“
Дурне дівча послухало,
З козаками мандрувало,
З козаками мандрувало,
Три дні хліба не видало.

10.

Чорна ріля заорана, гей, гей!
Чорна ріля заорана
І кулями засіяна,
Білим тілом зволочена, гей, гей!
І кровю сполочена.

Лежить воїн на купині, гей, гей!
Лежить воїн на купині,
Накрив очи червоною,
Червоною китайкою, гей, гей!
Накрив очи китайкою.

Анї трумни, анї ями, гей, гей!
Анї трумни, анї ями,
Анї батька, анї мами,
Анї кому зазвонити, гей, гей!
Анї кому зазвонити.

Звонять коні копитами, гей, гей!
Звонять коні копитами,
Товариші острогами,
Звонять коні копитами, гей, гей
Товариші острогами.

Летить ворон з чужих сторон, гей, гей!
Летить ворон з чужих сторон,
На могилї усїдає, —
Очи єму випиває, гей, гей!
Очи єму випиває.

Ходить мати гукаючи, гей, гей!
Ходить мати гукаючи,
Сина свого шукаючи. —
Ой я твого сина знаю, гей, гей!
Бо я з него пояс маю.

Скажи менї ворононьку, гей, гей!
Скажи менї ворононьку,
Чи мій синок єще живий,
Чи очи єго сивенькі, гей, гей!
А чи уста румяненькі?

Уста вже єго синенькі, гей, гей!
Уста вже єго синенькі,
І волосє вже чорненьке,
На личко му усїдаю, гей, гей!
Єму очи випиваю.

11.

Ой, у поли два явори, третий зелененький,
Та занедужав у дорозї чумак молоденький.
Чумак молоденький.

Та занедужав у дорозї, прийшлось помирати:
„Та прошу-ж, братця, всїх покірно, дайте неньцї знати.
Дайте неньцї знати.

Та прошу-ж, братця, всїх покірно, дайте неньцї знати,
Та нехай вийде на гряницю чумака ховати.
Чумака ховати“.

„Тай о цеж тобі, мій синочку, тяжке, важке житя,
Що не шанував отця і неньку, такеж тобі пуття,
Такеж тобі пуття“.

„Тай нагорни, ненько моя, високу могилу,
Тай посадн, ненько моя, червону калину,
Червону калину.

Тай почепи, ненько моя, червону хустину,
А щоб пішла вся славонька, на всю Україну,
На всю Україну“.

12.

Та щука-риба в мори гуляє до волї,
Та удовин син хороший, та нема єму долї.

Та тілько-ж єму долї, що в чистому полї,
Кінь вороний, сам молодий, він гуляє до волї.

Ой, вийшла стара мати на рундук гуляти,
Летить орел сизокрилий, стала ся питати:

„Ой ти орле сизий, високо лїтаєш,
Чи не бачив мого сина, як в поли гуляє?“

„Ой твій син молоденький в поли не гуляє,
Лежить же він край доріжки, лежить, спочиває.

Ой лежить він край доріжки, лежить, спочиває,
Чорний ворон, найчорнїйший в головонцї скає“.

13.

Гей гук, мати, гук,
Та де козаки пють
І веселая та дороженька
Куда они ідуть.

Та куди ж они ідуть,
Там бори гудуть;
Поперед себе вражих панів
Облавою пруть.

Зібрались они
Під рясні дуби;
Та й чекають атамана
На раду к собі.

Атаман іде
Як голуб гуде;
Та під білою та березою
Головку кладе.

Атамане наш!
Не дбаєш за нас;
Бо, бач, наше товариство
Як розгардїяш?

Не сором тобі
Покидати нас?
І по дебрах сего лїса
Блукати без нас?

14.

Забіліли снїги, заболїло тїло,
Ще й головонька! (2)
Нїхто не заплаче по білому тїлу,
По бурлацькому: (2)

Нї отець, нї мати, нї брат, нї сестриця,
Нї жона його; (2)
А тільки й заплаче по білому тїлу
Товариш його. (2)
—Прости ж мене, брате, вірний товаришу,
Може я й умру! (2)
Зроби-ж менї, брате, вірний товаришу,
З клен-дерева труну; (2)
Поховай мене, брате, вірний товаришу,
У вишневім саду, (2)
У вишневім садочку, на жовтім пісочку,
Під рябиною. (2)
Рости, рости, дерево, тонке та високе,
Кучерявеє! (2)
Та розпусти гілля з верху до коріння,
Лист до долоньку, (2)
Укрий моє тїло бурлацькеє біле,
Ще й головоньку! (2)
Та щоб моє тїло бурлацкеє біле,
Та й не чорнїло, (2)
Од ясного сонця, од буйного вітру
Та й не марнїло! — (2)

15.

Ой наступила та чорна хмара,
Став дощ накрапать, —
Ой там збиралась бідна голота
До корчми гулять.
Пили горілку, пили наливку,
Ще й медь будем пить,
А хто з нас, братця, буде сьміять ся,
Того будем бить.
Ой іде багач, ой іде дукач,
Насьміхаєть ся:
„Ой за що, за що вража голота

Напиваєть ся?“
Ой беруть дуку за чуб, за руку,
Третий в шию бє:
„Ой не йди туди, превражий сину,
Де голота пє!“
Ой пішов дукач, ой пішов богач,
Не оглядав ся:
Він і третьому та заказував,
Щоб не сьміяв ся.

16.

Ой пущу я кониченька в саду,
А сам піду к отцю на пораду.
Отець мій по садочку ходить,
За поводи кониченька водить.
„Ой на, сину, коника, негай ся,
Щоб від того війська не зостав ся!“
Військо йде короговки мають,
Попереду музиченьки грають.
Ой пущу я кониченька в саду,
А сам піду к неньці на пораду.
Ненька моя по садочку ходить,
У рученьках сорочечку носить.
„Ой на, сину, сорочечку, не гай ся,
Щоб від того війська не зостав ся!“
Військо йде, короговки мають,
Попереду музиченьки грають.
Ой пущу я кониченька в саду,
А сам піду к милій на пораду.
Мила моя по садочку ходить,
На рученьках мале дитя носить.
„Ой на, милий, дитину — загай ся
Щоб від того війська та й зостав ся.“

17.

Гуляв чумак на риночку
Та й пив чумак горілочку,
Пропив воли, пропив вози
Пропив ярма, ще й занози,— 2.
Все своє добро!
Прокинув ся чумак в ранцї
Та полапав у гаманцї.
Всї кишенї вивертає,
Аж там гроший вже немає— 2.
Нї за що гулять!
Ой піду я до шинкарки:
„Всип, шинкарко, хоч з пів кварти!“
Шинкарочка к чорту дметь ся,
Ще й з чумаченька сьмієть ся, 2.
Набор не дає!
Скинув чумак жупанину:
„Всип, шинкарко, четвертину!“
—„Ой не всиплю четвертину,
Добудь гроший хоть з полтину, 2.
Тодї пий, гуляй.
Вийшов чумак на могилу,
Станув, глянув у долину:
Стоять воли, стоять вози,
Висять ярма, ще й занози 2.
Не моє добро!
Ой піду я у Молдаву,
Та сім год я погорюю;
Ой сім год я погорюю,
Воли й вози покупую,— 2.
Впять буду чумак!

Складаня.

1.

Засьвіти ми ясна зоре,
Засьвітн ми на всї гори;
Гей їду, їду, поїду за Дунай,
Гей поїду за море.

Чи за море, чи за Дунай,
Колись козак то не думай;
Ой гоя! гоя! така твоя доля,
Гей гуляй, хлопче гуляй!

Ой буду ще гуляти,
Як заграють в гармати;
Гей гоя! гоя! ти доле, ти моя,
Ой мати-ж моя, мати.

Ой пив же я та напив ся,
Пійшов спати, не збудив ся;
Ой гаю, гаю! кровавий Дунаю,
Як я дуже упив ся.

Ой та, ненько, калина,
Не для мене зацвила;
Ой цвила, цвила, висока могила,
Твому сину дружина.

Будуть, будуть вінчати,
Як заграють гармати;
Ой будуть сину, гину, пане гину,
Вже не плач моя мати.

2.

Пою коня при Дунаю,
Тай думаю, тай думаю;
Коню карий, коню сивий,
Чом твій козак нещасливий.

І чому-ж бо я нещасний,
Чим не козак, чим не красний;
Чи мій палаш не острений,
Що сьвіток мій засмучений.

Сьвіт хороший, сонце гріє,
От заходить, вечеріє;
Нічка темна не видати,
А я з кіньми мушу спати.

Спав я нічку, спав я другу,
Годї знести серця тугу;
Гоя коню, гоя сивий,
Будь ти хоч менї жичливий.

Занеси мя, де я знаю,
До калини в темнім гаю;
Там хатина малесенька,
Там дївчина милесенька.

Вийди, вийди моя зоре,
Вийди, вийди моя доле;
Коню карий, коню сивий;
Чи я й тепер нещасливий.

3.

Гей братя опришки! долїйте горівки!
До ватри прикиньте ще дров;
Настрійте ми горло голосом сопівки,
А я вам сьпівати готов.

Безпечні ми, поки земленька зелена
І листєм вкриває ся лїс;
По гущах сплетених, за соснов званенов
Там певно не знайде нас біс.

Як птицям небесним, так в скалах нам дїри,
Спимо там спокійно до звізд;
Як сумрак надійде на людий, на зьвіри,
Ми з наших вилазимо гнїзд.

Тютюну принесем з угорской границї,
Дігнати нас трудно конем;
Одежі дістанем в жидівскій крамници,
А жида до дверпї прибєм.

Весслїм ся братя, доки єще можем,
Не довго нам жити дадуть;
Як спїти упадуть, головов наложим,
Не будем сьпівати вже тут.

4.

Ми в луг підем всї з косами
І як станем в ряд,
Луг устелить ся травами
Скошений під лад;
Кождий з нас тугій легинь,
А всї разом як один.

Як нам коси затупіють,
Поклеплем клепцем;
Руки наші не омлїють,
Скосим луг бігцем;
І аж тогди відпічнем
Як травицю всю зітнем.

Єсть куда гуляти к волї,
Батько наш Трофим;
Дасть нам хлїба, дасть нам соли,
З косами за ним;
А як вийде Оля к нам,
Скаже: Слава легиням.

5.

По морю, по морю, по плинних валах
Плинем по щоглистих, щоглистих зміях,
За нами, за нами буйний вітер віє.
Грізна, грізна Валькирія!

Гей хлопці, молойці, меч острий в руці,
Провернем всі землі, всі землі, краї,
Страху ми не знаєм, щитом бо нас криє
Грізна, грізна Валькирія.

Хто верне до дому, той з золота пе,
А хто в лютій сїчи, у сїчи умре,
Той з Одином вічно в Вальгалї яснїє.
Грізна, грізна Валькирія.

6.

Чабан вівцї зганяє
Гей! гей! зганяє.
І скалами і верхами
З своїми він овечками
Кочує, мандрує
І в трумбиту грає.
Гей! гей!

Чабан в горах як той кріль
Гей! гей! як той кріль.
Куда гляне він очима
Всюда его полонина,
Піддані: ялиці,
Смереки, клинициї.
Гей! гей!

Як приляже го журба
Гей! гей! та журба.
То потоки, водопади
Сьпівом смуток весь заладять;
Серце відживає,
Він в трумбиту грає.
Гей! гей!

Березова трумбито
Гей! гей! трумбито.
Заграй, щоби звуки долом
Понесли ся всї околом;
Звивай ся миленька,
Лялечко файненька.
Гей! гей!

ДУМКИ.

а) Народні.

1.

Ой біда, біда!
Чайці небозі,
Що вивела діток
При битій дорозі!
Киги! киги!
Злетівши в гору,
Прийшлось втопить ся
В чорному морю!
Киги!

Жито поспіло,
Дїло приспіло!
Прийдуть женці жати!
Діток забрати.
Киги! киги!
Злетівши в гору
Прийшлось втопить ся
В чорному морю!
Киги!

Ой, чайка вється ся,
Крилами бється ся!
Чого-ж їй лїтати?
Чого ж їй кричати?
Киги! киги!
Злетївши в гору,
Прийшлось втопить ся
В чорному морю!
Киги!

Як їй не кричати?
Як не лїтати?
Дїтки маленькі,
Она-ж їм мати!
Киги! киги!
Злетївши в гору,
Прийшлось втопить ся
В чорному морю!
Киги!

Ой дїти, дїти!
Де вас подїти?
Чи минї втопить ся?
Чи з горя убить ся?
Киги! киги!
Злетївши в гору
Прийшлось втопить ся
В чорному морю!
Киги.

2.

Що-ж я буду бідний дїяв,
Що я жита не посїяв?
Гречка ми ся не вродила,
Долеж моя нещаслива!

Сусїд оре, сусїд сїє,
У сусїда зеленїє;
А у мене не орано,
І нїчого не сїяно.

У сусїда хата біла,
У сусїда жінка мила;
А у мене нї хатинки,
Нема щастя, нема жінки.

За сусїдом молодицї,
За сусїдом і вдовицї
І дївчата поглядають,
Всї сусїда поважають.

У судїда обороги,
У сусїда повні стоги;
А у мене анї нивки
Анї сїна стебелинки.

Піду межи лїси, гори,
Піду межи темні бори,
Тай там буду смерти ждати,
На недолю нарікати.

3.

Стоїть явір над водою,
В воду похилив ся;
На козака пригодонька,
Козак зажурив ся.

Не хили ся яворонько,
Ти ще зелененький;
Не жури ся козаченьку,
Ти ще молоденький.

Не рад явір хилити ся—
Вода корінь мие;
Не рад козак журити ся—
Та серденько ние.

Ой поїхав в московщину
Тай там десь загинув...
Свою милу Украïну
На віки покинув.

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN

Казав собі насипати
Високу могилу,
Казав собі посадити
В головах калину.

Будуть пташки прилїтати
Калиночку їсти,
Будуть менї приносити
З України вісти.

4.

Ой не ходи Грицю на вечерницї;
Бо на вечерницях, дївки чарівницї,
Солому палють і зїля варють,
Тебе Грицуню здоровля позбавлють.

Там та одная чорнобривая,
То чарівниця справедливая!
І чарівниця і зїлє знає,
Тебе Грицуню заздрісно кохає!

В неділю рано зїлє копала,
У понеділок пополокала,
А у вівторок, зїлє варила,
В середу рано Гриця отроїла.

Прийшов же четвер, Гриценько умер,
Прийшла пятниця, поховали Гриця,
Сховали Гриця близько границї,
Плакали за ним всї молодицї.

І хлопцї Гриця всї жалували,
Чорнобривую всї проклинали;
Нема і не буде другого Гриця,
Що го зігнала з сьвіта чарівниця!

В суботу рано мати доню била:
„На що ти доню Гриця отроїла?
Не зналась того, що зїлє уміє,
Що Гриць сконає, ним когут запіє?“

— „Ой мати! мати! жаль ваги не має,—
Най ся Грицуню у двох не кохає,
Одеж тобі Грицю за теє заплата:
Із чотирох дощок темная хата!“

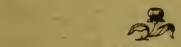

5.

Віють вітри, віють буйні,
Аж дерева гнуть ся;
Ах, як болить моє серце
А слези не льлють.

Трачу лїта в лютім горю
І кінця не бачу;
Лишень серцю легше стане
Як нишком поплачу.

Суть ще люди, що і моїй
Завідують доли;
Чи щаслива-ж та билинка
Що росте у поли?

Що у поли на пісочку,
Без роси на сонци,
Тяжко жити без милого
І в своїй сторонці.

Без милого щастя нема,
Стає сьвіт тюрмою;
Без милого долї нема,
Нема і спокою.

Де ти милий чорнобривий,
Де ти? — відізви ся!
Як без тебе я горюю,
Прийди, подиви ся!

Полетїла б я до тебе,
Та крилець не маю;
Сохну, чагну я без тебе,
Всяк день умираю.

6.

Чи я в лузї не калина була?
Чи я в лузї не червона була?
Взяли мене поломали
І в пучечки повязали,
Така доля моя,
Гірка доля моя!

Чи я в поли не пшениця була?
Чи я в поли не озимая була?
Взяли мене позжинали,
І в снопики повязяли;
Така моя доля,
Гірка доля моя!

Чи я в степу не травиця була?
Чи я в степу не шовковая була?
Взяли мене покосили,
І в копицї зволочили;
Така доля моя,
Гірка доля моя!

Чи я в батька не дитина була?
Чи я в батька не кохана була?
Взяли мене повінчали,
І сьвіт менї завязали;
Така доля моя,
Гірка доля моя!

Чи не було в річеньці утопитись менї?
Чи не було красшого полюбити менї?
Були річки, позсихали,
Були красші, повмирали;
Така доля моя,
Гірка доля моя.

7.

Ой не шуми, луже, дубровою дуже,
Не задавай серцю жалю, що я в чужім краю!
Бо я в чужім краю як на пожарині,
До кого я притулю ся у лихій годині?
Ой та кажуть люди, що я не журю ся,
Та як вийду на улицю, від вітру валю ся.
Ой та кажуть люди, що я пю, гуляю,
А я прийду до домоньку, тай думку думаю.
Ой пущу-ж я лодки по над береженьки,
Тяжко-ж менї в сьвітї жити через вороженьки!
Ой, вийду я, вийду, на гору крутую,
Подивлю ся у долину на воду биструю, —
Аж там море грає, воду розливає,
Рад би я ся утопити, море не приймає.
„Ой стій, не топи ся, бо душу загубиш,
Мусиш з бідов в сьвітї жити, хоч еї не любиш.

8.

Далась мене моя мати,
За Дунай, за Дунай,
Тепер собі, моя мати,
Подумай, подумай!

Дунаю не переплисти,
Не перебродити,
Не буде-ж мя моя мати
Во віки видїти.

Далась мене, моя мати,
За муж молодую,
Як би тую конопельку
В воду зеленую.

О як тяжко конопельцї
Сирій в водї гнити,
Єще тяжше молодицї
На чужинї жити.

Далась мене, моя мати,
За високі гори,
Не далась ми більше віна
Іно одні пчоли.

А пчоли ся розлетїли
А я ся лишила,
Щоби менї лиха доля
Голову сушила.

9.

Ой у поли могила з вітром говорила:
Повій вітре буйнесенький, щоб я не зчорнїла.

Щоб я не чорнїла, щоб я не марнїла,
Щоб по менї трава росла, та ще й зеленїла.

І вітер не віє і сонце не гріє,
Тільки в степу при дорозї трава зеленїє.

Ой у степу річка, через річку кладка,
Не покидай, козаченьку, рідненького батька!

Як батька покинеш, сам марно загинеш,
Річенькою бистренькою за Дунай заплинеш!

Бодай тая річка риби не сплодила,
Коли мене молодого на віки втопила;

Бодай тая річка куширом заросла,
Она мене молодого за Дунай занесла!

10.

Ой летїла зазуленька, тай стала ковати;
Зачекайте, добрі люди, щось маю сказати!
Як я до вас повертала, гаї зеленїли,
Сїлам собі в темнім лїсї, трохи відпочила.
Загудїло, задудніло, я ся обернула,
Таке диво побачила, щом ся аж забула:
Аж свобода перед собов та панщину гнала;
Загнала ю в дебри, лїси, щоби там пропала.
А за нею пани бігли, зачали просити:
„Вертай, вертай, панщинонько, нема з відки жити“
А панщина відповіла: „Я тому не винна,
Самісьте мя відправляли, я вам була вірна“.
„Ми не вмієм молотити, наші жінки жати,
Ми не знаєм, як то тяжко на хлїб працювати“.

11.

Пряду, сукочу, спатоньки хочу,
Ой склоню я головоньку
На тестеву постїлоньку,
Чейже я всну, та чейже я всну.

Тесть іде,
Як вітер гуде,
Дрімливая, сонливая,
До роботи лїнивая,
Невістка моя.

Пряду, сукочу, спатоньки хочу,
Ой склоню я головоньку
На свекрухи постїлоньку,
Чейже я всну, та чейже я всну.
Свекруха іде,
Як вітер гуде,
Дрімливая, сонливая,
До роботи лїнивая,
Невістка моя.

Пряду, сукочу, спатоньки хочу,
Ой склоню я головоньку
На милого постїлоньку,
Чейже я всну, та чейже я всну,
Миленький іде,
З тиха ступає,
Цитьте двері, не скрипайте,
Читьте дївки, не гримайте
Най миленька спить.

12.

Соловію маленький,
В тебе голос тоненький;
Защебечи ти менї,
Бо я в чужій сторонї.

Бо я чужій сторонї,
Нема роду при менї;
Анї роду, родини,
Нї вірної дружини.

Анї неньки, нї вітця,
Та нїкому журить ся;
Анї брата, нї сестри,
Та нїкому провести.

Мене бідну сироту
У чужою сторону;
Ой знїму ся я, полину,
Чи не знайду талану.

Усю гору ізійшла,
А талану не найшла,
Тілько найшла долину,
Матерну могилу.

Ой стану я щебетати
Свою неньку розважати,
„Ой встань, нене, до мене,
Розрадь же ти як мене“.

„З ким ти доню ту йшла,
Що ти мене тут найшла?
Чи з дощем, чи з хмарою
Чи з бистрою водою?“

„Нї з дощем, нї з хмарою,
Нї з бистрою водою;
Нї з бистрою водою,
А з лихою долею“.

13.

Ой там за Дунаєм,
Та за тихим Дунаєм
Молодець гуляє,
Молодець гуляє,

Та молодець гуляє.
На той бік гукає,
На той бік гукає,
Та на той бік гукає:
„Подай, подай перевозу!
Подай перевозу
Та подай перевозу, —
Я перевезу ся.
На свою Вкраїну,
Та на свою Вкраїну,
Ще раз подивлю ся.
Не так на Вкраїну,
Та не так на Вкраїну,
Як на ту дівчину.
По сьвітлоньці ходжу,
Та по сьвітлоньці ходжу
Та й не находжу ся.
Кого вірно люблю,
Та кого вірно люблю
Та й не надивлю ся.
Кого ненавиджу,
Та кого ненавиджу,
Та й не розмину ся.

14.

Ой кряче, кряче та чорненький ворон
Та у лузї над водою,
Ой плаче, плаче молодий козак
Над бідною головою.
Ой кряче, кряче чорненький ворон
Та у лузї над водою,
Ой плаче, плаче молодий козак
На коніку вороному.
Вороний коню! грай ти підо мною
Та розбивай тугу мою;

Ой розбий тугу по темному лугу
Козакови молодому!
Ой їде козак та доріженькою,
Слїзоньками умиваєть ся:
Десь моя ненька, десь моя старенька
Та за мною убиваєть ся!
Та в недїленьку, рано-по-раненьку,
Як ще сонце не зіходило,
Та жалїла ся вся моя родина,
Та й мене випроважала.
Випроважаєш, моя родинонько,
Та чи не жаль тобі буде,
Як я поїду на ту чужину
Та між чужі люди?
Ой згадай мене, моя стара нене,
Сїдаючи та обідати:
Десь моя дитина на чужій сторонцї
Та без вітця, та без матери.
Ой згадай мене, моя нене,
Ой як сядеш у вечері їсти:
Десь моя дитина на чужій сторонцї,
Та нема від неї вісти!

15.

Ой на горі огонь горить, (2)
А в долинї козак лежить.
Накрив очи китайкою, (2)
Заслугою козацькою.
А в головах ворон кряче, (2)
А в ніженьках коник плаче.
— Та біжи, коню, дорогою (2)
Степовою, широкою,
Щоб Татари не піймали, (2)
Сїделечка не здіймали,
Сїделечка золотого (2)

З тебе, коня вороного.
Як прибіжиш під ворота, (2)
Стукни, грякни біля плота.
Вийде сестра — розпуздає, (2)
Вийде мати — розпитає:
— Ой, коню мій вороненький, (2)
А де-ж мій син молоденький? —
Та не плач, мати, не жури ся, (2)
Та вже-ж твій син оженив ся
Та взяв собі паняночку, (2)
В чистім поли земляночку.

16.

Ой по горі, по горі
Вівчар вівці зганяє,
Вівчар вівці зганяє
Та й на хлопців гукає:
Ой ви, хлопці молодці,
Накажіте дівонці,
Що в червоній плахотці, —
Нехай мене та й не жде
За другого заміж йде.
Бо я чабан багатий:
Сім пар волів рогатих,
Ще й в кошарі отара,
Вона-ж менї не пара.
Як се дівка зачула
Та й з улиці майнула,
Не добігла до хати,
Стала Бога благати:
Ой, Боже мій, Боже мій!
Що я буду робити,
Не став вівчар любити!
Біжи, доню, до гаю,
Та назбирай розмаю!

Я розмаю не знаю,
Хиба людий спитаю.
Ще й до гаю не дійшла,
Вже й розмаю найшла,
Та принесла до дому
Та й кинула до долу,
Приставила до печі,
Промовила три речі:
Кипи, кипи, корінець,
Поки прийде молодець!
Ще й корінець не вкипів,
А молодець прилетїв.
Ой чого-ж ти прилетїв,
Коли любить не схотїв?
— Як же менї не лїтати,
Коли вмієш чарувати? —
Тільки-ж мої чароньки,
Що чорнїї бровоньки,
Тільки-ж моя принада,
Що сама я молода.

б) Складаня:

1.

Як я, братя, раз сконаю,
Занесїть мя, де я знаю,
І просїть там троха глини,
Як для мене сиротини.

Ви мя, братя, поховали,
Тай до дому повертали;
Аж приходить моя мила,
Дивить, дивить, то могила.

І она си подумає,
Хто тут бідний спочиває;

Анї плити анї рути,
Тутки мусить жовняр бути.

І помало, помаленько
Піде слеза по личеньку;
Уломила яворини,
Як для мене сиротини.

Явір виріс, зеленїє,
Сонце сьвітить, сонце грієе;
Люди ходять зїлє рвати,
Миленької не видати.

У могилї добре бути,
Нїч не видко, нїч не чути,
Нї пташини, нї дївчати,
У могилї не видати.

2.

Сонце западає за високі гори,
Товар повертає до своєй обори;
Лиш я нещасний, без кута, без хати,
Де голову склоню, не знати, не знати.

Лист гонен вітрами хоч колись спочине,
А лодя водами берега достигне;
Лиш я дощ і бурю терплю бідолаха,
Слота і погода, то менї однака.

Як голуб сивенький не верне до ночи,
За ним друг миленький виглядає очи;
Лиш мене нїкому нема хоч вспімнути...
Довго-ж так на сьвітї в самотности бути?

Виджу, в супокою живуть другі люди,
Красною весною дихають їх груди;
Лише моє горе нїгде не лишилось,
Щоби хоть годинку серця не мутило.

3.

Кажуть люди, щом щаслива, нїчим не журю ся,
А не знають, що я нераз слезами зальлю ся.
Нещасливам вродила ся, нещаслива згину,
Мене мати породила в такую годину.

Весно моя, весняночко, усїм несеш дари,
Тілько менї, нещасливій, жадної поради,
Плинуть мої днї за днями і лїтонька за лїтами,
А я щастя не зазнала, жаль менї за вами!

Перші лїта минули ся, я їх не числила,
Бо кождая годинонька була менї мила.
Лїта-ж моїмолодії, лїта молоденькі!
Маєте буть нещасливі, будьте коротенькі.

Чом ти мене, моя мати, в зїлю не купала?
Чом ти мене, моя мати, на смерть не зальляла?
Нещаслива вродилам ся, нещаслива згину;
Мене-ж мати породила в такую годину.

Чом ти мене, моя мати, в церкву не носила?
Що ти менї у Господа долї не впросила?
— В церкву тя носила, доню, Богу молила ся;
Така-ж тобі, моя доню, доля судила ся.

4.

Як умру, то поховайте
Мене на могилї,
Серед степу широкого
На Вкраїнї милій;
Щоб лани широкополі
І Днїпро і кручі
Були видні, було чути
Як реве ревучий,
Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... Оттодї я,
І лани і гори,
Все покину і полечу
До самого Бога
Молити ся...
Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кровю
Волю окропіте!
І мене в сем'ї великій
В сем'ї вольній, новій,
Не забудьте помянути
Не злим, тихим словом.

5.

Ой одна я, одна,
Як билинонька в полї,
Та не дав менї Бог
Анї щастя, нї долї;
Тілько дав менї Бог
Красу, карії очи,
Та й ті виплакала
В самотинї дївочій;

Ні братика я,
Ні сестрички не знала,
Між чужими зросла,
Та вже і вянути стала...
Де-ж дружина моя,
Де ви, добрі люди?!
Їх нема, — я сама,
А дружини — й не буде...

6.

Ой по горі ромен цвите,
Долиною козак іде,
Та у журби питаєть ся:
„Де та доля пишаєть ся?
Чи в шинках з богачами,
Чи то в степах з чумаками,
Чи то в поли, на роздолі,
З вітром віеть ся по волі?“
„Не там, не там, друже брате!
У дівчини в чужій хаті,
У ручнику та в хустині,
Захована в новій скрині“.

7.

І богата я,
І вродлива я,
Та не маю собі пари,
Безталанна я!
Тяжко-важко в сьвіті жить
І нікого не любить,
Оксамитові жупани

Одинокій зносить!
Полюбилась би я,
Одружилась би я
З чорнобривим сиротою,
Та не воля моя!
Батько, мати не сплять,
На сторожі стоять:
Не пускають саму мене
У садочок гулять!
А хоч пустять — то з ним,
З препоганим старим,
З моїм нелюбом богатим!
З моїм ворогом злим!

8.

Ми засьпівали, розійшлись
Без слез і без розмови.
Чи зійдемо ся знову,
Чи засьпіваємо коли?
А може й те... та де? якими¿
І засьпіваємо яку?
Не тут і, певне, не такими,
І засьпіваєм не таку!
І тут не весело сьпівали,
Бо і тут не весело було,
Та все таки якось жилось —
Принамнїй в купі сумували
Згадавши той веселий край
І Днїпр той дужий, крутороrий,
І молодеє теє горе,
І молодий той грішний рай.

9.

Над Дніпровою сагою
Стоїть явір між лозою,
Між лозою з ялиною,
З червоною калиною.

Дніпро берег риє — риє,
Яворови корінь миє:
Стоїть старий, похилив ся,
Мов козак той зажурив ся;

Що без долї, без родини,
Та без вірної дружини,
Без дружини і надії
В самотині посивіє!

Явір каже: похилю ся,
Та в Дніпрови скупаю ся;
Козак каже: погуляю,
Та любої пошукаю.

А калина з ялиною
Та гнучкою лозиною,
Мов дівчаточка із гаю
Вихожаючи, сьпівають, —

Повбирані, заквітчані
Та з таланом заручені,
Думки-гадоньки не мають —
Вють ся, гнуть ся та сьпівають.

10.

Садок вишневий коло хати;
Хрущі над вишнями гудуть;
Плугаторі з плугами ідуть;
Сьпівають ідучи дівчата,
І матери вечеряти ждуть.

Сем'я вечеря коло хати;
Вечірня зіронька встає;
Дочка вечерять подає,
А мати хоче научати,
Так соловейко не дає.

Поклала мати коло хати
Маленьких дїточок своїх;
Сама заснула коло них;
Затихло все, тілько дївчата
Та соловейко не затих.

11.

Зацвила в долинї
Червона калина,
Нїби засьміялась
Дївчина-дитина.
Любо, любо стало,
Пташечка зрадїла
І защебетала...
Почула дївчина
І в білій свитинї
З біленької хати
Вийшла погуляти
У гай на долину.
І вийшов до неї
З зеленого гаю
Козак молоденький,
Цїлує, витає, —
І ідуть по долинї
Й ідучи сьпівають.
Як дїточок двоє,
Під тую калину
Прийшли, посїдали,
І поцїлувались...
Якого-ж ми раю
У Бога благаєм? —

12.

Сонце заходить; гори чорніють
Пташечка тихне; поле німіє;
Радіють люди, що одпочинуть;
І я дивлю ся, і серцем лину
В темний садочок на Україну;
Лину я, лину, думу гадаю,
І нїби серце одпочиває.
Чорніє поле, і гай і гори,
На синє небо виходить зоря.
Ой зоре, зоре! — і слези кануть —
Чи ти зійшла вже і на Україні?
Чи очи карі тебе шукають
На небі синім, чи забувають?
Про мою доленьку щоб і не чули.

13.

Полюбила ся я,
Одружила ся я
З безталанним сиротою —
Така доля моя!

Люди гордиї, злі
Розрізнили, взяли
Та повезли до прийому —
Оддали в москалї!

І московкою я,
Одинокою я,
Старію ся в чужій хатї—
Така доля моя!

14.

Минають днї, минають ночи,
Минає лїто, шелестить
Пожовкле листя...гаснуть очи;
Заснули думи, серце спить
І все заснуло, — і не знаю,
Чи я живу, чи доживаю,
Чи так по сьвітї волочусь,
Бо вже й не плачу, не сьміюсь...
Доле, де ти? Доле, де ти?
Нема нїякої!...
Коли доброї жаль Боже,
То дай злої, злої!
Не дай спати ходячому,
Серцем завмирати,
І гнилою колодою
По сьвіту валятись!
А дай жити — серцем жити
І людий любити;
А коли нї, то проклинать
І сьвіт запалити!
Страшно впасти у кайдани,
Умирать в неволи;
А ще гірше — спати, спати,
І спати на воли,
І заснути на віки-віки,
І слїду не кинуть
Нїякого! Однаково
Чи жив, чи загинув...

15.

Як би менї черевики,
То пійшла-б я на музики,
Горенько моє!

Черевиків не має
А музика грає, грає,
Жалю завдає.

Ой піду я боса полем,
Пошукаю свою долю,
Доленьку моя!

Глянь на мене чорнобриву
Моя доле неправдива,
Безталанна я!

Дівчаточка на музиках
У червоних черевиках,
Я сьвітом нужу.

Без розкоши, без любови
Зношу свої чорні брови,
У наймах зношу!

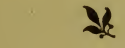

16.

Як би менї, мамо, намисто,
То пійшла-б я завтра на місто, —
А на містї, мамо на містї —
Там музика грає троїста;
А дївчата з парубками
Кохають ся... Мамо! мамо!
Безталанна я!

Ой піду я, Богу помолю ся,
Та пійду я, у найми найму ся,
Та куплю я, мамо, черевики,
Та найму я троїсті музики;
Нехай люди не здивують,
Як я, мамо, потанцюю...
Доленько моя!

Не дай менї вік дївувати,
Коси мої плести — заплїтати,
Бровенята дома зносити,
В самотинї віку дожити...
А поки я зарабляю —
Чорні брови полинають...
Безталанна я!

17.

Цьвітка дрібная
Молила неньку,
Весну раненьку:
— „Нене рідная!
Вволи ми волю,
Дай менї долю;
Щоб я зацвила,
Весь луг скрасила,
Щоби я була
Як сонце ясна,
Як зоря красна,
Щобим згорнула
Весь сьвіт до себе!“

— „Доню голубко,
Жаль менї тебе,
Гарная любко;
Бо вихор свисне,
Мороз потисне,
Буря загуде, —
Краса змарнїє
Личко зчорнїє,
Головоньку склониш,
Листоньки зрониш,
Жаль серцю буде“.

18.

Кому Бог в груди дав серце мягеньке,
І дав вродитись в добрую годину,
Щастє, як лїтом сонїчко тепленьке,
В житю му всяку огріває днину;
І сьвіт єму милий і солодка нічка,
Мисли веселі а серденько грає,
Як у дуброві тихенька керничка,
Днина за днинов так єму спливає. —
Лиш хто в посестру взяв тяжку недолю,
Шо давить серце, як відьма кощава,
Хто вражій нуждї попав ся в неволю,
Кому з журбою і сон і забава:
Тому нїть місця анї супокою,
Нудить си сьвітом і нудить собою.
Туга до серця як гадь ся вселила,
З'їдає мисли як змія зірочки, —
Груди зсушила, здоровє знорила,
Хлїб му не милий, не терпить сорочки. —
Ще-ж то хто може із серця сплакати,
Чи у куточку, чи за углом хати,
Чи у грудь брата, або в жменю друга,
Хоть на часочок сплине з серця туга:
Лиш коли слези в грудех скаменїли,
І в тяжку скалу над серцем ся збили,
Разів із десять що день рад бись вмерти —
Годї! а годї! потїхи, нї смерти! —

19.

По за тихими водами
Сумно тай смеркло ся;
О, як голос між горами,
Щастє розбило ся!

Летить ворон чорнокрилий
За ним загудїло:

Щастє тов, гаразд милий
На віки знидїло.

Тяжко голубку малому
Гори перебути;
Ой ще тяжше безрідному
На сїм сьвітї жити.

Ти зазуле сивенькая,
Закуй ми сумненько,
Най роспука тай лютая
Вирве ми серденько.

20.

Раз мотилька голубила
Цьвітка гожа, цьвітка мила,
Говорила: Мій мотильку,
Рай бим дала за ту хвильку,
Злото-цьвітну далаб долю,
Слухай любий милесенький,
Слухай мальчику пестренький,
Вволи квітцї малу волю:
Не лїтай там в небо сине,
Там по тобі слух загине,
Відлюбить тя зьвізда ясна,
Приголубить зоря красна,
Тай забудеш мя румяну
Понехаєш цьвіт любоньку.
А без тебе голубоньку,
Я пожовкну тай зівяну.

21.

Малим бувало я сїдаю
Під липою, та досягаю
Руками буцїм ясних зір —
А зірки моргають на мене
Скрізь липи листечко зелене,
Тай кануть нишком в темний бір.

А нинї сяду під тополю,
І лаю сьвіт і лаю долю,
Що ясної забаг зорі —
Забаг та годї єї дістати,
А на землю то і гріх прохати
З чудної неба висоти.

О зіронько ти ясноока!
Моргни на мене із висока,
Як сестри моргали твої —
Най хоть часочок погадаю,
Що я малим та досягаю
Тебе, сердешна — хоч у снї.

22.

Весною птички шебечуть,
Цьвіти зацвили до кола;
Піду на цвинтар полечу
До друга мого сокола.

І пісоньку єму зложу
О дївчатах і о маю;
На цвинтарнім єму ложу
В струни шовкові заграю.

Здоров брате мій, небоже!
Як ся тобі тутка дїє,

Ти сумуєш і чого же,
Що тобі сонце не гріє?

Не сумуй, я тя кохаю,
Менї вільно тя любити;
Прийду що року, що маю,
Буду з тобою тужити.

23.

Гуляли. Гусли розривались,
Гули цимбали, бас ревів,
Як вихор легинї лїтали,
Кружок дївчат як мак лелїв;
Й мене тягнули вни до гуляня —
Не піду, братчики, я з вами...

Бо у кутку на цвинтари —
Ох братчики милі!....
Стоять сьвіжі, не поростлі,
Дві чорні могили;
А попи там поховали
В недїленьку в ранцї
Тихесенько — без гомону —
В одну новобранця,
А у другу тую дївчину
З чорними очима!
Ви знали еї? — Хатиночка
В гаю при долинї? —
Обійко-ж їх і ховали
Черцї як голуби!
Ви гуляйте — а я більше
Гуляти не буду!

24.

Золоті зорі
В облако-морі,
Як білі вівці
В голубих горах;
Де той вівчар наш
Хмаров мандрує?
Де він сю темну
Ніч заночує?
Чи, в самборовім
Гаю розмаю?
Чи, де дівчата
В „зельмана“ грають?
Чи, де в царицї
Донечка тужить?
Вірний мій друже!
Хто там високо
Хмаров мандрує?
Золотов трупков
Вівцї гуртує?
І завертає,
І випасає,
Ще у тримбиту
Грає та грає?...

Обертаюсь,... а ті лїта,
Ті молоді мої:
Машерують за тамбором
Цїсарсков дорогов.
А я стою, та дивлю ся,
Та нишечком плачу,
Та сивію, як той голуб,
Сам на знаю за що.
Вони мене покинули!

Місяцю-князю,
Білий вівчарю,
В золоту сурму
По ночах граєш,

Далеко видиш,
Богато чуєш,
Де я сю нічку
Де заночую?
Чи в Тегерані,
В рожевім гаю,
Де одалиска
Перли збирає?
Я сам не знаю!

25.

Сам самотний по дорозі іду я,
Гень блищить дорога кремінна;
Тиха ніч: простір глас Бога чує,
І з зьвіздою хуторить зьвізда.

В небі так спокійно, так пречудно;
Спить земля в півсьвітлі голубім...
Що-ж менї так важко і так нудно?
Жду чого? Чи жалую по чім?

Нї, не жду я щастя від недолї,
І минувших лїт не жаль менї;
Лиш спокою дайте, волї, волї,
Щоб забутись в вічнім, тихім снї...

Та не в тім холоднім снї могили;
Я-б бажав на віки так заснуть,
Щоб спокійно лилась кров у жили,
Віддих тихо подіймав ми грудь.

Щоб невпинно долїтав до мене
Тихій сьпів про брацтво та любовь
І щоб в листє строючись зелене
Дуб хитавсь шумячи надімнов.

26.

Я в чужинї загибаю,
По чужинї блуджу;
За своєю родиною
Білим сьвітом нуджу.

Тут чужая сторононька,
Та люди чужії,
Не пристануть до серденька,
Хочь і не лихії.

Най би які добрі були,
Все не свої рідні:
Я чужая чужениця
Межи ними бідний!

Ой по саду, винограду
Сумний похожаю,
Із чужини до родини
Гадки посилаю.

Ох милая родинонько,
Чи мене згадаєш?
Домовая сторононько,
Як же ти ся маєш?

Всюди люди купочками
А я сиротою;
Всюди люди з іграшками
А я зо слезою.

Нї з ким менї поплакати,
Нї з ким потужити...
Роступай ся синїй Дунай,
Хоть би ся втопити.

Журба мене гризе нинї,
Журба гризла вчора;
Ой хто не був на чужинї,
Той не знає горя!

27.

Гей річенько бистренькая!
Гей стань, подиви ся,
Як я плачу, як горюю,
Зі мнов пожури ся!

Твої води веселенькі,
В них рибонька грає;
Моє серце розпукаєсь,
Від журби ся крає.

Трава к тобі з любощами
З берегів ся хилить;
Вовна єї поцілує,
І наперед стрілить.

Моє серце бідненькеє
Радощів не має;
Лиш розлуку із долею —
Лиш слезоньки знає.

Журбо, тяжка розлучнице,
Чом не пропадаєш?
Доле ж моя, зоре моя!
Коли-ж засвитаєш?...

28.

Сонце ся сховало
За високі гори,
Тихо все дрімає
Луг, дуброва, бори;
Звіночок лиш чути,
Місяць небом сяє,
В лїсочку маленький
Соловій сьпіває.

Вітрець потягає,
Поточок шепоче,
Яскравоси яють
Зорі серед ночи.
Смерека заснула,
Береза дрімає,
Вівчар на сопівці
Сумно вигравае.

Сьвіт як церков Божа,
Мирно, тихо всюди,
Від роботи, праці,
Спочивають люди.
А місяць як сторож
На сьвіт поглядає,
Тїшить ся сердешний,
Що все спочиває.

29.

Спи дитятко, спи,
Чуй як вітер шелестить
І як Черемош шумить,
То они сьпівають,
Тебе засипляють.
Спи дитятко, спи
Люлю люлю, люлю люлю,
Зазульо!

Спи дитятко, спи,
Небом сяє вже зоря,
Сходить в гаю вже луна,
Все позасипляло,
Всюда тихо стало.
Спи дитятко, спи,
Люлю люлю, люлю люлю,
Зазульо!

30.

Пращай мій ставочку, пращай,
Розплились сни як та роса,
Сумує серце і душа.
Де небо бачить я думав,
Там зраду, горе я зазнав.
Пращай мій ставочку, пращай!

Пращай мій ставочку, пращай!
Вода глубока де твоя,
Втопилась воля там моя,
Не вирине нїколи вже,
Живцем серденько бідне мре.
Пращай мій ставочку, пращай!

31.

Скажи менї правду, мій милий козаче,
Що дїяти серцю, як серце болить?
Як тяжко застогне, як гірко заплаче,
І в тяжкім нещастю воно защемить?

Як горе, мов терен, всю душу поколе,
Коли відцуралось від тебе усе,
І ти, мов сухеє перекотиполе,
Не знаєш куди тебе вітер понесе?

Е, нї скажеш мовчки: скосивши билину
Хоч рано і в вечер водою полїй,
Не зазеленїє, — кохай сиротину,
А матери і батька не бачити їй.

От так і на сьвітї: хто рано почує,
Як серце застогне, як серце зітхне,
Той рано й заплаче... А доля шуткує —
Поманить, поманить, тай геть полине.

І можна-ж утерпіть — як яснеє сонце
Блисне і засияє для міру всего
І гляне до тебе в убоге віконце?...
Ослїпнеш а дивиш ся усе на него.

32.

Родимий краю, село родиме!
Вас я витаю місця родимі!
Зелені ниви, лїси, могили!
Щасливі з вами дни ми уплили!

Мала хатино, стріхо старенька,
Мила родино, нене рідненька!
Вас повитати душа бажає,
Потїхи більшої в сьвітї не має!

І ти керничко, сьвідку любови!
Витай сестричко, витай ми знову!
Скажи ми правду, скажи сьвятїйшу,
Чи я ще знайду любов давнїйшу?

33.

Сумно марно по долинї,
Почорнїли білі цьвіти,
Пожовк лист на деревинї,
Птах полетїв в иньші сьвіти.

Від запада сиві хмари
Цїлу землю заливають;
Чагарами нічні мари
З вітрами ся розмавляють.

А на горі калинонька
Головоньку похиляє;
А над Дністром дівчинонька
Слезами ся заливає.

— „Чого тужиш, калиноньке?
Головоньку похиляєш?
Чого плачеш дівчиноньке,
Слезами ся заливаєш?

Чи тя доля покинула?
Чи не маєш матусеньки?
Чи ти краса загинула?
Чи говорять вороженьки?“

„Нї мя доля покинула,
Нї не маю матусеньки;
Нї ми краса загинула,
Нї говорять вороженьки.

Лиш ми тужно за весною,
Що так борзо перецвила:
Куда гляну мисленькою,
Нема того, щом любила!“

34.

Видно шляхи полтавскїї
І славну Полтаву;
Пошануйте сиротину
Не вводїть в неславу.

Не богата я і проста
Та чесного роду,
Не встиджу ся шити, прясти
Тай носити воду.

Ти в жупані і письменний,
Ти рівня з панами,
Як же можеш ти дружитись
З простими дівками.

Є богато городянок,
Вибирай любую,
Ти пан возьний, тобі треба
Не мене сельскую.

35.

Тихій Дунаю, зеленний гаю,
Бистро текучий, в хвилї ревучий,
Вас я благаю, грудь облегчіте,
Вість принесїте з рідного краю.

Місяцю ясний, зірки прекрасні,
Божії очи з темної ночи,
Вас я благаю, грудь облегчіте,
Вість принесїте з рідного краю.

Орленьку сизий, соколе бистрий,
Що в вік на воли, в завидній доли,
Вас я благаю, грудь облегчіте,
Вість принесїте з рідного краю.

36.

Красна зоре! подиви ся
Ясним личком з висоти,
Близше, низше прихили ся
Тугу з серця розжени.

Засвитай мнї, як свиталась,
Колим в щастю моїм жив,
Мило, щиро все сиялась,
Нім тя темний сьвіт закрив.

Красна зоре! ти все знала
Мій гаразд і клопіт всяк,
Хутко, прудко потїшалась,
Як дитину сонний зрак.

Я в надїї ожидав єм,
Лучшої долї що весни,
Жити, снити перестав єм,
Бо ми щастя цьвіти всхли.

Тепер вже ми сьвіт не милий,
Бо надїя, деж вона?
Стану, гляну нещасливий,
Щастя мого десь нема!

37.

Всюда темно, як в могилї лиш ніч перед мною,
Дни щасливі, перві, милі, покрили ся тьмою;
І чому-ж лиш мнї одному на сьвіт недивитись,
Всїм є дім свій, лиш слїпому нїкуди подїтись.

Хто з родини тут найде ся, руку ми подати,
Чиє серце відізве ся мене привитати:
Нема перед ким розкрити моєго желаня,
Щоби раз менї узріти вже конець страданя.

Чи ми тебе не любили, як твої рідниї,
Чи ми тобі не сприяли, хоть самі бідниї
Не сумуй же так тяженько, день нічку розжене,
Серцю стане відрадненько, щастє ся поверне.

Но чи може мнї надїятись, я погреб надїю,
Білим сьвітом утїшатись коли я успію;
Мої очи, темні очи, хоть раз подивіть ся,
На мою зьвізду сред ночи, а потім замкніть ся.

38.

Прийди весно, прийди сьвята,
Природо красна встань!
Ой жде тебе сумна земля,
Прийди, прийди, поглянь!

Тепленьке сонце засьвіти,
Потоки забренїть;
Траво зеленая рости
А птички щебечіть.

Цьвітами луже засїяй,
Цьвіти красо сьвята;
Тепленький вітре повівай,
Заграй природо вся!

Зорею личко червенїй
Глянь оком голубим;
Глянь в душу, серце ми огрій,
Огрій чувством сьвятим.

Не знаю, що і як дїлать,
Рай та весна менї;
Серденьку все о нїй думать,
О молодій веснї.

Прийди весно, прийди сьвята,
Душею я-б воскрес;
Свобідно дух мов птичка та
Полине до небес.

39.

Прошу тебе, любий сину!
Не іди, не іди на чужину.
Бо в чужині Бог там знає,
Яка доля тя чекає,
Як за кордон повандруєш,
Рускої думки вже не вчуєш.

А ту ниву хто нам скосить
І до жнива сніп позносить,
А зимою, мій коханий!
Хто худібки нам догляне?
Все утихне, все умовкне,
На калині лист пожовкне.

На весїля хто дружбити
А хто танець проводити,
На сопівцї хто заграє,
З дївчатами погуляє?
Сестри твої хто розсьмішить,
Матїр твою хто потїшить.

Прошу тебе, любий сину!
Не іди, не іди на чужину,
Бо як вернеш із чужини,
До домоньку, до родини,
Знайдеш сестри, будуть люди,
Але матери не буде.

40.

Щаслив, хто знайде в земнім падоли,
Вірного друга, що єму сприяє,
Тїшить ся в щастю, тужить в недоли,
Дїлом і словом єму помагає.
Ох приятелю, о вірний друже!
Як же то мило, ах мило дуже.

Але де буря межи них свисне,
Душею рідних в сьвіт розпрашає,
Гори і степи межи них тисне
І серцем згідних знов розлучає.
Ох приятелю, о вірний друже!
Як же то тяжко, ах тяжко дуже.

Тогди їм гадка тілько зістане,
Сумна, жалісна, але все мила,
Бо де правдива приязнь повстане,
Память засипле хиба могила.
Щира приязне! чому на сьвітї
Дбаєш так мало о твоїм цьвітї?

41.

У днях, коли дім я покинув вітця,
Я взяв си три цьвіти в дорогу житя.
Від неньки і любки я двоє дістав
А третий сердечний приятель подав.
О! доки з них жаден — я рік — не усхне,
По доти ще кожде з них любить мене.

Минули днї щастя, розкоши, утїх,
У плач і терпінє змінив ся мій сьміх.
Я глянув на цьвіти... го, друга зівяв;
Ба! в скорі і другий вянути почав.
Лиш неньки цьвітонько зелен мов весна,
Ой щирѳ бо любить лиш мати одна.

42.

Люблю дивитись, як водиця
По білім каміню біжить;
Люблю дивитись, як пшениця
На нивах золотом блищить.

Люблю дивитись, як на небі
Стидливо сходить молодик,
І зіркам ясним, мов дівчатам,
На „добрий вечір“ шле привіт;
Люблю дивитись, як дівчина
Обнявшись з парубком стоїть,
А соловейко недалечко
І заливаєть ся і тремтить,
Тоді і я мов молодію,
І оживаю і люблю,
І серцем чистим, незлобивим
Усіх людий благословлю.

43.

І молила ся я, сподівала ся я,
Чи не гляне хоч раз любо доля моя?
І минали літа, дожидала ві
Сподіваня були всї даремні мої:
Не діждала ся я... і минули літа, —
В серцю пустка нїма, я тепер вже не та!...
У роботї тяжкій підірвалось житя,
У неволї лихій вік пройшов без путя:
Та неволя лиха й доси давить мене,
Тая праця тяжка стан недужий мій гне,
І послїпли від слез очи карі зовсїм,
І я зсохла уся під ярмом, під тяжким!
Нї родини нема, нї дружини нема,
Сьвіт широкий усїм, а для мене — тюрма!

44.

Вернїть ся сни мої прекрасні,
Верни ся доленько сьвята,
Нїм блеск з очий моїх ізгасне,
Нїм молодість мине моя!

Чи вернуть ся ті красні хвилї,
Моєї любови чудний час?
Чи вернуть ся ті мрії милі
Вернїть ся, ах! вернїть ще раз!
Не ве́рнуть ся уже нїколи,
Не вернуть ся хороші сни!
Осїнь зближає ся поволи,
Не буде вже другої весни!
Як бувбим знав, що проминуть,
Бувбим вмів лучше шанувати;
Як бувбим знав, що проминуть,
По що-ж менї було лишатись?!

45.

Кожда птичка, хоч маленька,
Що лугом лїтає,
Рано в вечер веселить ся,
Богу пісньь сьпіває.
І ви дїти любі цьвіти,
Тїште ся, сьпівайте
Бога Творця голосочком
Милим величайте!

Чи то рано, чи у вечер,
Чи де при роботї,
Чи то в церкві, в домі божім,
Чи при грі, охотї:
Всюди дїти голосочком
Милим засьпівайте,
Бога Творця в піснях красних
Звучно величайте.

Де пісньь звучно рознесе ся,
Там душа взлїтає
Аж до хмари аж до неба,
Горе забуває.

Рускі діти, красні цьвіти,
Тїште ся, сьпівайте,
І у руских красних піснях
Бога величайте! —

46.

Зьвізди гаснуть, сонце всходить
Вже збудились птички всї
Соловейко вже заводить
При потоцї у гаї;
Жайворонки підлїтають,
Мило в воздусї сьпівають,
Бога величають.

З звіночками худобина
На пасовиско іде,
Вся толока і долина
Вже збудилась і гуде;
В поле хлопцї поспішають
На сопілках вигривають
Бога величають.

Цьвіт в городї в сонци сяє,
Мов той камінь дорогий,
І барвінок і туліпани,
Рожа й гвоздик сей малий:
Всї до неба ся здіймають,
І мов тиху піснь сьпівають,
Бога величають.

ЛЮБОВНІ.

а) Народні:

1.

„Ой, зійди, зійди, ти зіронько вечірная!
Ой вийди, вийди, дівчинонько моя вірная!“

Рада зірка зійти, чорна хмара тай наступає;
Рада дівка вийти, та матуся єї не пускає.

Ой зіронька зійшла, усе поле тай осьвітила;
І дівчина вийшла, козаченька та звеселила.

„Ой ти козаче, чи хрещатий та барвіночку!
Хто-ж тобі постелить у дорозі та постїлочку?“

„Ой стелить ся менї широкий лист та бурковина
А під голови голубая та жупанина“.

Ой що через межу зелений горошок слав ся;
Козак до дівчини через люди та кланяв ся:

„Ой поклонїть ся і ви, ой добрії люди,
Нехай моїй милій там легесенько буде.

Ой поклонїть ся і ви дівчинї-небозї,
Скажіть, що менї добре в далекій дорозі“.

„Ой ти козаче, що ти думаєш — гадаєш?
Чому не женишся, собі пари не шукаєш?“

„Ой як же менї пароньки шукати,
Коли не велить мати тебе, дівчино, брати;

Не велить менї мати тебе, дївчино, брати
А велить менї там, де чотири воли, брати;

Де чотири воли і два коники в дишли...
А як таку брати, коли не до мисли?“

2.

„Ой, нависли чорні хмари, нависли, нависли,
Не зійдеш ти, мій миленький, нї з гадки нї з мисли.
Ой, годину я сьпіваю а годину плачу, —
Як я тебе, мій миленький, так довго не бачу.“

„Ой, чи будеш дївчинонько, чи будеш тужити,
Як я піду, тай поїду цїсарю служити?“
„О, не буду, козаченьку, не буду, не буду,
Ти за гору, я за другу, тай вже тя забуду“.

Ой виїхав козаченько за зелені лози,
Обіляли дївчиноньку дрібненькії сльози.
Ой, виїхав козаченько за нові остріжки,
Посилає дївчинонька три післанцї пішки.

3.

„Ой зійди, зійди, ясен місяцю,
Як млиновеє коло,
Ой, вийди, вийди, серце дївчино,
Та промов до мене слово“. —

— „Ох, і рада б я та виходити,
Із тобою говорити,
Так судять-гудять вражі люди,
Хотять же нас розлучити.

Ой, не бий мати, не лай мати
Та не роби калїченьки,
Завязи очи темної ночи,
Та веди до річеньки;

А як приведеш та до річеньки,
Розвязи карі очи,
Нехай гляну я, та подивлю ся,
З сьвітом білим попрощаю ся.

Ой, сьвіте ясний, сьвіте прекрасний,
Як на тобі тяжко жити,
Ой, іще тяжче молоденькій
Не нажившись умирати!"

4.

„Ой ти дївчино гордая і пишна,
Чом ти до мене з вечера не вийшла";
„Ой, як я маю з вечера ходити,
Коли нас будуть вороги судити."

„Ой нехай судять, так як розуміють,
Прийде тая годинонька, та і поняміють;
Ой ти дївчино мислями блудиш,
Сама не знаєш, кого ти любиш.

Ой ти дївчино, червена калино,
Менї на сьвітї без тебе не мило;
Тись менї люба, тись менї мила,
Тись моє серденько розвеселила".

„Ой ти хлопчино, сивий голубочку,
Не суш ти менї мою головочку;
Заказав отець, заказала мати,
Щоби з тобою не розмавляти".

5.

Болить мене головонька від самого чола,
Не бачила миленького нї тепер нї вчора;
Ой бачить ся, не журю ся, в тугу не вдаю ся,
А як вийду за ворота, від вітру валю ся.

Ой бачить ся, що не плачу, самі слези лють ся;
Від милого людий нема, від нелюба слють ся;
Нема мого миленького, нема мого сонця,
Нї з ким минї розмавляти сидя у віконця.

Нема мого миленького, нема єго туда,
Посходила після дощу шальвія і рута;
Я шальвію пересїю, руту перетичу,
Таки свого миленького к собі перекличу.

Барвіночку зелененький стели ся низенько,
А ти милий чорнобривий присунь ся близенько;
Зелений барвіночку стели ся ще низше,
А ти милий чорнобривий присунь ся ще близше.

6.

Ішов милий доріжкою,
Мила під горою,
Зацвив милий роженькою,
Мила калиною!
Ой ти живеш на гороньцї
А я під горою!
Чи нудиш ся так за мною,
Як я за тобою?
Ой колиб ти так нудив ся,
Як я за тобою!
Жилиб тодї, моє серце,
Як риба з водою!

Рибалочка по беріжку
Та рибоньку удить,
А милая по милому
Білим сьвітом нудить!
Рибалочка по беріжку,
Як ластівка вєть ся;
А милая по милому,
Як горлиця бєть ся.
Чи ти милий припав пилом
Чи метелицею?
Що до мене не приходиш
Сюди улицею.

7.

Копав же я криниченьку
Недїленьку й дві,
Кохав же я дївчиноньку
Людям не собі.

Копав же я кринеченьку
В степу в кременї, —
Чи не прийде дївчинонька
По воду к менї.

А вже з тої криниченьки
Орли воду пють;
А вже мою дївчиноньку
До слюбу ведуть.

Один веде за рученьку,
Другий за рукав,
А я іду, слези роню:
„Любив та не взяв“.

Ой привели до церковцї;
„Тепер ти моя!“

Вона стала, відказала:
„Не правда твоя“.

Поставали на рушнику;
„Тепер ти моя!“
Вона стала, відказала:
„Не правда твоя.“

Ой звязали білі руки;
„Тепер ти моя!“
Вона стала, відказала:
„Недоля моя!...“

8.

Хилили ся густі лози,
Відкиль вітер віє;
Дивили ся карі очи,
Відкиль милий їде.

Хилили ся густі лози,
Та вже перестали;
Дивили ся карі очи,
Тай плакати стали.

В кінци греблї шумлять верби,
Що я насадила,
Нема ж того козаченька,
Що я полюбила.

Ой не має козаченька —
Поїхав за Десну:
Рости, рости дївчинонько
На другую весну!

Росла, росла дївчинонька,
Тай на порі стала;

Ждала, ждала козаченька,
Тай плакати стала.

Ой! не плачте карі очи!
Така ваша доля;
Полюбила козаченька,
При місяцю стоя!

Зелененькі огірочки,
Жовтенькі квіточки!
Нема мого миленького,
Плачуть карі очки.

Болять, болять моі очки,
Серденько понило...
Не бачу я миленького
І дїло не мило.

9.

Котили ся вози з гори,
Поломали шпицї;
А вжеж менї не ходити
На ті вечерницї.
А вжеж менї не ходити,
Куда я ходила:
А вжеж менї не любити,
Кого я любила.

Котили ся вози з гори,
На долинї стали;
Кохали ся, любили ся,
Тепер перестали.
Кохали ся, любили ся
Як голубів пара;
Ой а тепер розійшли ся,
Як чорнява хмара.

Чорна хмара розійде ся,
Дрібний дощик буде;
А з нашого закоханя
Певно нїч не буде.
Два голуби воду пили
А два колотили,
Бодай тиї пощезали,
Що нас розлучили.

Ой деж тая керниченька,
Що голуб купав ся;
Ой деж тая дївчинонька,
Що я в нїй кохав ся.
Ой деж тая керниченька,
Що голубка пила;
Ой деж тая дївчинонька,
Що мене любила.

Уже тую керниченьку
Голуби випили,
Уже тую дївчиноньку
Иньші відлюбили.
Сивий голуб, сивий голуб,
Голубка сивійша,
Милий отець, мила мати,
Дївчина милїйша.

10.

Чи се тая кринеченька, що я воду пив?
Чи се тая дївчинонька, що я ї любив?
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Чи се тая криниченька, що голуб купав ся?
Чи се тая дівчинонька, що я женихав ся?
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Ой! сеж тая криниченька і ключ і відро;
А вжеж мене дівчинонька забула давно!
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Засипалась криниченька золотим піском;
Злюбила ся дівчинонька з другим козаком.
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Вжеж до тої криниченьки стежки заросли;
Та вжеж мою дівчиноньку сватати прийшли!
Ой жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

Уже з тої криниченьки орли воду пють;
Та вжеж мою дівчиноньку до церкви ведуть.
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле ти моя.

Один веде за рученьку, другий за рукав,
Третий стоїть, серце болить, любив та не взяв.
Ой! жаль серцю буде,
Возьмуть чужі люди,
Моя вже не буде.
Недоле моя.

11.

Горе ж менї, горе! нещасная доле,
Засїяла дївчинонька мисленьками поле,
Чорними очима тай заволочила,
А дрібними слезоньками все поле зросила.

Вродило ся жито, трава зеленая,
Чи то Божа воля, що я нещасная?
Що я тому винна, що я вродила ся,
Чи мя небо покарало, що я любила ся?

Плачуж бо я плачу, плачу в день і в ночи,
Виплакалам в злій недоли свої чорні очи;
Плачуж бо я плачу, що день, що година,
Когож бо я вірно люблю, того тутка нема.

12.

Дощик, дощик, (2) капає дрібненько,
Яж думала, яж думала, запорожець, ненько.

Коли б знала, коли б знала, з відки виглядати,
Тоб наняла, заставила стежки замітати.

Аж він іде, аж він іде, ступає дрібненько,
То-то любо, тож то мило дивити ся ненько.

Дощик дрібний, (2) аж із стріх лїє ся,
Розсердив ся мій миленький, тай не засьміє ся.

Дощик дрібний, (2) аж із стріх капотить,
Розсердив ся мій миленький, ногами тупотить.

Розсердив ся, розгнївав ся, мій милий на мене,
А як гляне, серце вяне і в него і в мене.

13.

Гей вийду я, вийду на гору високу,
Там я подивлю ся, там я подивлю ся
В країну глубоку.

Соколи лїтають, сумненько гукають,
Гей, іно менї молоденькій
Тяжкий жаль задають.

Хтоб хотїв звідати, який я жаль маю;
А я випустила свого соколонька,
Вже го не спіймаю.

А хотяй спіймаю, то вже не такого,
Ой щоб так пристав щиренько, вірненько
До серденька мого.

Гей, в поли могила, з вітром говорила!
Гей повій ти, вітре, гей повій буйненький,
Щобим ся змінила.

І вітер не віє, сонце допікає,
Гей та лиш мене дївчину, як калину,
Горем прикриває.

Горем прикриває і росить слезами:
Милий в тій могилї, — цьвіти на могилї...
Тай я буду з вами.

14.

Було не рубати зеленого дуба.
Було мя не брати, колим ти не люба,
Ой мати, мати калиновий цьвіт,
Завязалась менї за нелюбом сьвіт.

Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час менї межи люди,
Чей менї легше буде.

Було не рубати зеленої лїщини,
Було мя не брати, молодої дївчини,
Ой мати, мати, калиновий цьвіт,
Завязалась менї за нелюбом сьвіт.
Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час менї межи люди,
Чей менї легше буде.

Було не копати під порогом ями,
Було мя не брати від рідненької мами,
Ой мати, мати, калиновий цьвіт,
Завязалась менї за нелюбом сьвіт.
Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час менї межи люди,
Чей менї легше буде.

Нехай загородять, куда нелюб ходить,
Нехай стежка буде, куда любий ходить,
Ой мати, мати, калиновий цьвіт,
Завязалась менї за нелюбом сьвіт.
Ой мати, мати, мати,
Час мене за муж дати,
Час менї межи люди,
Чей менї легше буде.

15.

По над мій двір, вороточка
Голубка летїла;

Не дав менї мій батенько
За когом хотїла.

Та дав мене мій батенько
Та за воєводу!
У чужий край, в сторононьку,
Далеко від роду.

Ой вирву я з рожи цьвітку,
Тай пущу на воду:
„Плини, плини з рожи цьвітко,
Аж до мого роду“.

Плила, плила з рожи цьвітка
Тай стала крутитись;
Вийшла мати воду брати
Тай стала журитись.

„Ой десь моя ти, донечко,
В недузї лежала;
Ой що твоя з рожи цьвітка
На водї зівяла“.

— „Не лежала моя мати
Нї дня нї години;
Попала ся в лихі руки,
Невірній дружинї“.

16.

Ой любив ой кохав, собі дївчину мав,
Гей! як у саду вишня;
За лихими людьми та за ворогами
Гуляти не вийшла.

Покидаю тебе, серденятко моє
Гей! єдиному Богу;

А сам я піду, а сам я поїду
В далеку дорогу.

Дожидай ся мене серденятко моє,
Гей! та до себе в гості;
Як виросте в тебе у сьвітлоньці
Трава не помості.

Росла та росла трава шовковая,
Гей! та вже похилилась;
Ждала, ждала, козака дівчина,
Та вже і зажурилась.

Ой загув та загув сизий голубонько,
Та сівши на тичину;
Ох, ох, ох, ох, молод козаченько,
Покинув дівчину.

17.

Зеленая ліщинонько
Чом не гориш, та все куриш ся;
Гей, молодая та дівчинонько,
Чого плачеш, чого журиш ся.

Ой, колиб я була суха,
Тоб горіла, не курила ся,
Гей, колиб знала, що за ним я буду,
Не плакала б, не журила ся.

Ой, у броду беру воду, —
На тім боці мої карі очи;
Там козаченько коня напуває,
Та на цей бік поглядає.

Колиб менї новий човник,
Та новеє ще й веселочко, —

Сїв би, поїхав на той беріжочок,
Де дївчина, моє сердечко.

На що тобі новий човник
І новеє та веселечко?
Глянь, подиви ся з далеку на мене,
Козаченьку, моє сердечко. —

18.

Чи ти, милий, пилом припав,
Чи метелицею,
Чом не ходиш ти до мене,
Сею улицею?

Чом не ходиш ти до мене
Крутими горами, —
Покидаєш сиротину
Поміж ворогами?

Чом ти, милий, не послухав,
Як тобі казала;
Ходїм, серце, повінчаймось,
Щоб мати не знала?

Ти все неньку свою слухав,
Мене покидаєш,
Покидаєш сиротину,
Иньшої шукаєш.

Найдеш собі дївчиноньку
З карими очима;
Буде тобі, серце моє,
Камінь за плечима.

Найдеш собі дївчиноньку
З чорними бровами,

Та не знайдеш тої правди,
Що була між нами.

Такий камінь тяжкий-важкий
На серденьку буде!
Покидаєш через люди, —
Сам Бог сьвідком буде!

19.

Ой, учора орав і сегодня орав;
Гей, хтож тобі, мое серденько,
Воли поганяв?
Поганяла менї та дївчина моя,
Чорнявая, чорнобривая,
Галочка моя.

І учора косив і сегодня косив;
Гей, хтож тобі, мое серденько,
Обідать носив?
Приносила менї та дївчина моя,
Чорнявая, чорнобривая,
Галочка моя!

Що по той бік гора і по сей бік гора,
Поміж тими та гороньками,
Котилась зоря!
Ой, тож не зоря, то дївчина моя,
Чорнявая, чорнобривая,
По водицю ішла.

А я за нею, як за зорею
На вороним та на кониченьку
По під горою:
„Ой дївчино моя, та напій же коня,
З рубленої та криниченьки,
З повного відра!“

„Ой, козаченьку мій, та колиб я твоя,
Взялаб коня за шовковий повід
Та й напоїла б“.
„Ой, дівчино моя, та сїдай на коня,
Гей поїдем чистим полем
До мого двора!“

20.

Сонце низенько, вечер близенько,
Вийди до мене моє серденько!
Ой вийди, вийди, та не бари ся,
Моє серденько розвеселить ся!

Через річеньку, через болото,
Подай рученьку моє золото!
Через річеньку, через быструю,
Подай рученьку, подай другую.

Подай рученьку, подай і другу,
Я к тобі серденко і сам прибуду.
Ой там криниця під перелазом,
Вийдемо серденько обоє разом.

Ой вийди, вийди, серденько Галю,
Серденько, рибонько, дорогий кришталю!
Ой вийди, вийди, не бійсь морозу
Я твої ноженьки в шапочку вложу.

21.

„Гей, зрада, зрада, чорні очи, зрада!
Кажуть менї люди, що то все неправда.

Ой розголосив єсь ти новину тую,
Казав єсь менї, женити ся буду;
А тепер думаєш, думаєш, гадаєш,
Либонь ти мене покинути маєш?“ —
„Ой покину я тя, дївчино, покину,
Бо я з із тобою на віки загину.“ —
„Ей зійдеш Польщу, зійдеш Україну,
Але не знайдеш над мене дївчину.
Ей знайдеш, знайдеш з кіньми, волами,
Але не знайдеш з чорними бровами.
Ей знайдеш, знайдеш, з чорними бровами,
Але не знайдеш з милими словами.
Ей знайдеш, знайдеш на личку білїйшу,
Але не знайдеш над мене милїйшу.
Ей знайдеш, знайдеш на личку румяну,
Але не знайдеш над мене кохану!“ —

22.

Ой пливе човен та води повен,
Та колиб не пролив ся;
Ой поїхав же та мій миленький,
Та колиб не барив ся!

Ой туда лози та хилїте ся,
Та відки вітер прийде:
Ой туда очи та дивіте ся,
Відки мій милий їде!

Ой вжеж бо лози нахилили ся
Та чогось перестали;
Ой вжеж очи надивили ся,
Та уже понехали.

Ой пливе щука із Кременчука,
Та червоної крильця:

А нема-ж мого та миленького
Та нема чорнобривця.

Ой стоять верби на кінци греблї,
Та гільцї погнули ся:
Ой уже-ж наші та вороженьки
Та усї подули ся!

23.

Гаєм зелененьким вода тече,
На яворі соловій щебече;
Де дївчина мила
Віночок увила
З барвіночку.

Слези проливала, як го вила,
А увивши на воду пустила:
„Пливи-ж ти віночку,
Красний барвіночку
За миленьким“.

Голос чути в гаю серединї,
Аж ся стало страшно дївчинї,
Вузкою стеженькою
Їдуть козаченьки
На вороних.

„О мої панове, козаченьки,
Скажіть менї правду, де миленький?
Чи го, чи го взяли
Чи го порубали
У неволи.

24.

Ой місяцю, місяченьку,
Не сьвіти нїкому!
Тілько мому миленькому,
Як пійде до дому.

Ой місяцю, місяченьку
І ти зоре ясна!
Ой сьвіти там на подвірю,
Де дївчина красна.

Ой місяцю, місяченьку
Зайди на комору!
Нехай же я з своїм милим
Трохи поговорю.

Сьвіти єму ранесенько
Тай розганяй мари,
А як же він иньшу має
То зайди за хмари.

Ой місяцю, місяченьку,
Сьвіти, не ховай ся,
Хоть поїдеш, мій миленький,
Хутко повертай ся.

Сьвітив місяць, сьвітив!
Тай зайшов за тини,
А я бідна гірко плачу,
Зрадив мене милий.

Два лебеді на тій водї
Оба•сп біленькї;
Не будемо серце в парі,
Бо ще молоденькі!

Два лебеді на тій водї
Днює і ночує;
Ой не будем серце в парі,
Душа моя чує!

25.

Коб я була така красна,
Як та зоря ясна, —
Сьвітила бим миленькому,
Ніколиб не згасла.

Сьвітила бим в день і в ночи,
Розганяла б хмари;
Як би пішов до иньшої,
Зайшла бим за хмари.

Скрипливиї воротонька,
Тяжко їх заперти;
Кого люблю, не забуду
До самої смерти.

Єго люблю, не забуду;
Як буду вмирати,
Всегда єго синї очка
Буду споминати.

26.

Та нема гірш нїкому
Як тій сиротинї,
Нїхто її не пригорне
При лихій годинї;

Та не пригорне батько,
Не пригорне мати,
Тілько той пригорне,
Що думає взяти.

Надлетїли гуси
З далекого краю,
Замутили воду
В тихому Дунаю;

Бодай сїрі гуси
З пірячком пропали,
На що нас розлучили
Як голубів з пари.

А ми кохали ся
Як зерно в орісї,
А тепер розійшли ся
Як туман по лїсї.

27.

Ой смутна я, смутна, тай ще не смучу ся,
Хоч велику тугу маю, тай не піддаю ся,
Ой ще ж бо я маю три роки тужити,
Нїхто-ж менї не порадить, як на сьвітї жити!

Радила родина, гіркая година,
Ой радили добрі люди, жаль серденьку буде.
Ой приїдь миленький, голубку сивенький,
Ой сядь собі коло мене, порадь же ти менї!

Порадь же ти менї, як на сьвітї жити,
Як би тебе не любити, як тя залишити,
Постав же рученьку поза пазушеньку.
Та чей буде потїшенька моєму серденьку.

28.

Шпрокеє болоненько вода зальляля,
Полюбив я дївчиноньку, мати не знала.
Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дївча гоже,
Людске не моє,
Людске не моє.

Носив я їй подарунки, видїли люди,
Я си думав молоденький, що моєю буде.
Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дївча гоже,
Людске не моє,
Людске не моє.

Ой вийдуж я в чисте поле, орли воду пють,
Ото моє коханєчко до слюбу ведуть.
Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дївча гоже,
Людске не моє,
Людске не моє.

Оден веде за рученьку, другий за рукав,
А менї ся серце крає, що її не взяв.
Гей, гей! милий Боже,
Тож то собі дївча гоже,
Людске не моє.
Людске не моє.

29.

„Ой жни дївча, пшениченьку,
Тай не думай собі,
Буде тая пшениченька
На коровай тобі!

А як будеш дївчинонько
Думати, думати,
Буде твоя пшениченька
В поли зимовати.

Ти дївчино чорнявая
Ти дївчино біла,
Чи ти в поли не робила,
Щось не обгоріла?“ —

„А я в поли леднику,
Жала і вязала,
Алем своє біле личко
Хустков закривала“. —

„Як бись була дівчинонько,
Того не сказала,
Була бись ся, моя любко,
Сих мясниць віддала!“ —

„Ой я в поли та робила,
І робити буду,
Алем роду біленького,
Тай біленька буду“.

30.

Гомін, гомін по долині,
Широкий лист на калині;
Єще ширший на яворі,
Стоїть мила на розмові.

Де ж ти милий пробуваєш,
Що у мене не буваєш;
Пробуваю край Дунаю,
Тебе мила вспоминаю.

Щоби човен і весельце,
Ночував бим в тебе серце;
Анї човна нї порома,
Ночувати мушу в дома.

Тече вода річеньками,
Плаче мила слезоньками;
Не плач мила, не жури ся,
Я молодий не женив ся.

Твоя мати чарівниця,
То велика розлучниця;
Розлучила нас обоє
Як рибоньку із водою.

31.

Ой жаль і туга!
Нема мого друга,
Нема мого сокола,
Не буду я весела.

Ой поїхав в чужий край,
Казав: Мила споминай! —
А я тебе спомяну
Сїм раз в одну годину!

Соловію маленький!
В тебе голос тоненький:
Не щебечи раненько
Не рани моє серденько.

Ти по лїсї лїтаєш,
Пари собі шукаєш;
А я бідна думаю,
Що ще пари не маю.

Через лїсок стеженька,
Нема мого серденька,
А я кличу — не чує,
Нехай з Богом ночує!

Повій, повій вітроньку,
Із Поділя в чужиноньку!
Занеси вість милому,
Що я тужу по ньому.

32.

Там над річкою, над бистренькою
Сидить голубок із голубкою;

Сидять в любости і цїлують ся,
Сивими крильцями обіймають ся.

Голубка каже: ти щастє моє,
За твоє житє дала бим своє.

Надлетїв з лїса орлиско старий,
Розігнав, розпудив голубів з пари.

Забив голуба там на рівнинї,
Розіляв кров єго по всїй долинї.

Голубка летить, сумненько гуде,
Вже нема голуба і вже не буде.

Ой маєш бо ти сїм пар голубів,
Вибирай собі, котрий ти любий.

Ой найже буде двайцять чотири.
Нема такого як мій був милий.

33.

Ой зелений маю, маю
Тай зелений гаю,
Ой я бідний сиротина
Дївчину кохаю.

Ой кохаю синї очи
Тай чорняві брови,
Рученяти біленькії,
Личко калинове.

Ой не тобі соколоньку
Ластівку гонити,
Ой не тобі сиротині
Богачку любити.

Хилить, хилить калинонька
Головоньку свою,
Я до тебе нахилилась,
Серцем і душою.

Хотяй сокіл ластівоньки
Ніякої не згонить,
То бідному полюбити
Нїхто не зборонить.

34.

Ходжу, нуджу по над берег,
Тяженько вздихаю;
Бідна-ж моя головонька,
Що долї не маю.

Було-ж мене моя мати
В ріцї утопити;
Як такую нещасливу
На сей сьвіт пустити.

О як тяжко каменеви
Під воду плинути;
А ще тяжше сиротинцї
На чужинї бути.

Журила ся мати мною
Як риба водою;
Дала мене межи люди,
Жалує за мною.

Ах ти, Боже, мій єдиний,
Ти моя потїха;
Потїш мене нещасливу,
Вибав з того лиха.

35.

„Лугом іду, коня веду,
Розвивай ся луже!
Сватай мене козаченьку,
Любю тебе дуже!

Ой хоч сватай, хоч не сватай,
Хоч так присилай ся;
Хоч щоб слава не пропала,
Що ти залицяв ся“.

„Ой коли-б ти, дївчинонько,
Була богатенька,
Взяв би тебе за рученьку,
Повів до батенька“.

„Ой коли-б я, козаченьку,
Була богатенька,
Наплювала-б я на тебе,
Й на твого батенька“.

Ой піду я під вишеньку
Аж лист опадає;
Жалуй мене дружинонько,
Милий покидає.

Не жури ся дївчинонько,
Рута зелененька;
Сей покине, другий буде,
Ще-ж ти молоденька.

36.

Сивий коню, сивий коню,
Що ти задумав ся?
Нема моїй дівчиноньки,
Що я в нїй кохав ся.

Сивий коню, сивий коню.
Наїдж ся оброку;
Поженем ся за дівчинов,
У землю глубоку.

Бігай коню, бігай коню,
Бо вже вечеріє;
Ой там сьвітить моя мила,
Де з лїса зоріє.

Виджу милу, виджу любу,
Дивить ся в віконце,
Хоть як темно, хоть невидно,
Сьвітить ся як сонце.

Одна гора високая,
А другая низька;
Одна мила далекая
А другая близька.

А я тую далекую
Людям подарую;
А до тої близенької
Пішки помандрую.

А у тої далекої
Воли та корови,
А у тої близенької
Лише чорні брови.

37.

Ой горе, горе, в кого я вдав ся,
Плив через річку та не вмивав ся.

Ой наверну ся, ой умию ся,
Чей тобі серденько сподобаю ся.

Ой не вертай ся, ой не вмивай ся,
Ти менї серденько так сподобав ся.

Моя криниця за перелазом,
Любім ся серденько обоє разом.

Моя хустонька шовком вишита,
Вберу ся серденько, як буду бита.

Як буду бита так знаю за що,
За тебе серденько не за ледащо.

38.

Тихо, тихо дївка косу чеше,
Що начеше то на Дунай несе.

„Пливи, косо, а плинь за водою,
А я піду у слїд за тобою“.

В темнім лузї явір зелененький,
Під явором коник вороненький.

Під явором коник вороненький,
На коникy козак молоденький.

Сидить собі та в гуслоньки грає,
Струна к струнї з тиха промавляє:

„Нема вини вдовиному сину,
Що звів з ума молоду дівчину“.

39.

В городї хмелинонька
Грядку устеляє, —
Межи людьми дівчинонька
Ой гірко ридає.

Щось хмелина зелененька,
Щось не вє ся в гору?
Щось дівчина молоденька
Проклинає долю?

Як хмелинї в гору витись,
Тичини не має!
Як дівчинї не журитись,
Милий покидає!

40.

Ой, гаю мій, гаю
Та густий, не прогляну;
Упустила та голубонька,
Та уже й не піймаю.

Ой, хоч же піймаю
Та уже-ж не такого;
Не приляже моє серденько
Нїколи до його.

Ой, гаю мій, гаю,
Та густий зелененький;

Любив мене та козаченько,
Хороший, молоденький.

Ой, гаю мій, гаю,
Та густий, кучерявий;
Любив мене та козаченько,
Хороший, чорнявий.

41.

Ой відси гора, відси другая,
Межи тими гороньками ясная зоря.

Я собі гадав, що зоря зійшла,
А то моя дівчинонька по воду вийшла.

А я за нею, як за зорею,
Сивим, сивим кониченьком по над водою.

„Дівчино моя, напій ми коня!“ —
„Не напою, моє серце, бом ще не твоя.

Як буду твоя, напою ти й два,
З студеної керниченьки, з нового відра“.

42.

Ой під гаєм, гаєм, гаєм зелененьким,
Там орала дівчинонька воликом чорненьким.

Орала, орала, невміла гукати,
Попросила козаченька на бандурці грати.

Козаченько грає, бровами моргає,
Вража матїр єго знає, на що він моргає.

Чи на мої воли, а чи на корови,
Чи на моє біле личко, чи на чорні брови.

Воли і корови, усї поздихають;
Біле личко, чорні брови нїгди не злинають.

43.

Нема мого миленького,
Нема мого друга,
У моєму серденьку
Великая туга.

Нема мого миленького,
Нема мого Івана,
У моєму серденьку
Великая рана.

Нема мого миленького,
Що карії очи,
Ні з ким менї розмовляти,
Сидя о півночи.

Нема мого миленького
Нема мого сонця,
Нї з ким менї розмовляти
Сидя у віконця

44.

Коло моста трава росте,
Росте собі враз з мостом;

Їхав жовнір до дівчини
Через річку та бистру.

— „Ти дівчино, дівчинонько,
Чи не будеш ти тужити,
Як я сяду та поїду
На Вкраїну служити?“

— „Ой не буду мій миленький,
Ой не буду, не буду! —
Ти поїдеш за ворота,
Я о тобі забуду!...

Ти поїдеш за другії,
Я о иньшим гадаю, —
Ти поїдеш за третії,
Я вже иньшого маю!“

Ой виїхав молод жовняр
Та за густі лози,
Обільляли дівчинонъку
Та дрібненькі сьлози.

Ой виїхав молод жовняр
Та на биту дорогу,
А вже несуть дівчинонъку
На рученьках до гробу.

Ой, казалась дівчинонько
Що не будеш тужити,
А ти пійшла за жовняром
В сиру земленьку гнити.

45.

Голуб сизий, голуб сизий —
Голубка сизіша:

Батько милий, мати мила --
Дружина милїйша.
З батьком, з матїрю зійду ся —
Гріха наберу ся,
А з дружиною зійду ся —
Не наговорю ся!
Та вже-ж менї не ходити,
Куди я ходила;
Ой вже-ж менї не любити,
Кого я любила!
Та вже-ж менї не ходити
В лїски по горішки,
Ой вже-ж менї минули ся
Дівочії сьмішки!

46.

Ой не шуми, луже,
Зелений байраче!
Не плач, не жури ся,
Молодий козаче!
Не сам же я плачу,
Плачуть карі очи,
Що нема спокою,
А нї в день, нї в ночи.
Сусїди близькії, —
Вороги тяжкії,
Не дають ходити
Дївчину любити.
Я буду ходити
І буду любити,
Ще й за себе возьму, —
Буду з нею жити.
Ой умру я, мила,
А ти будеш жива,
Чи згадаєш, мила,
Де моя могила?

А моя могила
Край синього моря,
Де була між нами
Тихая розмова.
Зійдеш на могилу
Не труси землею,
Бо сама вважаєш,
Як тяжко під нею.
Ой тим воно тяжко, —
Любились важко,
Тим воно тяженько, —
Любились вірненько!...

47.

Ой сів пугач на могилу, —
І як пугу да пугу!
Чи чуєш ти, та дївонько,
На себе потугу?
Заболїла біла рученька,
Пшениченьку жнучи,
Уже менї надокучило,
Миленького ждучи!
Нема мого миленького,
Нема мого пана, —
Уже моя постїленька
Пилочком припала.
Нема мого миленького,
Нема мого сонця, –
Уже менї надокучило,
Сидя край віконця...

48.

Добривечір, дївчино! куди йдеш?
Скажи менї правдоньку, де живеш?

Чи то-ж би я розуму не мала,
Щоб я тобі правдоньку сказала?
Добривечір, дівчино! чия ти?
Чи вийдеш ти на вулицю гуляти?
Не питай ся, козаченьку, чия я,
Як вийдиш ти на вулицю, вийду й я?
Дівчинонько, серденько, куди йдеш?
Скажи таки правдоньку, де живеш?
Оттам моя хатонька край води
З високого дерева лободи.

49.

Хата моя рубленая,
Сїни на помостї!
І сам іду, коня веду
До милої в гостї.

А кінь не йде, води не пє,
Він не хоче пити;
Дере в гору головоньку,
Хоче мене збити.

Не мордуй ся коню жвавий,
Пий погожу воду;
Кріпи сили, коню карий,
Не зражу я роду.

Сьвіти, сьвіти, місяченьку!
До милої їду;
Тодї зайди за хмароньку,
Як у двір уїду.

У милої стайня гарна, —
Коню, поспішай ся!
А як мила зустріч вийде,
До ніг уклоняй ся!

50.

Ох і повій, повій, буйний вітре,
Та з глубокого яру!
Ох і прибудь, прибудь та ти, мій миленький,
Та з далекого краю!

Ох і рад би я повівати,
Так глубокії яри.
Ох і рад би я, серце, в тобі прибувати,
Так далекії краї.

Ох і рад би я повівати,
Так лютії морозеньки,
Ох і рад би я, серце, в тобі прибувати,
Так лихії вороженьки.

Ох і прибудь, прибудь, мій миленький,
Та я тобі рада буду, —
Сю ніченьку не спала, ще і другу не буду:
За тобою, серце, як голубка гуду.

Та замочила хустиночку,
Дрібні сьлози утираючи;
Ой і видивила свої карі очи,
Тебе, серце, виглядаючи.

Не повіває буйний вітер
Із глубокого яру, —
Ой і не прибуває козак молоденький
Із далекого краю.

Та не повіває буйний вітер
Та із степу широкого, —
Ой і не жди, не жди, молода дівчино,
Козаченька чорноокого!

Ой і не повіває буйний вітер
Та із чистого поля, —
Ой і не жди, не жди того козаченька:
Видно, твоя така доля!...

51.

Ой мати, мати, серце не вважає:
Кого раз полюбить, з тим і помирає.
Лучче умерти, як з немилим жити,
Сохнуть з печали, щодень сльози лити.
Бідність, богацтво — єсть то Божа воля,
З милим їх ділити, — щасливая доля.
Ох, хиба-ж я, мати, не твоя дитина?
Коли моя мука буде тобі мила?
І до мого горя ти жалю не маєш:
Хто припав до серця забуть заставляєш.

52.

Одна гора висока,
А другая низька, —
Одна мила далекая,
А другая близька.

У сїєї, близенької,
Воли та корови,
А в тієї, далекої,
Та чорнії брови.

У сїєї, близенької,
Рушник на кілочку,
А в тієї, далекої,
Брови на шнурочку.

Ой я сюю, близенькую,
Людям подарую,
А до тої, далекої,
Пішки помандрую.

Складаня.

1.

Ой не з відси вітер віє,
З відки менї треба,
Виглядаю миленького
З під чужого неба.
Скажіть зірки, скажіть ясні,
Де він пробуває?
Серце хоче вість подати,
А куда — не знає.

Коли вірно мене любить
Та я му присню ся;
Хоть і сонний — угадає,
Як за ним журю ся.
Скажіть зірки, скажіть ясні,
Де він пробуває?
Серце хоче вість подати,
А куда — не знає.

Нехай мою любов знає,
Мою тугу тяжку;
Най на крилах прилїтає,
Потїшить нещасну.
Скажіть зірки, скажіть ясні,
Де він пробуває,
Серце хоче вість подати,
А куда — не знає.

2.

А я люблю Петруся,
Та сказати бою ся;
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Била мене матуся,
Що я люблю Петруся;
Ой лихо не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Хоч ти мати мене вбий,
Таки буде Петрусь мій;
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Як не виджу Петруся,
То від вітру валю ся;
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Як побачу Петруся,
По під боки беру ся;
Ой біда не Петрусь,
Біле личко, чорний вус.

Наварила, напекла,
А для кого? для Петра!
Нема Петра іно Гриць;
Шкода моїх варенниць.

3.

З тої гори високої вітер повіває,
Сивий голуб голубочок голубки шукає:
„Якаж тота голубочка, якаж она була?“
— „Не маленька, румяненька, сама чорнобрива“.
„Ой прилїтай сивий пташку, ти мій сивий орле!
Ой хто-ж мене молоденьку до себе пригорне?
Нї щирости, нї милости, нї пожалованя,
Чорним очкам нема спаня, рукам спочиваня.
Ой, як маєш говорити, говори сердечно!

Як не маєш говорити, умирай конечно.
Ти умирай із вечера а я із поранку,
Кажемо ся положити разом в одну ямку.
Кажемо ся положити разом головами,
Тогди буде розмовонька хоч там межи нами.
Як ся зійде гора з горов, одна із другою,
Тогди буде розмовонька мій милий з тобою".

4.

„Бувай здорова ти дівчино моя
Незабувай мене, коли ласка твоя
Я в дорогу виїзджаю, на серденьку тугу маю,
З тобов розстаю ся,
На Бога здаю ся".

„Їдь милий в дорогу, дорога щаслива,
Я на кождім місци буду ти жичлива;
Повертай лише з дороги,
Знаєш добре, що вороги
Нам на перешкоді,
Любити ся годї".

Став я на дорозї, коня попасаю,
Дають менї знати, дівча заручають;
Най они її заручають,
Лише най і не вінчають,
Вона моя буде,
Не розсудять люди.

5.

„Чи ти, дівчинонько, не чуєш, як плачу?
Вийди, голубонько, най тебе обачу!

Заспокій серце твоєму,
Приятелеви вірному.

А на дворі хмарно, аж ся невидненько,
Ах! вийди, вийди моє ти серденько!
Ах вийди, вийди розмово,
Промов до мене хоть слово!

Ах вийди, вийди, бо таки тут згину,
Будуть люди знати, щом любив дївчину,
Рознесуть теє по селї,
Щом через тебе в могилї".

„Не чекай, миленький! не вийду я з хати;
Там вітер зимненький, не каже йти мати;
Домів, зазулько, ти іди,
А завтра з людьми надійди".

6.

Боже з неба високого,
Глянь на мене молодого;
Дай ми долю, тебе прошу,
Дай ми дївчину хорошу.

Зійшов місяць а не гріє,
До дївчини серце мліє;
Зійшов місяць із полудня,
Котру люблю, та облудна.

Над річкою, над бистрою
Пізнав я ся з дївчиною;
Над річкою з береженька,
Пригортаю до серденька.

Чоловіче, бій ся Бога!
Я си дївчина убога,

Не кохай ся ти зі мною,
Не поправиш долю свою.

Сьвіт великий, шукай собі,
Котра буде мила тобі,
У мене не найдеш віна,
Я лиш хороша дівчина.

7.

Ах я нещасний, що маю діяти?
Люблю дівчину, не могу її взяти.
Не могу її взяти, бо заручена...
Ах доле моя, доле нещасная!

Просив бим її, щоб мене кохала
Та щоби иньшому серця не давала,
Але не схоче, бо я не богатий...
Ах я нещасний, що маю діяти!

Хоч її не возьму, буду їй сприяти,
Всякого добра буду їй желати;
Нехай в тім житю не зазнає злого,
Що їй наймильше, нехай має много!

8.

Ой ти дівчино заручена,
Чому ти ходиш засмучена?
Ой як я маю весела бути,
Кого люблю я, трудно забути.

Ой ти дівчино, чорнії очи,
І в день смутна ти і не спиш в ночи;

Чорнії очи принаду дали,
Душу і тїло зовсїм узяли.

Ой ти дївчино мислями блудиш,
Сама не знаєш, кого ти любиш.
Ой знаю, знаю, кого кохаю,
Лишень не знаю як жити маю.

9.

Ой ти поїхав,
Менесь понехав,
А я бідная плачу;
Сплакалам очи
Як в день так в ночи,
Що сьвітонька не бачу.

Дурна пташина,
Невеличкая,
Що по гільонцї скаче;
Дурна дївчина
Тай нерозумная,
Що за гультаєм плаче.

Ой як же менї
Та не плакати,
Самі слезоньки льлють ся;
Що від милого
Вістоньки нема,
А від нелюба шлють ся.

Жадна пташина
Без товариша
Не пробуває в лїсї;
А тись поїхав,
Менесь понехав
Як ластівоньку в стрісї.

10.

Ой, як тужить серце моє за тобою мила!
Як згадаю, що тя люблю і ти мя любила;
В ночи не сплю а в день плачу, вся думка о тобі,
Прийде з того закоханя заснути у гробі.

Скоро личко румянеє перший раз заглянув,
Зараз став я тя кохати, аж серденько вяне;
Щоб любила мя одного не сьмів я казати:
Що не можу без тя жити, мушу тя кохати.

Як не бачу краси твоїй, роком ми година;
Не розібє моїй туги наймильша родина;
Куди тілько поверну ся, тїнь твоя за мною,
Чи я встану, чи лягаю, не маю спокою.

Я в дорогу виїзджаю, серце зіставляю,
Не полюблю я иньшої во вік присягаю;
Хоч би було тисяч дївчат, на жадну не гляну,
Бо не хочу я зрадити дївчину кохану.

Будь здорова і щаслива, люби мя одного,
Бо не знайдеш в цїлім сьвітї над мене вірного;
А як трафить ся вірнїйший, давай менї знати,
Щоб до дому не вертати, в дорозї вмирати.

11.

На що менї чорні брови?
На що карі очи?
На що лїта молодії
Веселі, дївочі?
Лїтаж мої молодії
Марно пропадають;
Очи плачуть, чорні брови
Від вітру линають!

Тяжко менї сиротою
На сїм сьвітї жити,
Свої люди, як чужії,
Нї з ким говорити.
Нема кому розпитати,
Чого плачуть очи;
Нема кому розказати,
Чого серце хоче.
Чого серце, як голубка,
День і нїч воркує;
Нїхто єго не питає,
Не знає, не чує!...
Чужі люди не спитають,
Тай на що питати.
Нехай плаче сиротина,
Нехай лїта тратить!
Плачтеж очи, плачтеж карі,
Поки не заснули...
Голоснїйше, жалібнїйше
Щоб вітри почули.
Щоб понесли буйнесенькі
За синєє море
Чорнявому, зрадливому
На лютеє горе!

12.

Туман, туман долиною,
Добре жити з родиною,
А ще лучше за горою,
З дружиною молодою.
Ой пійду я темним гаєм,
Дружиноньки пошукаю.
Де ти? де ти? озовп ся!
Прийде серце, пригорни ся,
Нумо, серце, лицяти ся
Та поїдем вінчати ся,

Щоб не знали батько і мати,
Де ми будем ночувати.
Одружились, заховались...
Бодай були не кохались!
Лучше було самій жити,
Як з тобою в сьвітї битись.

13.

На городї коло броду
Барвінок не сходить;
Чомуж дївчина до броду
По воду не ходить.

На городї коло тину
Сохне на тичинї
Хміль зелений; не виходить
Дївчина з хатини.

На городї коло броду
Верба похилилась;
Зажурилась чорнобрива,
Тяжко зажурилась.

Плаче, плаче та ридає,
Як рибонька бється ся...
А над нею, молодою,
Поганець сьмієть ся.

14.

Гей по горі, по високій, трійзїль постелив ся;
З Украïни до дївчини козак поклонив ся;

Поклонив ся козаченько з коня вороного,
Нагадай си, моя мила, мене молодого.

А в неділю рано, рано дївча ся вмивало;
Тай русою та косою личенько втирало;
Утирало біле личко, утирало брови, —
Немаж мого миленького, нема і розмови.

Не плач мила, не плач серце, не плач чорні очи,
Ой маюж я розмовоньку аж до пізна з ночи:
Ой маюж я розмовоньку, ой маюж я милу,
Висипано надімною високу могилу.

15.

Повій вітре, вітресеньку
Там, де тужить мила,
Нехай несуть там пісеньку
Твої легкі крила.

Повій вітре в її городець,
Де вінці сплїтає;
Неси вісти, що молодець
Щиро її кохає.

Ой погладь ю, вітресеньку,
По її личку білім;
Нехай знає її серденько,
Що я її милим.

Най не плаче, най не тужить,
Вже час ся зближає;
Прийде милий, приголубить,
І з нев ся звінчає.

16.

Із за гори, із за лїса
Вітрець повіває;
Скажи, скажи тихий вітре,
Як ся мила має?

Чи здорова, чи весела,
Личко румяненьке,
Чи сумує, чи горює,
Чи личко блїденьке?

Бо я тужу, бо я плачу
Слезами вмиваюсь,
Веселої годиноньки
Вже не надїваюсь!

Коби менї крильця мати
Соколом злетїти,
Тяжку тугу із серденька
При милій розбити.

Лїтав би я, лїтав би я
Що день і що ночи,
Щоб ся милій у чорненькі
Надивити очи.

Ах я бідний нещасливий
Та й крилець не маю;
Сохну, чахну в далечинї,
Всяк день умираю!

17.

Повій вітре на Вкраїну,
Де покинув я дївчину;
Де покинув чорні очи,
Повій вітре із півночи.

Між горами там долина,
А в долинї єсть хатина;
В тій хатинї голубонька,
Голубонька дївчинонька.

Повій вітре на всхід сонця,
На всхід сонця край віконця;
Край віконця постїль біла,
Постїль біла, дївча миле.

Як спить мила, не збудилась,
Нагадай їй з ким любилась,
З ким любилась і кохала,
І любити присягала.

Як забєть ся їй серденько,
Як дївча зітхне тяженько,
Як заплачуть чорні очи,
Повій вітре із півночи.

А як мила позабула,
Як нелюба пригорнула,
То розвій ся край долини,
Поверни ся з Украïни.

Вітер віє, вітер віє,
Серце тужить, серце млїє,
Вітер віє, не вертає,
Серце з жалю умлївае.

18.

Кому миле сине море,
Кому милі місяць, зорі;
Менї мила моя річка,
Менї мила темна нічка.

Я що ночи іду до річки,
Беру човен невеличкий,
Молод весло підіймаю,
На той берег поспішаю.

Вода пінить, човен плине,
Допливає середини,
Страшні хвилї, страшні кручі,
Допоможи Всемогучий.

Вода пінить, човен крає,
Через хвилї пробігає;
Ще раз руки піднимаю,
До берега допливаю;

І на берег живо скачу,
І з далека дївча бачу,
І потиху йду на гору,
До милої моїй двору.

Близько двору, коло плота,
Поглядаю на ворота;
У воротах як калина
Моя любая дївчина.

Сонце живо опускай ся!
Живо, нічко, опускай ся!
Живо мила, йди до хати,
Годї мене виглядати!

19.

Звела мене не біда;
Звела мене,
Моя нене,
Звела мене не біда,

А дївчина молода;
А дївчина,
Як калина,
А дївчина молода!

Бровоньками звялила,
Бровоньками,
Хмароньками,
Бровоньками звялила;
Оченьками спалила,
Оченьками,
Зіроньками,
Оченьками спалила!

Губоньками зраїла;
Губоньками,
Сливоньками,
Губоньками зраїла;
Личеньками строїла, —
Личеньками,
Чароньками,
Личеньками строїла.

Ой дївчино, не вяли!
Ой дївчино,
Ти рибчино,
Ой дївчино не вяли,
Мого серця не пали;
Мого серця,
Край реберця,
Мого серця не пали!

Коли любиш, не жартуй!
Коли любиш,
Та не губиш,
Коли любиш — не жартуй;
Як не любиш — розчаруй,
Як не любиш,
Тілько губиш,
Як не любиш — розчаруй!

20.

Сонце низенько,
Вечір близенько,
Спішу до тебе,
Лечу до тебе,
Моє ти серденько!

Ти обіцялась
Мене вік любити,
Нї з ким не знать ся
І всїх цурать ся
А для мене жити.

Серденько моє,
Колись ми двоє
Любились вірно,
Чесно, примірно,
І жили в спокою.

Ой як я прийду
Тебе не застану,
Згорну я рученьки,
Згорну я біленькі
Тай не жив стану.

21.

Чого вода каламутна,
Чи не Филя збила?
Чогож і я тепер смутна,
Чи не мати била?

Менеж мати та не била,
Самі слези льлють ся;
Від милого людий нема,
Від нелюба шлють ся.

Прийди милий, подиви ся,
Яку терпю муку,
Ти хоч в серци, та від тебе
Беруть мою руку.

Спіши милий, спаси мене
Від лютої напасти;
За нелюбом коли буду
То мушу пропасти.

22.

Ви дївочі сині очи!
Чом слеза вас криє?
Як в вас гляну, з болю вяну,
Серце в грудах нив.
Ви зірниці серед ночи,
Сині очи, ви дївочі,
Хто вас гляне, зазирає,
Тому рай ся отвирає.

Чом дівчино ти сумуєш?
Боже, щоб то знати,
Я з тобою аж до гробу
Хтів би сумувати,
І у сині очи твої
Виливав бим болї мої
В ті зірниці серед ночи,
Сині очи, ті дївочі!...

Не смути ся на сім сьвітї
З давна так ся діє,
Що в серденько трути лїють,
З болю бідне млїє...
Біль пропаде, як росиця
В сонци рано на трявицї,
Як весною сині очи
Глянуть зірков в темній ночи.

23.

Як бим була я зазулев, тобим полетїла,
Гень в дуброву, щоб на любу калиноньку сїла;
Полетїла бим в Путилів між гори Карпати,
Де мій милий пробуває, і сталаб ковати:
Куку, мій Іване! куку, мій Іване!
Куку, куку, мій Іване!

Як бим була я рікою, як той Прут великий,
Не втїкала бим до моря в чужий край далекий;
Но плила бим шипочучи у гори Карпати,
І сьпівалаб, шипотїлаб, близь єго там хати:
Добрий день Іване, добрий день Іване,
Добрий, добрий день Іване.

Як бим була соловейком, що в ночи сьпіває,
І в серденько чародїйно мир, любов вливає;
По при хатї, де живе він, в зеленому гаю,
На весь голос щебеталаб, тебе лиш кохаю:
Люблю тя Іване, люблю тя Іване,
Люблю, люблю тя Іване.

24.

Над Прутом у лузї хатчина стоїть,
Живе там дївчина, хороша як цьвіт.
В неї очи зірниці, що сьвітять в ночи,
Як бачиш їх хлопче, минай ся і мри.

Над Прутом у лузї, не місяць зійшов,
То хлопець до красної дївчини прийшов.
Солодка розмова із їх уст плине,
Тихенько дрімучий Прут далїй тече.

Над Прутом у лузї, барвінок вже рвуть,
До шлюбу зелені віночки плетуть;

В хатині заграли і скрипки і бас,
А гості сьпівають: Веселість у нас.

25.

Щебетлива пташка в лузї
Тїшить ся житєм;
Я сьпіваю, бо ся тїшу
Та щастєм моїм
Чорнобрива і пишненька;
Хто у око моє гляне,
Той з любови млїє, вяне.
Ля, ля, ля,
Той з любови гине, вяне.

„Чарівничко кароока“
Мене хлопцї всюда звуть;
І за мною чередою
По дорозї ой ідуть,
Бом собі ще молоденька
Чорнобрива і пишненька.
Хто у око моє гляне
Той з любови млїє, вяне.
Ля, ля, ля,
Той з любови гине, вяне.

Як вберу ся, у недїлю
На улицю пійду я,
То лиш чую з усїх боків:
„Чарівничко молода“.
Бом собі ще молоденька
Чорнобрива і пишненька.
Хто у око моє гляне,
Той з любови млїє, вяне;
Ля, ля, ля,
Той з любови гине, вяне.

26.

Гей на Івана, гей на Купала, гей, гей, гей!
Красна дівчина долї шукала;
Цьвітки збирала, віночок вила,
Долї водою єго пустила:
„Поплинь віночку по бистрій хвилї,
Поплинь під хату, де жиє милий“.
Поплив віночок долї водою,
Серце дївчини забрав з собою,
На заріночку змарнїв поволи,
Не дав Купало дївчинї долї.
Гей на Івана, гей на Купала,
Дївча о північ зїлє копало,
В північ копало, в північ варило,
А до схід сонця вже отруїло.

27.

На поли, на поли, пшеничка розцвилась,
Просить мати свою доню, щоби не журилась;
Пшеничка погнулась
Як тихий Дунай,
Доня усьміхнулась,
Буде коровай.

Горою, горами громи покотились,
О дївчинї всюда вісти добрі рознеслись;
Прийшли до неї люди
З далеких сторін,
Дївча позабуде
На низький поклін.

В садочку, в садочку барвінок розцвив ся,
Ходить мати по садочку, — весь зазеленїв ся;
Барвінку стели ся,
Будеш на вінець,

Дївча убери ся,
Прийде молодець.

Рікою, по водах тумани осїли,
Туда тяжко переплисти, вороги засїли;
Дївча, не страхай ся,
Вінець не ізблек,
Лиш Богу віддай ся,
Беріг не далек.

28.

Чогож лози похилились
При тихій водї;
Чогож слезоньки полились
Менї молодій;
Пійду лугом зелененьким,
Цьвіток назбираю,
Пригорну їх до серденька —
Полекші дізнаю.

Но бою ся, — скаже мати —
Що я чари знаю...
Не мож серцю розказати,
Власти я не маю,
І кінця моїм розпукам,
В сьвітї не видаю;
І все вечер і поранок
Слезами витаю.

Менї снилось, що на грядцї
Васильок усох,
Що при нашій білій хатцї
Не стало грядок;
Що слезами я васильок
Тихцем підливала,
І що білими руками
Я грядку плескала.

Ох, щоби немилої ночки
Не вернулись сни!
Ох, щоби лиш два часочки,
Два веселі дни;
І супокій для серденька
Я знов відшукала,
Красо моя, щоби ти ся
Горю не дістала.

29.

Забудь же доню на него,
Не муч своєї головки;
Я хочу щастя твоєго,
Втїкай людий помовки.

Не знаєш доню, що Іван
Любити не устане;
Забудеш, що любив Стефан,
Як він на тебе гляне.

Твоїм не кінем щастєм ми
В темную ніч, неволю;
З серця тугу лиш їздійми,
Від нинї маєш волю.

30.

Тужно серцю за миленьким,
Що десь в чужинї
Пробуває у тяженькім
Цїсарскім ярмі.
Ой коби той час вернув ся,
Як він в купцї з мною,

На чим сьвіт менї клянув ся,
Присягав любов.

Чи в чужинї памятає,
Як го Оля любить.
Чи за другов ся вганяє
І з нев ся голубить.
Ах мій Боже милостивий
Він так не дїлає,
Бо мій милий чорнобривий
Двох сердець не має.

31.

Як два серця ся кохають,
Все никне з очий;
На журбу всю забувають,
На сьвіт, на людий.
І лиш хтїлиб разом жити
І пуститись в сьвіт,
Та з собов лиш голубити
І на себе зріть.

Тогдї сьвіт їм Божий раєм,
Палатов хатина,
Вік цїлий пливе ручаєм
Мов одна година.
І так лїта за лїтами
Скоренько збігають,
І мов місяць з зіронькамн
Чудним блеском сяють.

32.

В гаю зеленім враз зі мнов
Ягідки він збирав,

Сьвяту менї відкрив любов,
Ягідкою мя звав.

Солодкий чар любенькых слів
Він в серце вляв моє,
Він перший раз сказав менї:
„Люба, люблю тебе“.

Ой гаю, гаю, раю мій,
Що сталось там менї,
В душі тих слів чарівний сьпів
Звенить ми в день і в снї.

А в кождім слові мов живе,
Любяче серце бє,
Немов хтось вічно кличе все:
„Люба, люблю тебе“.

33.

Там, де Татран круто вє ся,
По камінях де шумить,
Є там дївча; а як зве ся,
Козак знає, та мовчить.

На долинї є криниця,
З сеї криниці бє вода,
А дївчина, як зірниця,
Хорошая, молода.

Ясним оком, як погляне,
Як ся мило засьміє,
То аж серцю легше стане,
А козаче серце бє.

Іде мила дощ дрібненький,
Твої цьвіти не зійдуть,

Ох лихії вороженьки
Мя з тобою розведуть.

Гей пращай же, моя мила,
Не плач, не плач, но пращай!
Як згадаєш, щось любила,
Мене собі пригадай.

34.

Як ніч мя покриє,
Зіронька затліє,
Тогди казалась ти: прийдеш.
Зіроньки сияють,
Тебе виглядають,
Колиж, ах колиж, ти прийдеш?

А деж ся подїла,
Ти доле щаслива,
Подруго моїх давних лїт?
Не вернеш нїколи,
Пропалась поволи,
Пропалась в облачний там сьвіт!

Судьба розлучила
З тобою мя мила,
Натхнула мя гадков лиш тов,
Де зірки яскраві
Гень в небо синяве,
Возьми, ах! возьми мя з собов.

Нинї сиротою,
Плачу за тобою,
Голубко прийди, я тя жду;
На знак тобов даний,

В красу я убраний
До тебе я люба піду.

35.

Там де Чорногора сумно
Угрів край витає,
Там, де біла Тиса шумно
Чорну доганяє;
Там ти, любко моя мила,
Як цьвіт процвиталась,
Там ти лїта молоденькі
В щастю проживалась.

І я щастя шукаючи
В той край заблукав ся;
Долї собі глядаючи
Тебем си ізбрав я.
Бог получив мя з тобою,
Щастє, долю дав...
Ах, чому же молодую
Тебе менї взяв.

Тись мя вірно полюбила
І я тя любив,
Тись зі мнов щасливо жила
І я був щаслив...
Деж а деж ти ся подїла,
Вірний друже мій?
Ах так скоро улетїлась
В вічний супокій.

Глянь на мої тужні очи,
Як слези ся льлють!
Дїти твої в день і в ночи
Мами своєї ждуть.

Прийди люба к мужу твому
Слези угамуй!
Прийди мати к дому твому
Дїти нагодуй!

Они батька ся питають,
Де я матїр дїв?
З плачем менї докучають,
Чом її не привів?
Ставай мати з гробу твого,
Дїти посїти,
Або разом із собою
В гріб твій мя прийми!

36.

Там на горі крута вежа,
Там бистра тече вода;
Там дївчина чорнобрива,
Хорошая, молода.

Як погляне бистрим оком,
Як ся мило засьміє;
То аж в серцю легше стане
А в козаку серце бє.

В нас дївчата всї хороші,
Коса з довгим волосом;
Очи сині, брови чорні,
Личко як кров з молоком.

Дармо сїєш дївча цьвіти,
Они тобі не зійдуть;
Дармо просиш батьку, неньку,
Тя за мене не дадуть.

Бо ти єси молодая,
Батько, мати ще жиє;
Є богацтво, красна хата
А в сїй хатї все твоє.

А я бідний сиротина
Пуща, то мій рідний край;
Бурка, шабля то родина,
А кінь сивий, — то мій рай.

На що людям теє знати,
Де милої ворота?
На що кому теє знати,
Де кохав ся сирота.

37.

Нехай марно я загину, пропаду в неволи,
Тебе серце не забуду дївчино нїколи;
Молити ся що день буду Богови за тебе
І вимолю тобі щастє і доленьку з неба.

Коли станеш ти щаслива, тодї я щасливий,
І на вік я позабуду свою злу годину;
Тодї стану я просити собі в Бога смерти,
Що дня буду молити ся, щоб скорше умерти.

Товариству накажу я вирити могилу
На сїй горі, де зі мною ти серце сидїла;
З домовини о півночи тихенько я встану,
І на тебе дивити ся невидимо стану.

Як спочинеш біля мене, я буду стояти
І від тебе усе злеє буду відганяти;
А як встанеш, я назірцем піду за тобою,
І комашцї спустити ся не дам над тобою.

Як квіточку, як пташечку, як зелену руту,
Як ягідку серед поля доглядати буду;
Коли буде мотилесек коло тебе витись,
То дай єму на рученьку до тебе спуститись.

Не руш єго моя мила, не виганяй з хати,
Бо то буде думка моя мотильком літати;
Полїтає, подивить ся, полине на небо
І знов буде молити ся Богови за тебе.

38.

Повір же серденько, як козакови,
Ой ще бо він доси не знав любови;
Тепер же полюбив тебе на віки,
Другої не буде любити дївки.

Ой сесь козаченько, якого треба,
Та десь мені єго післано з неба;
Я буду любити єго душою,
Він буде вік жити о тут зі мною.

Сказати не можна, як серцю мило,
Що серденько моє вже полюбило;
Любімось обоє як голубята,
Буде нам щаслива і бідна хата.

Подай же рученьку, дай і другую,
Пригорнись серденько, най поцїлую;
На тобі рученьку, на і другую,
Ах я від коханя душі не чую.

39.

Не сьпівай ми, соловію
Я нині сумненька;
Сли не вмієш зі мнов тужить,
Перестань серденько.

Вже минули тоті хвилї,
Коли я сьпівала;
Та при твоїх гарних тьорках
По гаю гуляла..

Тож не сьпівай соловію,
Я нині сумненька;
Сли не вмієш зі мнов тужить,
Перестань серденько.

Нї! не стану! сьпіватиму
Найкрасшу, що вмію,
Твою тугу із серденька
По гаю розвію.

Серденько напою чаром
Маєвої ночи;
Личко оживлю росою,
Розпогоджу очи.

І не стану! Сьпіватиму
Найкрасшу, що вмію,
Твою тугу із серденька,
По гаю розвію.

40.

Пращай подруго моєї весни,
Тих первих красних і золотих снів,
Ти, — щось в грудь вляла той жар любви
Ти висшов булась над всїх царів.

О! ти мій ангел, ти мій земний рай,
Моя надїє, пращай! пращай!
О! ти мій ангел, о! ти мій земний рай,
Моя надїє! пращай! пращай!

Пращай! я вернусь; но не тужи, —
Яж тобі кляв ся на душу мою,
Що вірним буду в моїй любві,
До смерти буду любить одну;
Туги собі ти не завдавай,
Моя голубко, пращай! пращай!
О! ти мій ангел, о! ти мій земний рай,
Моя надїє, пращай! пращай!

41.

Ми голубку уловили,
Кругом-кругом обступили,
Ой, голубко, чого тужиш?
Вибирай си кого любиш.

Кругом тебе жваві хлопці,
Самі гарнїї молодцї,
Очи, бровоньки чорненькі,
Усї вони моторненькі.

Якже ж менї не тужити,
Нема менї тут з ким жити;
Усї гарні до одного,
Лиш нема тут миленького.

ЖАРТОБЛИВІ.

а) Народні:

1.

Ой під вишнею,
Під черешнею,
Стояв старий з молодою
Як би з ягодою.

Она просилась,
Она молилась:
„Пустиж мене старий дїду,
На улицю піду“.

„І сам не піду,
Тебе не пущу,
Бо ти молоденька
Гуляти раденька“.

— „Хоть ти наважиш ся,
Хоть ти й напреш ся,
Як я схочу та і піду,
І гуляти буду“.

„Ой не іди любко,
Не іди голубко,
За то тобі куплю хатку,
При нїй сїножатку.

І також ставок,
І близько млинок,
По над краєм горбок,
І вишневий садок".

— „Не хочу хатки,
Ні сїножатки,
Ні ставка, ні млинка,
Ні вишневого садка.

Чи не був би гріх
І людий всїх сьміх,
Тратити так вік з тобою
Бувши молодою.

Згиньте, пропадьте
Старії кости;
Не сушіте, не крушіте
Моєї молодости."

2.

Ой пішла б я на музику,
Коб дав батько пятака;
Закрутила б я на віки
Молодого козака.
Туп, туп ніженьками,
Цьок, цьок підківками,
Гоп, цук, га, тропака,
Бо я з роду вже така!

Мабуть ненька моя мила
За молоду як мак цвила;
Мабуть мене все кохала,
Гарну доню виховала.

Туп, туп ніженьками,
Цьок, цьок підківками,
Гоп, цук, га, тропака,
Бо я з роду вже така!

На все село мене знають,
Кажуть: иньша не така;
Хлопцї в танцю видирають,
Бо я люблю тропака.
Туп, туп ніженьками,
Цьок, цьок підківками,
Гоп, цук, га, тропака,
Бо я з роду вже така!

Бо хто щиру правду любить
Скаже: кожда з нас така!
Коли козак приголубить,
Серце бє ся тропака.
Туп, туп ніженьками,
Цьок, цьок підківками,
Гоп, цук, га, тропака,
Бо я з роду вже така!

3.

Коли б менї, Господи, недїлї діждати!
Сюди-туди, он куди, недїлї діждати.

То б пішла я до роду гуляти,
Сюди-туди, он куди, до роду гуляти.

А у мене увесь рід богатий,
Сюди-туди, он куди, увесь рід богатий.

Будуть мене часто частувати,
Сюди-туди, он куди, часто частувати.

А я буду повну випивати,
Сюди-туди, он куди, повну випивати.

Тай згадаю про свою бідоньку,
Сюди-туди, он куди, про свою бідоньку.

Що сушить бідну мою головоньку,
Сюди-туди, он куди, мою головоньку.

4.

Чи се тії чоботи, що зять дав,
А за тії чоботи дочку взяв?
Чоботи, чоботи, ви мої,
Чом дїла не робите ви менї?

Повішу я чоботи на дручку,
Чи не пійдуть шматя прати на річку?
Чоботи, чоботи із бичка
Чом дїла не робите, як дочка?

На річку шла, чоботи скрипали,
А з річки шла, чоботи хлипали;
Чоботи, чоботи із бичка
Чом дїла не робите, як дочка?

На річку шла в чоботах із прачем,
А з річки шла в чоботах із плачем;
Чоботи, чоботи із бичка,
Чом дїла не робите, як дочка?

5.

Ой пійду я до млина, до млина,
Бо в тім млинї новина, новина:

Там то, мамцю мельник,
Там то, мамцю, добрий,
Там то, мамцю, хороший,
Меле гречку без гроший

Меле, меле, на кіш насипає,
І на мене пильно поглядає:
Там то, мамцю, мельник,
Там то, мамцю, добрий,
Там то, мамцю, хороший,
Меле гречку без гроший.

Меле, меле, меле-решитує,
Оберне ся мене поцїлує;
Там то, мамцю, мельник,
Там то, мамцю, добрий,
Там то, мамцю, хороший,
Меле гречку без гроший.

6.

І шумить і гудить,
Дрібний дощик іде;
А хто ж мене молодую
До домоньку заведе?

Розпізнав ся козак
На солодкім меду:
„Гуляй, гуляй, чорнобрива,
Я тя домів заведу“.

„Не веди ти мене,
Ой прошу я тебе;
Бо я злого мужа маю,
Буде бити мене“.

І шумить і гудить,
Скрипка грає, бас гуде;
Козак мовчить а всьо знає,
Козак домів поведе.

7.

Сїм день молотила,
Чех, чех заробила,
І сама ся дивувала,
Що з козаком прогуляла.

Не жаль менї гроший,
Бо козак хороший;
Хоть шість грошів утратилам,
Але єго принадилам.

Козак хожий, козак милий,
Пійду з ним я до могили;
Там травиця зелененька,
Там просплю ся молоденка.

Дуб, дуб зелененький,
А — мій козак молоденький;
Як козака не любити,
Коли з ним є добре жити.

8.

По дорозї жук, жук,
По дорозї чорний;
Подиви ся дївчинонько,
Який я моторний.

Який я моторний
І в кого я вдав ся?
Хиба даси копу гроший,
Щоби женихав ся!

По дорозї галка,
По дорозї чорна,
Подиви ся козаченьку,
Яка я моторна.

Яка я моторна,
Гнучка, чорнобрива!
Як побачиш, аж заплачеш,
Що я вередлива!

9.

Час до дому, час!
Час до дому, час!
Буде мене муж мій бити,
Нема кому боронити,
Час до дому, час!
Час, час, час!
Час до дому, час!

Із корчми іду,
Як пчола гуду,
А за мною молодою,
Ідуть хлопці чередою,
В цимбалочки бють,
Бють, бють, бють,
В цимбалочки бють.

„Ой ти мужу мій!
Відчини свій двір;
Іде твоя милесенька
Із корчмоньки пянесенька,
Чи будеш їй рад,
Рад, рад, рад,
Чи будеш їй рад?“

„Чи я ти не рад,
Мій ти виноград!
Лягай з Богом, та проспи ся,
А проспавшись поправи ся,
То все піде в лад,
В лад, в лад, в лад,
То все буде в лад!“

Комарі гудуть,
Спати не дають;
Накрию ся з головою
Ячмінною соломою,
Та най мене тнуть,
Тнуть, тнуть, тнуть,
Та най мене тнуть.

10.

Дівча в сінех стояло,
На козака моргало:
„Ти козаче ходи,
Мене вірно люби,
Серце моє!“

„Ой як менї ходити,
Тебе вірно любити?
В тебе батько лихий,
В тебе батько лихий,
Серце моє!“

„Я батькови угожу,
Я горівки націжу;
Таки серце ходи,
Мене вірно люби,
Серце моє!“

„Ой! як менї ходити!
Тебе вірно любити?
В тебе ворота скриплять,
В тебе ворота скриплять!
Серце моє!“

„Я воротам пораджу,
Шматком сала помажу;
Таки серце ходи,

Мене вірно люби,
Серце моє!“

„Ой! як менї ходити!
Тебе вірно любити?
В тебе миші лихі,
В тебе миші лихі,
Серце моє!“

„Коли миший боїш ся,
На воротах повісь ся;
Ой згинь!... пропади
Тай до мене не ходи.
Трастя тобі!“

11.

„Ой, мати, мати, мати,
Ой, час тее жито жати,
Ой, час тее жито жати,
Ой, час мене замуж дати“.

„Ой, доню, доню, доню,
Жаль менї за тобою,
Ой, жаль менї тебе буде,
Як чоловік бити буде“.

„Ой, мати, мати, мати,
Нема чого жалкувати;
Як я буду статкувати,
То він буде шанувати.

Ой, мати, мати, мати,
Мати ж моя мила,
Не дай мене за рудого,
Бо я чорнобрива.

Віддай мене за такого,
Що не має вуса,
Він на мене заморгає,
А я засьмію ся".

Мати мене не слухала,
Дала за рудого,
Та щеж менї наказала
Шанувати єго!

Я рудого не любила,
Шанувати мушу, —
Ой, Боже-ж мій, милостивий,
Прийми мою душу!

12.

Ой, ходила дївчина беріжком,
Заганяла селезня батіжком;
Іди, іди качуре до дому!
Продам тебе жидови рудому.
За три копи качура продала,
А за копу дударика наняла:
„Заграй менї дударику на дуду,
Нехай же я своє горе забуду;
Колиб тобі горенько та печаль,
То-б ти вийшов на улицю та кричав.
А тож тобі горенька не має,
Ой, хтож тобі сї кучері звиває?"
„Була в мене дївчина Уляна
Вона-ж менї сї кучері звивала,
Була в мене дївчинонька Варвара, —
Вона-ж минї сї кучері порвала".

13

Ой джигуне, джигуне,
Який ти ледащо,
Ведуть тебе до тюрми } 2.
Сам не знаєш за-що. }

Тоди будеш знати,
Як будуть карати,
І на руки, і на ноги }
Диби набивати. } 2.

Ой на руки диби,
На ноги дибята:
Оце-ж тобі, джигуне, } 2.
Молоді дівчата! }

Ой на руки диби,
На ноги дибиці:
Оце-ж тобі, джигуне, } 2
Гарні молодиці! }

На улиці не була,
Конопельки терла,
Не бачила джугуна, } 2.
Трохи я не вмерла. }

14.

Не топила, не варила, —
На припічку жар, жар, —
Як піду я з сього села,
Комусь буде жаль, жаль.
Не топила, не варила, —
У сьвітлонці димно, —
Як піду я з сього села,
Комусь буде дивно.
Не топила, не варила, —
У сьвітлонці душно, —

Як піду я з сього села,
Комусь буде скучно.
Не топила, не варила, —
На припічку попіл, —
Як піду я з сього села,
Зістане ся сокіл.
Не топила, не варила, —
На припічку каша, —
Прощавайте, сусїдоньки,
Тепер я не ваша!

15.

Не ходи, не люби,
Не залицяйся:
Не люблю, не піду,
Не сподївайся:
Не ходи, не люби,
Не носи гроший:
Не люблю, не піду,
Бо нехороший!

16.

Пішла мати на село,
Грецьку муку добувати,
Гречаники учиняти,
Своїх дїток годувати.
Гоп, мої гречаники,
Гоп, мої білі!
Чому-ж моï гречаники
На скориньї сїли?
Молов батько не віявши,
Пекла мати не сіявши,

Як би батько був здоров, —
Борошенця-б намолов!
Гоп.....
З помийниці воду брала,
Гречаники учиняла,
Пеленою покривала,
Своїх дїток годувала.
Гоп.....

17.

Нїхто-ж не винен, тільки я,
Тільки я, тільки я,
Що полюбила гультая,
Гультая, гультая.
Гультай не робить, тільки пє,
Тільки пє, тільки пє.
Прийде до дому, жінку бє,
Жінку бє, жінку бє.
Є в сусїда гарний син,
Гарний син, гарний син.
Там то хороший вражий син,
Вражий спн, вражий син.
Личко біленьке, хоч малюй,
Хоч малюй, хоч малюй.
Губки румяні, хоч цїлуй,
Хоч цїлуй, хоч цїлуй.
Очи чорненькі, хочь дивись,
Хоч дивись, хоч дивись.
Хлопець — до серця хоч тулись,
Хоч тулись, хоч тулись!

18.

Гиля, гиля, сїрі гуси, на тихую воду!...
Кличе козак дївчиноньку к-собі на розмову.

Порадь мене, дівчинонько, як рідная мати,
А чи менї женитися, а чи тебе ждати?
Ой я тобі, козаченьку, і ражу і не ражу:
Я з тобою вечір стою, на иньшого важу.
Бодай тебе, дівчинонько, з твоєю радою,
Я до тебе з щирим серцем, а ти з неправдою.
Бодай же ти, дівчинонько, тодї заміж вийшла
Як у поли, край дороги, рута-мята зійшла!
Бодай же ти, козаченьку, тодї оженив ся,
Як у млинї на каменї кукіл уродив ся!

18.

Хлопче-молодче, який ти ледащо!
Задумав женитися, сам не знаєш нащо.
Будеш мати жінку а не буде долї, —
І сам почорнїєш, як билина в полї.
Хлопче-молодче, з чорними очима!
На що тобі жінка, камінь за плечима?
Будеш гірко плакать, долю проклинати,
Будеш кулаками сльози утирати.

19.

Пливе човен, води повен
Та й накрив ся листом. (3)
Ой не хвастай, дівчинонько,
Червоним намистом! (2)
Червоним намистом!

Бо як вийдеш на вулицю
Намисто порветь ся, (3)
А із тебе, моє серце,
Вся челяд сьмієть ся. (2)
Вся челядь сьмієть ся!

Пливе човен, води повен,
Та й накрив ся дубом, (3)
Ой не хвастай, козаченьку,
Кучерявим чубом, (2)
Кучерявим чубом!

Бо як вийдеш на вулицю,
Твій чуб розівється ся (3)
А із тебе, мое серце,
Вся челядь сьміється ся! (2)
Вся челядь сьміється ся!

Пливе човен, води повен
Та все хлюп, хлюп, хлюп, хлюп! (3)
Іде козак до дівчини
Та все тюп, тюп, тюп, тюп! (2)
Та все тюп, тюп, тюп, тюп!

20.

Гей! піду я на ярмарок,
А там стоїть дівчат сорок;
То чорнява то білява.
Куди глянеш — кожда жвава!

Питаєть ся мати сина:
Що коштує ся дівчина?
Не питай ся моя мати,
Що коштує треба дати!

Ой не продам свою любку,
Красну — милую голубку;
Якже любку ми продати,
З ким же буду я гуляти?

б) Складаня.

1.

Над'їхав я коло млина,
Вийшла дівка чорнобрива;
Гоп чук, черчик, хлопчик ладний,
На черчику пас єдвабний.

Коня взяла за уздечку,
А милого за ручечку;
Гоп чук, черчик, хлопчик ладний,
На черчику пас єдвабний.

Коню дала вівса, сїна,
А милому меду, вина;
Гоп чук, черчик, хлопчик ладний,
На черчику пас єдвабний.

Сама сїла задумалась,
Чорні очи заплакала;
Гоп чук, черчик, хлопчик ладний,
На черчику пас єдвабний.

Чого сїлась, задумалась,
Чорні очи заплакала?
Гоп чук, черчик, хлопчик ладний,
На черчику пас єдвабний.

Чи тобі жаль вівса, сїна.
Чи тобі жаль меду, вина?
Гоп чук, черчик, хлопчик ладний,
На черчику пас єдвабний.

Анї ми жаль вівса, сїна,
Анї ми жаль меду, вина;
Гоп чук, черчик, хлопчик ладний,
На черчику пас єдвабний.

Тілько ми жаль сего сьвіта,
Що так марно ідуть лїта;
Гоп чук, черчик, хлопчик ладний,
На черчику пас єдвабний.

Черчик чорні очи має,
Я го люблю, він не знає;
Гоп чук, черчик, хлопчик ладний,
На черчику пас єдвабний.

Черчик має черевички
І сам собі невеличкий;
Гоп чук, черчик, хлопчик ладний,
На черчику пас єдвабний.

Черчик каже, щоби сїсти,
Бо він має щось повісти;
Гоп чук, черчик, хлопчик ладний,
На черчику пас єдвабний.

3.

„Ой, Гандзю милостива,
Чим ти брови намастила;
Купервасу куповала,
Чорні брови малювала?
Ой, Гандзя кучерява?
Під решетом ночувала,
Як решето продереть ся,
Гандзя лиха набереть ся“.
„Ой, ти дуб, я береза;
Ой ти пяний, я твереза,
Ой ти старий, я молода,
Чом між нами нелагода?
„Ой, я дуб, ти береза;

Ой, я пяний, ти твереза;
Ой, я старий, ти молода:
Тим між нами нелагода".

3.

У топтала стежечку
Через яр,
Через гору, серденько,
На базар.
Продавала бублики
Козакам,
Вторгувала, серденько,
Пятака.
Я два шаги, два шаги
Пропила,
За копійку дудника
Найняла.
Заграй менї, дуднику,
На дуду,
Нехай своє лишенько
Забуду.
Оттака я дівчина,
Така я!
Сватай мене, серденько, —
Вийду я!

КОЛЯДКИ ТА ЩЕДРІВКИ.

1.

Добрийвечір тобі, пане господарю!
Радуй ся!
Ой радуй ся, земле:
Син Божий народив ся!
Ой виросло дерево тонке та високе.
Радуй ся!
Ой радуй ся, земле:
Син Божий народив ся!
Тонке та високе, ще й листом широке.
Радуй ся!
Ой радуй ся, земле:
Син Божий народив ся!
А на тому дереві та намальовано.
Радуй ся!
О радуй ся, земле:
Син Божий народив ся!
Та намальовано аж три сьвятителї.
Радуй ся!
Ой радуй ся, земле:
Син Божий народив ся!
Що перший сьвятитель: Сьвятеє Різдво.
Радуй ся!
Ой радуй ся, земле:
Син Божий народив ся!
А другий сьвятитель: Сьвятий Василь.
Радуй ся!
Ой радуй ся, земле:
Син Божий народив ся!
А третий сьвятитель: то Іван Хреститель.
Радуй ся!

Ой радуй ся, земле:
Син Божий народив ся!
Добрийвечір тобі, пане господарю!
Радуй ся!
Ой радуй ся, земле:
Син Божий народив ся!

2.

Нова рада стала,
Як на небі хвала,
Над вертепом зьвізда ясна
Сьвіту возсияла.
В Давидовім дому
Вигравають йому;
На всї струни ударяють,
Бога вихваляють.
Пастушки з ягнятком
Перед тим дитятком
На колїнка упадають,
Бога вихваляють;
Просим тебе, цару,
Небесний шафару.
Даруй лїта щасливиї
Сьому господару!
Не так господару,
От як господинї, —
Даруй лїта щасливиї
Усенькій родинї!
Не так господару,
От як його дїтям
Даруй лїта щасливиї
Од нинї до віку!

3.

Хвалила ся біла береза
Своїм цьвітом перед лїсами.
Гей, дай, Боже!
Не ти то ті квітки кохала:
Кохали вітри буйниї, дощі дрібниї.
Гей, дай, Боже!
Ой хвалила ся гречная панна
Своїми косами перед дружками.
Гей, дай, Боже!
Ой не хвали ся, не ти-ж їх кохала.
Кохала ненька старенька.
Гей, дай, Боже!
Ясного сонця проти віконця
Ясної днини проти кватири.
Гей, дай, Боже!
А за сим словом бувай же здорова,
Не сама собою, з отцем і маткою,
І з своєю челядкою!
Добривечір!

4.

Ой славен, славен, пане господарю
Ой, дай, Б же!
Ой чим же ти прославив ся?
Золотим терном обгородив ся.
Коло того терна золоті ворота.
Ой десь взяли ся за рік гостоньки,
За рік гостоньки, колядниченьки,
Срібні ворота повідчиняли,
Вороні конї повипускали,
Сизі голуби порозганяли.
Не прогнївай ся, пане господарю!
Ми твої конї позаганяєм,

Срібні ворота позачиняєм,
Сизі голуби самі прилетять,
Самі прилетять, як їсти схотять...
Та за сим словом, бувай ти здоров,
Не сам з собою, з дїтьми, з женою,
З дїтьми, з женою, з всею челяддю.
Ой, дай, Боже!

5.

Ой сїв Христос та вечеряти,
Щедрий вечір!
Добрий вечір!
Прийшла до Його та Божая мати,
Щедрий вечір!
Добрий вечір!
Віддай, сину, райскії ключі. —
Щедрий вечір!
Добрий вечір!
Відімкнути рай і пекло,
Щедрий вечір!
Добрий вечір!
Випустити грішнії душі;
Щедрий вечір!
Добрий вечір!
Тілько не випустїть одної душі:
Щедрий вечір!
Добрий вечір!
Що отця й матїр та налаяла, —
Щедрий вечір!
Добрий вечір!
Не налаяла, а подумала,
Щедрий вечір!
Добрий вечір!

6.

А в лїску, в лїску та на жовтім піску,
Сьвятий вечір!
Там пава ходила, піря ронила,
Сьвятий вечір!
За нею йшла панна Марєчка,
Піря збирала та в рукав клала,
З рукава брала, на скам'ї клала,
А з скам'ї брала та вінок плела.
Ой де взяли ся та буйні вітри,
Скинули вінок та в тихий Дунай.
Ой пішла вона лужком, бережком
Та й стріла вона три рибалочки.
Ви, рибалочки молоденькії,
Закиньте менї шовковий невід,
Шовковий невід та в тихий Дунай,
Піймайте менї перловий вінок!
Я вам, молода, даром не схочу:
Первому рибалцї — перловий вінок,
Другому рибалцї — щирозлотий перстїнь,
Третьому рибалцї — сама молода!
Та був здорова, красная панно!

КОЛОМИЙКИ.

1. Гей! плину я по Дунаю, і так си думаю:
Не ма красших сьпіваночок, як у нашім краю!
Ой не ма то, ой не ма то, як руска країна,
Там сьпіває сьпіваночки кождая дівчина.

2. Ой пійду я межи гори, там де жиють бойки,
Де музика дрібно грає, скачуть по легойки;
Ой не ма то як у горах дівчата сьпівають,
Ой не ма то як у горах молодцї гуляють.

3. Руска наша коломийка, хот она дрібойка,
Она мила а все щира — менї солодойка;
Як я возьму коломийки сьпівати-сьпівати,
Затужиш ти і заплачеш, тай станеш думати.

4. Нема танцю над всїм в сьвітї, як та коломийка,
Она душу вириває із мого сердейка;
Як заграю, засьпіваю, туга ізчезає,
Бо та наша коломийка таку силу має.

5. Заграйже ми музиченьку білими пальцями,
Най я собі потанцюю з чорними бровами;
Ой у тебе музиченьку руки золотії,
Тож ти душу потягаєш в сьвіти далекії.

6. Ой скрипочки із липочки, а струни з барвінку,
Як заграю, буде чути аж на Українку;
Тепер я собі заграю, тепер защебечу,
А як прийде лиха доля — пташкою відлечу.

7. Ой калина біло цвите, а червоно родить,
Великеє закоханє до біди приводить;
Цвите терне, цвите терне, бо коріне має,
Хто коханя не зазнавав, той жалю не знає.

8. З відси гора, з відти друга, посеред долина,
Межи тими гороньками любая дївчина:
Треба гори роскопати, долину зрівнати,
Щоби ми ся видно було до милої хати.

9. Слиби не ти, дївчинонько, і не твої очи,
Не стоялиб мої коні до темної ночи;
Не стоялиб мої коні — коні вороній,
Якби не ти дівчинонько та брови чорній.

10. Ой дївчино, дївчинонько, якась ти миленька,
Як у літі на нивоньці вода студененька;
Як у літї на нивоньці води ся напити,
Так з тобою постояти тай поговорити.

11. Ой гадав я милий брате, що то скрипка грає,
А то моя чорнобрива по саду сьпіває;
Та гадав я милий брате, що то сонце сходить,
А то моя миленькая по подвірю ходить.

12. В тебе очка чорненкії, як тернь на галузї,
Личко таке румяненьке, як калина в лузї;
В тебе очка чорненькії, як терен саджений,
А бровоньки такі красні, як шнурок плетений.

13. Коли моя миленькая по садочку ходить,
Видить ми ся, що за нею біла рожа сходить;
Личко твоє, милесенька, краснїйше над рожу,
Я тя бідний молоденький забути не можу.

14. Тяжко болить, як укусить люта гадинонька,
Но ще тяжше, як вчарує люба дївчинонька;
Як укусить гадинонька, знайдеш в зїлю лїки,
Як вчарує дївчинонька, пропав єсь на віки.

15. А вжеж я ся не дивую, чому мила красна,
Коло неї вчера рано впала зоря ясна;
Як летїла зоря з неба, тай розсипала ся,
Мила зорю позбирала, тай намаїла ся.

16. Стоїть явір над водою, хитає собою,
Чи тужиш ти так за мною, як я за тобою,
Як ти тужиш так за мною, як за тобою,
Ми тогди ся розійдемо, як риба з водою.

17. Стоїть явір над водою, в воду похилив ся,
Чогось милий чорнобривий тяжко зажурив ся:
Як менї ся не хилити, вода корінь миє,
Як менї ся не журити, саме серце млїє.

18. Та як ти ся дївчинонько, та як же ся маєш?
Чи ти о мнї голубонько уже не гадаєш?
Я ся маю, я ся маю, як рибка в Дунаю,
Тілько ми жаль моє серце, що тя не видаю.

19. Що ти менї дївчинонько такого зробила,
Що ти менї молодому над всїх тепер мила;
Ой дївчино, дївчинонько, як я тебе любю,
Як відкажеш серцю мому, то я ся загублю.

20. Ой став козак над могилов, тай думку думає,
На Вкраїну поглядає, тяженько вздихає:
Гей! нї вітер ту не віє, нї сонце не гріє,
І не так ту на могилї трава зеленїє.

21. Ой загудїв сивий голуб в зеленій лїщинї,
Ой затужив козаченько по своїй дївчинї;
Ой пійду я на Вкраїну, там знайду родину,
Там знайду я кого люблю, — мою чорнобриву.

22. Ой зійди ясна зірничко, бо якось темненько,
Вийди, вийди дївчинонько, бо менї сумненько;
Зійшла зоря, зійшла зоря, весь сьвіт осьвітила,
Вийшла моя миленькая, — всїх розвеселила.

23. Ой не ходи, де я ходжу, дівчину любити,
Ой скажи си милий брате труновцю зробити;
Ой скажи си ю зробити, кедринов оббити,
Або менї або тобі на сьвітї не жити.

24. Ой пливало біле гуся по водї, по водї,
Любила би мня миленька, через людий годї:
Ой вороги, вороженьки на вас нарікаю,
Через вас ми сьвіт не милий, — і долї не маю.

25. Ой видить ся, що хмарить ся, дощик прокрапляє,
Ой видить ся, що з-укоса мила поглядає;
Ой видить ся, що сердить ся миленька на мене,
А як гляне — серце вяне в неї тай у мене.

26. А де тая керниченька, що голубка пила,
Та деж тая дївчинонька, що мене любила;
Ужеж тую керниченьку голубки випили,
Та вжеж мою дївчиноньку иньші полюбили.

27. Та пійду я на Вкраїну, і там я загину,
Там кажу си посадити в головах калину:
Будуть пташки прилїтати, калиноньку їсти,
Будуть менї приносити від милої вісти.

28. Ой хоть гуди, хоть не гуди голубе-небоже,
Та кого я вірне любив, не судивсь ми Боже;
Два голуби воду пили, а два колотили,
Бодай тоті не сконали, що нас розлучили.

29. Ой болить мя головонька від маку дрібного,
А я рибку не забуду поки житя мого;
Ой соколе, соколоньку, пожич менї крила,
Най полечу, там де знаю, — там де моя мила.

30. Стоїть верба над водою, — схилила ся в тоню,
Не може бути, милий Боже, двічи молодому:
Ой я бим дав, як би можна, і пів того сьвіта,
Коби ми ся повернули молодії лїта.

31. Заграй менї музиченьку в яворові скрипки,
Пійду з милим погуляти ворогам на збитки;
А там в поли дві тополї, третя зелененька,
Не буду ся віддавати, бом ще молоденька.

32. Я гадала молоденька, що соненько сходить,
А то милий чорнобривий по городї ходить;
Я гадала молоденька, що сокіл лїтає,
А то мій чорнобривенький на кони гуляє.

33. Коби річка невеличка, я бим перебрила,
Коби ми був милий вірним, я бим го любила:
Але тобі мій миленький не ма що вірити,
Ти так з иньшов, як і зі мною будеш говорити.

34. Гей! ти дубе зелененький, листя твої рясні,
Ти козаче молоденький, слова твої красні;
Слова твої хоть прекрасні а чортова думка,
Поким тебе не любила, булам як голубка.

35. Ой димно ся в Чорній Горі, ой димно ся, димно,
Якось мого миленького відтам ще не видно;
Ой в пів-ночи з Чорной Гори йшло молодцїв много,
Я з далека ізпізнала свого миленького.

36. Ой як будеш в полонинї мій милий сьпівати,
Пускай голось по дуброві, щоби тя пізнати;
Пускай голос по дуброві, пускай по ялинї
Щоби було любо-мило всїй моїй родинї.

37. Рости хмелю над водою — рівно з тичиною,
Далеко тя мій миленький чути з сопівкою:
На сопівцї красно граєш, ще краще сьпіваєш,
Ти то серцю іно туги і жалю задаєш.

38. Сьвіти зоре на все поле, — закіль місяць зійде,
Закіль милий чорнобривий до миленькой прийде;
Зійди, зійди місяченьку, зійди перекрою,
Та хотяй нас люди судять — того ся не бою.

39. Ти соненько сьвіти за дня, місяченьку в ночи,
Щобим я ся надивила миленькому в очи;
Ой мій любко солоденький згину за тобою,
Та згину я — як рибонька за зимнов водою.

40. Та ти милий, чорнобривий, якийсь ми миленький,
Як у лїтї в полонинї вітер холодненький;
Тай ти файна, моя рибко, якась ми миленька,
Як у лїтї на Поділю вода студененька.

41. Коло млина, коло млина, коло вітрового,
Всї миленькі ту гуляють, — іно не ма мого;
Не ма мого миленького, пішов десь у гори,
Зачесав си кучерики по-над чорні брови.

42. Ковай, ковай зозуленько від рана до ночи,
Та скажи ми, чи обачу миленького очи;
Бодай же ти зозуленько сїм лїт не ковала,
Що ти менї молоденькій правду не сказала.

43. Та хоть що-день сонце сьвітить, що-ніч місяць схо-
[дить,]
Не ма мого миленького, чомусь не приходить;
Ой заросли тоті стежки мохом і травою,
Дем ходила, говорила серденько з тобою.

44. Стратила я свій вік марне тай і свою долю,
Зісталам ся нещаслива, як билинка в полю;
Якже менї не плакати, самі слези льють ся,
Від сокола не ма слова від нелюба шлють ся.

45. Ой нудно ми на серденьку, ой нудно, нудниця,
Ой кого я вірне любю той і в ночи снить ся;
Та кого я вірне люблю, того не видати,
А кого я ненавиджу, — сам лїзе до хати.

46. Ой сивая зозуленько, що рано лїтаєш,
Скажи менї зозуленько, де любка видаєш?
Ой видаю край Дунаю над тихов водою,
Обтирає чорні очи хустков шовковою.

47. Коб я була рибонькою, я бим поплинула,
Я бим свого миленького назад завернула ;
Я бим єго завернула, коло него сїла,
Я бим тогди миленькому всю правду повіла.

48. Лети вітре до милого, де єго могила,
Скажи єму від милої, що ся не змінила;
Скажи єму від милої, що сама бідненька,
Коли не ма коло неї любого серденька.

49. Ой калина говорила, лїщина сьпівала,
Що дївчина за миленьким три рази вмлївала,
Бодай тебе мій миленький з твоєю красою,
На-що мене відливали три рази водою.

50. Ой як тяжко на безводї рибі пробувати,
Без милого на чужинї тяжше проживати ;
Гей ти орле чорнокрилий дам ти серця свого,
Занеси мя з чужиноньки до мого милого.

51. Ой на рутї жовтий цьвіток, сама зелененька,
Не зрадь мене мій миленький, бо я молоденька ;
Ти не вітер буйний в полю, а я не билина,
Є у тебе отець-мати, в мене є родина.

52. Ой не знаю я бідненька, де мій милий дїв ся,
Якби милий у гай пішов, гай би зеленїв ся,
Не спалам я цїлу нічку, уже день біленький,
Ой не знаю я, де дїв ся, мій чорнобривенький.

53. Не спалам я цїлу нічку — а вставалам раненько,
Ой зрадив мя мій миленький, та болить серденько ;
Бодай же ти мій миленький тогди оженив ся,
Як у морю на каменю сухий дуб розвив ся.

54. Ой сьпівала на билинцї якась пташка сива :
Ой котра ще не любила, у Бога щаслива ;
Бо не усї сади родять, котрі вже зацвили,
Та не усї побрали ся, котрі ся любили.

55. Половина саду родить, половина вяне,
Половина шлюби беруть, — половина марне:
Половина саду родить, половина всхне ся,
Половина побере ся — решта розійде ся.

56. Ой засьвіти місяченьку, тай ти зоре ясна,
Та най усї люди знають, яка я нещасна;
Посадїть ми мої сетри в головах калину,
Нехай о тім кождий знає, що з коханя гину.

57. Ой там в садї зеленая трава по колїна,
Ой за добрим чоловіком жінка як калина,
Ой там в поли на горбочку вже трава жовкнїє,
Ой за лихим чоловіком жінка помарнїє.

58. Повій вітре буйнесенький, то з гори, то з долу,
Чей розвієш буйний вітре мою лиху долю;
Та буду я вже віяти, не буду ставати,
Вже-ж я того не розвію, що має Бог дати.

59. Шкода травки і муравки тому облогови,
Шкода мене молодої тому неробови;
Шкода мене молодої, шкода мого стану,
Та як я ся леда бідї у руки дістану.

60. Тече річка невеличка, без ню перескочу,
Віддай мене моя мамо, за кого я хочу,
Не далась мя моя мати, за кого я хтїла,
Тепер шумить нагайочка коло мого тїла.

61. Мене мати породила темненької ночи,
Дала менї красне личко і чорнії очи;
Було менї моя мати краси не давати,
Лиш ми було моя мати щастя-долю дати.

62. Ой кобисьте люди знали, яка менї біда,
Силує мя моя мати за старого дїда;
Та не дай мя моя мамо, не дай за старого,
Бо я уже полюбила хлопця молодого.

63. Зеленая черемшино, що над водов стоїш,
Молодая дївчинонько, чом ся старця боїш?
Ой якби я не зелена — ту бим не стояла,
Та якби я не молода, я-б ся не бояла.

64. Стоїть верба над водою, розпустила гиле,
Убирай ся дївчинонько — днесь твоє весіле;
Лїпше було мене мамцю у землю сховати,
Анїж мене молоденьку з нелюбом вінчати.

65. Заковала зазуленька у лїсї на дубі,
Заплакала дївчинонька у церкві при шлюбі;
Не плач, не плач, дївчинонько, добре тобі буде,
Умиєш ся слезоньками — як води не буде.

66. Далась мене моя мамцю за-муж молодою,
Та як тоту конопельку в воду зеленую;
Ой як тяжко конопельцї в сирій водї гнити,
Єще тяжше молодицї на чужинї жити.

67. Ой ковала зозуленька в хатї на загатї,
Тяжко менї привикнути у свекриній хатї;
Ой пійду я до свекрухи, — стану на порозї,
Мої милі сьпіваночки в далекій дорозї.

68. Мої милі сьпіваночки складані, складані,
Ой деж я вас наскладала — та при своїй мамі;
Та при своїй наскладала, в чужої забуду,
Мої любі сьпіваночки, — я вас не забуду.

69. Мої любі сьпіваночки, де я вас подію,
Занесу вас в чисте поле, — там я вас розсїю;
Та як буде добра доля — то вас позбираю,
А як буде доля лиха — то вас занехаю.

70. По над гору високую голуби лїтають,
Я гаразду не зазнала, лїта ся минають;
Я гаразду не зазнала, і не буду знати,
По чім я вас мої лїта буду вспоминати?

71. Літа мої молоденькі, тож ми жаль за вами,
Ой так ми ся завше здає, щом не була з вами;
Літа мої молоденькі, на завше стрaчені,
Гей вернїть ся сьпіваночки мої улюблені.

72. Як я собі спогадаю давнії лїтейка,
Пійдуть слези долї личком, як бистра річейка;
Як я собі спогадаю, кого я любила,
Як би в менї не душейка, я бим ся згубила.

73. Ой у моїм городчику росте лелїйочка,
Щож ми з того, щом молода, колим сирiточка;
Та як тої конопельці у болотї гнити,
Так то менї сирітоньцї на тім сьвітї жити.

74. Щож я тобі моя мамцю такого зробила,
Що ти мене пустенничков такою лишила;
Коб булась мя моя мати в купели заляла,
Була бим ся із короля долев не міняла.

75. Які тоті квітки красні, котрі заквітають,
Які тоті дїти щасні, котрі матїр мають;
Людскі дїти як дїтойки, а я сирітойка,
Людскі дїти матїр мають, — моя у Богойка.

76. Ой зозуле сивенькая, щож тепер не куєш,
Мати моя миленькая, щож мя не жалуєш;
Тогди я тя доню моя буду жаловати,
Коли буде зозуленька в осени ковати.

77. В чужім краю, в чужім краю марно пропадаю,
Біднаж моя головонька. що роду не маю;
Ой стою я в чужім краю, як на пожарині,
Нїхтож мене не пригорне при лихій годинї.

78. Ой роблю я, тяжко роблю, робота нї-гащо,
Люди кажуть і говорють: сирота ледащо!
А сирота утомив ся, на тин похилив ся,
Люди кажуть і говорять: він мабуть упив ся.

79. Шкода трави зеленої, що пополовіла,
Шкода мене молодої, щом посиротїла;
Шкода трави шовкової тому берегови,
Шкода би мя молоденькой леда вороговп.

80. Ой пійду я сирітонька на гору крутую,
Стану же я, подивлю ся на річку биструю;
Ой ти річко бистренькая, на тебе дивлю ся,
Думки менї серце давлять — піду утоплю ся.

81. Ой дубе мій зелененький, ой дубе мій, дубе,
Гей я хлопець молоденький, — з мене жовнїр буде;
Матп моя старенькая, та я твій синочок,
Тось то мене виховала під карабіночок.

82. Ой заплачеш моя мати дрібними слезами,
Як я буду присягати перед образами!
Ой заплачеш моя мати, заплачеш, заплачеш,
Як ти мене на цїсарскім конику зобачиш.

83. Ой заплачеш моя мати з неділеньки тої,
Як увидиш білий ремінь через плечи мої;
Ой заплачеш моя мати рісними слезами,
Як мя будеш пізнавати межи жовнїрами.

84. Летїв орел по-над море, жалібненько краче;
Взяли сина у жовнїри, мати за ним плаче;
Плаче мати, плачуть сестри, тай уся родина,
Тепер вже не наша буде — цїсарска дитина.

85. Ступай коню підо-мною, через крваві ріки,
Будь здорова матїнько, — вжем пропав на віки;
Ступай коню підо мною та розбивай груду,
Будь здорова родпнонько, — вже я ту не буду.

86. Виправила мати сина на війну раненько,
Сїла собі під віконце — плаче жалісненько;
Впправляла мати сина та на вороженька,
Щаслива би мому сину була доріженька.

87. Ой не одна мати плаче, — жалістно голосить:
Нема мого соколика, десь карабін носить;
Карабіне, карабіне, мучиш мою душу,
Хоть бим не рад молоденький, — носити тя мушу.

88. Жовнїрскії карабіни бодай погоріли,
Щоби мене молодого плечи не болїли;
Проси Бога дївчинонько — й я буду просити,
Щоби уже той карабін довго не носити.

89. Ой ковала зозуленька, тепер не чувати,
Де мя мати не родила, там треба вмерати;
Там то менї як задзвонять, та в усї канони,
Ой далеко лїпше вчуєш — та як наші дзвони.

90. Родинонько, родинонько, чи жаль тобі буде,
Як я піду умирати межи чужі люди;
Ой у поли край дороги висока могила,
Там на війнї умер хлопець, що я го любила.

ЗМІСТ.

Стор.

Ах я нещасний, що маю дiяти (Коципиньский) 138
А я люблю Петруся (Коципиньский) 134
А в лiску та на жовтiм пiску 186
Боже з неба високого (Липиньский) 137
Болить мене головонька (Липиньский) 98
Бувай здорова ти дiвчино моя (Бажаньский) 136
Буковино моя мила (Воробкевич) 19
Було не рубати зеленого дуба 105
Верховино, ти сьвiтку наш (Лисенко і Липиньский) 12
Вернiть ся сни моï прекрасні (Нижанковский) 92
Весною птички щебечуть 77
В гаю зеленiм враз зi мною (Нижанковский) 155
В городi хмелинонька (Лисенко) 125
Вже бiльше лiт двiста 13
Ви дiвочi сині очи (Воробкевич) 149
Видно шляхи полтавскiï (Маркевич) 86
Вiд Бендеру до Дунаю 36
Вiють вiтри, вiють буйні (Маркевич) 53
Всюда темно як в могилi (Вербицкий) 88
Гаєм зелененьким вода тече 113
Гей по горi, по високiй (Вербицкий) 142
Гей козаче в iмя Бога (Липиньский) 26
Гей по горi там женцi жнуть (Лисенко) 15
Гей на Івана, гей на Купала (Вахнянин) 152
Гей чумаче, чумаче (Лисенко) 35
Гей братя опришки 45
Гей вийду я, вийду на гору високу (Коципиньский) 105
Гей зрада, чорні очи, зрада 111
Гей рiченько бистренькая (Воробкевич) 82
Гей гук мати гук (Лисенко) 40
Гей пiду я на ярмарок 178
Гиля, гиля сiрі гуси 176
Голуб сизий, голуб сизий 128
Гомiн, гомiн по долинi (Коципиньский) 118
Горе менi, горе нещасная доле (Лисенко) 104
Гуляв чумак на риночку 43

Стор.

Гуляли, гуляли (Нижанковский) 78
Далась мене, моя мати (Липиньский) 55
Дай нам Боже добрий час (Рудковский) 28
Де дім єсть мій, де жизнь моя 22
Де Дніпро наш котить хвилі (Вербицкий) 16
Дівча в сінех стояло (Вахнянин) 171
Добрий вечір тобі пане господарю 182
Добрий вечір дівчино, де ідеш 130
Дощик капає дрібненько (Лисенко) 104
Забіліли сніги, заболіло тіло (Лисенко) 40
Забудь же ґоню на него (Вербицкий) 154
Закувала та сива зазуля (Нищиньский) 27
Замовкли бандури (Лавровский) 10
Засвистали козаченки в похід (Лисенко—Рубець) 29
Засьвіти ми ясна зоре 44
Зацвила в долині (Лисенко) 70
Звела мене не біда (Нижанковский) 146
Зеленая ліщинонько (Лисенко) 108
Золоті зорі в облако-морі (Нищиньский) 79
Зьвізди гаснуть, сонце всходить 94
З тої гори високої (Липиньский) 135
І богата я (Лисенко) 67
Із за гори, із за лїса 144
І молила ся я, сподівала ся я (Нижанковский) 92
І шумить і гудить (Коципиньский) 168
Ішов милий доріжкою 98
Кажуть люди щом щаслива (Коципиньский) 65
Коб я була така красна (Липиньский) 115
Кожда птичка, хоч маленька 93
Козак пана не знав з віка (Липиньский) 26
Колиб менї Господи неділї діждати 166
Коло моста трава росте (Нижанковский) 127
Коломийки . . . . . 187—198
Кому Бог в груди дав серце мягеньке (Матюк) 75
Кому миле сине море 145
Копав же я керниченьку (Лисенко) 99
Котили ся вози з гори (Коципиньский) 101
Красна зоре подиви ся (Вербицкий) 87
Летів орел летів 32
Лугом іду, коня веду (Лисенко) 122
Люблю дивитись, як водиця (Нижанковский) 91
Максим козак Залізняк (Лисенко) 6
Малим бувало я сїдаю (Вербицкий) 77
Ми голубку уловили 163
Ми в луг підем всї з косами (Вербицкий) 46
Ми засьпівали, розійшлись (Лисенко) 68
Минають днї, минають ночи (Лисенко) 72
Мир вам братя всїм приносим (Любович) 18

Стор.

Мово рідна, слово рідне (Воробкевич) 15
На що менї чорні брови (Лисенко) 140
На чужинї загибаю (Лавровский) 17
На городї коло броду (Лисенко) 142
На поли, на поли пшеничка розцвилась (Вербицкий) 152
На городї калюжа 174
Над Днїпровою сягою (Лисенко) 69
Над Прутом у лузї (Воробкевич) 150
Над'їхав я коло млина 179
Не згасайте ясні зорі (Вахнянин) 23
Не сьпівай ми соловію (Нижанковский) 162
Не жур мене моя мати (Гулак – Артимовский) 8
Не ходи, не люби 175
Нема мого миленького 127
Нехай марно я загину 160
Нїхто не винен, тільки я 176
Нова рада стала 183
Ой став пугач на могилї (Рубець) 3
Ой ти дївчино заручена (Коципиньский) 138
Ой зійди, зійди ясен місяцю (Лисенко) 96
Ой відси горя, відси другая (Коципиньский) 126
Ой зійди, зійди ти зіронько та вечірная (Лисенко) 95
Ой під гаєм, гаєм, гаєм зелененьким (Вахнянин) 126
Ой не з відси вітер віє 134
Ой піду я до млина, до млина (Коципиньский) 167
Ой горе, горе, в кого я вдав ся (Липиньский) 124
Ой не гаразд Запорожцї (Лисенко) 3
Ой у лузї, та при березї (Лисенко) 5
Ой чого ти почорнїло (Лисенко—Воробкевич) 9
Ой наступила та чорна хмара (Лисенко) 41
Ой пущу я кониченька в саду 42
Ой не ходи Грицю на вечерниці (Коципиньский) 52
Ой там за Дунаєм 59
Ой кряче, кряче та чорненький ворон 60
Ой на горі огонь горить 61
Ой по горі, по горі 62
Ой джигуне, джигуне 174
Ой не шуми луже, зелений байраче 129
Ой сїв пугач на могилу 130
Ой мати, мати, серце не вважає 133
Ой славен, славен пане господарю 184
Ой сїв Христос та вечеряти 185
Ой Морозе, Морозеньку (Коципиньский) 4
Ой як тужить серце моє (Липиньский) 140
Ой три лїта, три неділї (Коципиньский) 33
Ой одна я, одна я (Лисенко) 66
Ой зелений маю, маю 120
Ой й ти дївчино гордая та пишна (Липиньский) 97

Стор.

Ой пішлаб я на музику (Лисенко) 165
Ой учора орав і сегодня орав (Лисенко) 110
Ой не стели ся хрещатий барвінку (Лисенко) 32
Ой мати, мати, мати (Лисенко) 172
Ой Гандзю милостива (Лисенко) 180
Ой по горі ромен цвите (Лисенко) 67
Ой любив, та кохав, собі дівчину мав (Лисенко) 107
Ой не Байда мід (Лисенко) 7
Ой у поли два явори (Лисенко) 38
Ой у гаю, у гаю, гей, гей (Воробкевич) 34
Ой жаль і туга (Липиньский) 110
Ой смутна я, смутна, та не смучу ся 116
Ой у поли могила, з вітром говорила (Коципиньский) 56
Ой летіла зазуленька, тай стала ковати 57
Ой полети галко, ой полети чорна (Мик. Лисенко) 2
Ой біда, біда чайці небозі 49
Ой нема так нікому (Лисенко) 30
Ой нависли чорні хмари (Вахнянин) 96
Ой під вишнею під черешнею (Липиньский) 164
Ой жни дівча пшениченьку 117
Ой тату, тату наш (Нижанковский) 8
Ой пливе човен, та води повен 112
Ой місяцю місяченьку (Лисенко) 114
Ой ти поїхав (Липиньский) 139
Ой гаю мій, гаю (Лисенко) 125
Ой не шуми луже дубровою дуже 55
Ой ходила дівчина беріжком (Лисенко) 173
Одна гора висока а другая низька 133
Ох і повій, повій буйний вітре 132
Пішла мати на село 175
Пливе човен, води повен 177
Понїміли на Вкраїнї (Нижанковский) 11
Полюбила ся я (Лисенко) 71
Повій вітре на Вкраїну 144
Повір же серденько як козакови 161
По дорозї жук, жук (Коципиньский) 169
Помарніла наша доля (Вахнянин) 21
По морю, по морю (Вахнянин) 47
Пою коня при Дунаю 44
По над мій двір, вороточка 106
Повій вітре, вітресеньку 143
По за тихими водами 75
Пращай подруго моєї весни (Нижанковский) 162
Пращай мій ставочку (Воробкевич) 84
Прийди весно, прийди сьвята (Матюк) 89
Прошу тебе, любий сину 90
Пряду, сукочу, спатоньки хочу 57
Раз мотилка голубила (Вербицкий) 76

Стор.

Родимий краю, село родиме (Матюк) 85
Садок вишневий коло хати (Лисенко) 69
Сам самотний по дорозі іду я 80
Серед поля широкого (Вербицкий) 24
Сивий коню, сивий коню (Лисенко) 123
Сім день молотила (Липиньский) 169
Скажи менї правду 84
Соловію маленький 58
Сонце заходить, гори чорніють (Лисенко) 71
Сонце западая (Вербицкий) 64
Сонце ся сховало (Воробкевич) 82
Сонце низенько, вечер близенько (Лисенко, Мертке) 148
Сонце низенько, вечер близенько (Нижанковский) 111
Спи дитятко, спи (Воробкевич) 83
Стоїть явір над водою (Лисенко) 51
Сумно, марно по долині (Лавровский) 85
Там де Дніпро поблискує (Вербицкий) 16
Там де Чорногора сумно 158
Там ва горі крута вежа 159
Там де Татран круто веть ся (Воробкевич) 156
Там по над річкою, над бистренькою (Липиньский) 120
Та нема гірш нїкому (Коципиньский) 115
Та щука риба в мори гуляє (Лисенко) 39
Тихий Дунаю, зелений гаю (Артимовский – Гулак) 87
Тихо, тихо дівка косу чеше (Лисенко) 124
Туман туман долиною (Лисенко) 141
Тужно серцю за миленьким (Матюк) 154
У днях, коли дім я покинув (Нижанковский) 91
Утоптала стежечку через яр (Лисенко) 181
Хата моя рубленая 131
Хвалила ся біла береза 184
Хилили ся густі лози (Коципиньский) 100
Хлопче, молодче, який ти ледащо 177
Ходжу, нуджу, по над берег (Липиньский) 121
Цьвітка дрібная (Матюк) 74
Чабан вівцї зганяє (Воробкевич) 47
Час до дому час (Лисенко) 170
Чи знаєш, де країна тая мила (Нижанковский) 25
Чи я в лузї не калина була (Вахнянин і Матюк) 54
Чи се тії чоботи 167
Чи се тая керниченька (Лисенко—Вахнянин) 102
Чи ти дівчинонько не чуєш як плачу (Коципиньский) 136
Чи такая Божа воля (Вахнянин) 20
Чи ти милий пилом припав (Лисенко) 109
Чого вода каламутна (Маркевич) 148
Чого лози похилились (Вербицкий) 153
Чом річенько домашная (Лавровский) 14
Чорна ріля заорана, гей, гей 37

Стор.
Чого вітре, чого буйний (Нижанковский) 21
Широкеє болоненько вода залляла 116
Щасть нам Боже, щасть нам щасть (Рудковский) 19
Щаслив хто знайде в земнім падоли 90
Ще не вмерла Україна (Вербицкий). 1
Щебетлива птичка в лузї (Воробкевич) 151
Щож я буду бідний дїяв (Коципиньский) 50
Я в чужинї загибаю (Вербицкий) 81
Як ніч мя покрие 157
Як я братя раз сконаю 63
Як два серця ся кохають (Матюк) 155
Як бим була я зазулев (Воробкевич) 150
Як умру, то поховайте (Лисенко і Вербицкий) 66
Як би менї мамо намисто (Лисенко) 73
Як би менї черевики (Лисенко) 72
Як були ми на морі 36

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
3 0112 073231281